

Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра менеджменту, маркетингу та економіки

Бакалаврська кваліфікаційна робота на тему:

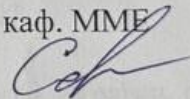
«УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ
ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ
ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «БМУ-3»»

Виконав: студент 4 курсу, групи ЕК-216
спеціальності 051 «Економіка»

Бойко М.В.
(прізвище та ініціали)

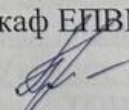


Керівник: к.е.н., доц. каф. ММЕ
Сметанюк О. А.
(прізвище та ініціали)

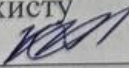


« 05 » серпе 2025 р.

Рецензент: к.е.н., доц. каф. ЕГІВМ
Причепя І. В.
(прізвище та ініціали)

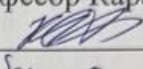


« 05 » серпе 2025 р.

Допущено до захисту
Зав. кафедри  Карачина Н.П.
« 11 » серпе 2025р.

Вінниця ВНТУ – 2025 рік

Вінницький національний технічний університет
 Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
 Кафедра менеджменту, маркетингу та економіки
 Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
 Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки
 Спеціальність – 051 «Економіка»
 Освітньо-професійна програма – Економіка

ЗАТВЕРДЖУЮ
 завідувач кафедри ММЕ
 д.е.н., професор Карачина Н.П.

«24» березня 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА БАКАЛАВРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Бойко Марії Вікторівні
 (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «БМУ-3»)

керівник роботи Сметанюк Олена Анатоліївна, к.е.н., доцент,
 (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом ВНТУ «20» березня 2025 року №97.

2. Строк подання студентом роботи: 5 червня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: нормативні та законодавчі акти України, основні положення наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріали періодичних видань, наукових конференцій та інші матеріали, оприлюднені у друкованій формі чи розміщені в мережі Internet у межах досліджуваного проблемного поля, офіційні матеріали Держкомстату України, форма №1 «Баланс», форма №2 «Звіт про фінансові результати» ТОВ «БМУ-3» (додаток Б)

4. Зміст текстової частини: теоретико-методичні засади управління фінансовими ресурсами підприємства; аналіз управління фінансовими ресурсами ТОВ «БМУ-3»; удосконалення організаційно-економічного механізму управління фінансовими ресурсами підприємства

5. Перелік ілюстративного матеріалу: Таблиці та рисунки, що ілюструють сутність та підходи до визначення категорії «фінансові ресурси підприємства», значення та роль системи управління фінансовими ресурсами, методичні засади оцінювання ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства, стан та особливості розвитку будівельної галузі в Україні, загальну характеристику та аналіз основних показників діяльності досліджуваного підприємства, оцінювання системи управління фінансовими ресурсами ТОВ «БМУ-3» аналіз резервів, а також

план заходів щодо удосконалення організаційно-економічного механізму управління фінансовими ресурсами підприємства.

6. Консультанти розділів роботи:

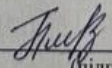
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1. Спеціальна частина	Сметанюк О. А., доцент кафедри ММЕ		

7. Дата видачі завдання «24» березня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

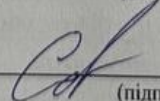
№ з/п	Назва етапів бакалаврської кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітки
1	Формування та затвердження теми бакалаврської кваліфікаційної роботи (БКР)	березень	
2	Виконання спеціальної частини БКР. Перший рубіжний контроль виконання БКР. (1-й розділ БКР)	березень-квітень	
3	Виконання спеціальної частини БКР. Другий рубіжний контроль виконання БКР. (2-й розділ БКР)	травень	
4	Виконання спеціальної частини БКР. Третій рубіжний контроль виконання БКР. (3-й розділ БКР)	травень-червень	
5	Нормоконтроль БКР. Попередній захист БКР	1-а декада червня	
6	Рецензування БКР	2-а декада червня	
7	Захист БКР	2,3-я декада червня (за графіком)	

Студент


(підпис)

Бойко М.В.

Керівник роботи


(підпис)

Сметанюк О.А.

АНОТАЦІЯ

Бакалаврська кваліфікаційна робота складається з 90 сторінок формату А4, на яких є 10 рисунків, 20 таблиць, список використаних джерел містить 41 найменування.

Метою бакалаврської кваліфікаційної роботи є деталізація процесу управління фінансовими ресурсами підприємства шляхом створення уніфікованої послідовності його основних етапів і глибинного вивчення структури кожного з них на товаристві з обмеженою відповідальністю «БМУ-3».

В першому розділі роботи увага надається теоретично-методичним засадам управління фінансовими ресурсами підприємства. У другому розділі проведено ґрунтовний аналіз управління фінансовими ресурсами ТОВ «БМУ-3». На основі отриманих результатів в третьому розділі обґрунтовано заходи щодо удосконалення системи управління досліджуваного підприємства в цілому та управління його фінансовими витратами окрема.

Ключові слова: фінансові ресурси, управління фінансовими ресурсами, власний капітал, позиковий капітал, рентабельність

ABSTRACT

The bachelor's qualification work consists of 90 pages of A4 format, on which there are 10 figures, 20 tables, the list of used sources contains 41 items.

The purpose of the bachelor's qualification work is to detail the process of managing the financial resources of the enterprise by creating a unified sequence of its main stages and in-depth study of the structure of each of them at the limited liability company "BMU-3".

The first section of the work pays attention to the theoretical and methodological principles of managing the financial resources of the enterprise. The second section conducts a thorough analysis of the management of the financial resources of LLC "BMU-3". Based on the results obtained, the third section substantiates measures to improve the management system of the studied enterprise as a whole and the management of its financial expenses separately.

Keywords: financial resources, financial resources management, equity, loan capital, profitability

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1 ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1 Фінансові ресурси підприємства як об'єкт управління	5
1.2 Роль і місце управління фінансовими ресурсами в структурі управлінської діяльності підприємства	17
1.3 Методи і моделі оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства	25
2 АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОВ «БМУ-3»	40
2.1 Стан та особливості розвитку будівельної галузі в Україні	40
2.2 Загальна характеристика ТОВ «БМУ-3» та аналізування основних показників його діяльності	45
2.3 Аналізування ефективності управління фінансовими ресурсами ТОВ «БМУ-3» за 2023-2024 рр.	56
3 УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	67
3.1 Основні напрямки удосконалення системи управління фінансовими ресурсами ТОВ «БМУ-3»	67
3.2 Обґрунтування економічного ефекту від провадження запропонованих заходів	80
ВИСНОВКИ	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	91

ДОДАТОК А (обов'язковий). Протокол перевірки кваліфікаційної роботи	97
ДОДАТОК Б (обов'язковий). Фінансова звітність підприємства ТОВ «БМУ-3» за 2023-2024 роки	98
ДОДАТОК В (обов'язковий). Ілюстративна частина	117

ВСТУП

Актуальність теми. На тлі цілої низки негативних факторів, зокрема прискореної інфляції, воєнного спрямування країни, падіння купівельної спроможності громадян та нестабільності валютних курсів, виникає ряд суттєвих ризиків не тільки для розвитку національного бізнесу, а й загалом його подальшого існування. У результаті цього, підприємства країни опинилися перед проблемою значного дефіциту фінансових ресурсів, які є одним з основних видів ресурсного забезпечення та необхідними для отримання інших видів ресурсів і, відповідно, задоволення потреб виробничо-господарської діяльності. Таким чином, питання управління різними видами фінансових ресурсів набуває особливої значущості та актуальності, адже воно дозволяє досягти оптимального балансу між власними, позиченими та залученими ресурсами шляхом їх ефективного формування та використання.

Мета і завдання роботи.. Метою даного дослідження є деталізація процесу управління фінансовими ресурсами підприємства шляхом створення та формулювання уніфікованої послідовності його основних етапів і глибинного вивчення структури кожного з них на товаристві з обмеженою відповідальністю «БМУ-3».

Відповідно до цільової спрямованості представленого дослідження нами визначено такі завдання:

- дослідити сутність фінансових ресурсів підприємства як об'єкту управління;
- визначити роль і місце управління фінансовими ресурсами в структурі управлінської діяльності підприємства;
- визначити методи і моделі оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства;
- оцінити стан та особливості розвитку будівельної галузі в Україні;
- дати загальну характеристику ТОВ «БМУ-3» та проаналізувати основні показники його діяльності;

- провести аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами ТОВ «БМУ-3» за 2023-2024 рр.

- визначити основні напрямки удосконалення системи управління фінансовими ресурсами ТОВ «БМУ-3» ;

- обґрунтувати економічний ефект від провадження запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження виступає процес управління фінансовими ресурсами підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні аспекти удосконалення управління фінансовими ресурсами товариства з обмеженою відповідальністю «БМУ-3»

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань дослідження було застосовано і методи: групування та узагальнення (для систематизації підходів науковців до трактування сутності фінансових ресурсів), морфологічний аналіз (зادля уточнення поняття «фінансові ресурси підприємства»), процесний підхід (для формування послідовності управління фінансовими ресурсами підприємства) і структурної декомпозиції (щоб розкрити змістову структуру кожного етапу управління фінансовими ресурсами підприємства). Також для досягнення мети дослідження було використано процесно-структурований підхід до управління/

Практична цінність. Практична цінність роботи полягає у розробці комплексу економічно обґрунтованих пропозицій, які можуть бути впроваджені в діяльність ТОВ «БМУ-3» з метою оптимізації управління його фінансовими ресурсами.

Апробація результатів. Основні положення дослідження доповідалися на конференції Вінницького національного технічного університету: Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи (МН-2025). URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2025/paper/viewFile/25374/21059> [1]

1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Фінансові ресурси підприємства як об'єкт управління

Досвід теорії та практики менеджменту підтверджує, що в умовах особливої складності саме якісні та ефективно налагоджені механізми управління виступають дієвими інструментами розв'язання проблем у різних сферах діяльності підприємств. Результатом реалізації управлінських процесів є прийняття управлінських рішень, спрямованих на використання сприятливих можливостей зовнішнього та внутрішнього середовища для зміцнення позиції бізнес-структур у різних сферах функціонування або усунення чи зменшення негативного впливу різноманітних загроз.

За сучасних умов одним з основних завдань для суб'єктів господарювання є не тільки раціональне використання своїх наявних, хоча й переважно обмежених, фінансових ресурсів, але й ефективне використання зовнішніх джерел фінансування. Вирішення цього завдання значною мірою зумовлене наявністю на підприємствах дієвих механізмів управління фінансовими ресурсами. Особливої актуальності це набуває в період повоєнного відновлення економіки, що характеризується активним залученням іноземного капіталу та за якого успішними будуть ті суб'єкти господарювання, які демонструватимуть здатність ефективно залучати та використовувати фінансові ресурси.

Поняття «фінансові ресурси» є широко вживаним як у науковій літературі так, і на практиці, що зумовило появу численних підходів до його трактування. Опарін В. М. визначає фінансові ресурси як кошти, які спрямовані на основні засоби підприємства [2, с. 10–11]. За визначенням Лахтіонової Л. А., фінансові ресурси - це грошові кошти у формі фінансових фондів (зокрема, статутного фонду, фонду оплати праці, резервного фонду) та

у нефондовій формі (грошові кошти використовують для виконання фінансових зобов'язань перед бюджетом і позабюджетними фондами, банками, страховими установами тощо) [3, с. 133-139]. Філімоненко О. С. вважає, що фінансові ресурси підприємства використовуються підприємствами задля формування активів та ведення виробничо-фінансової діяльності з метою одержання відповідного прибутку [4, с. 351]. Гудзь О. Є., Стецюк П.А., у свою чергу переконані, що фінансові ресурси це сукупність наявних високоліквідних активів, які знаходяться у розпорядженні підприємства та використовуються для виконання фінансових зобов'язань та забезпечення процесу розширеного відтворення [5].

Фінанси підприємств як елемент фінансової системи мають провідну роль у структурі фінансових відносин суспільства. Вони функціонують у сфері суспільного виробництва, де формується валовий внутрішній продукт, створюються матеріальні і нематеріальні блага та національний дохід, що є основними джерелами фінансових ресурсів. Відповідно до цього, стан фінансів підприємств має безпосередній вплив на можливість задоволення суспільних потреб та фінансову стійкість всієї країни.

Фінансам підприємств, як і фінансовій системі в цілому, притаманні певні загальні та специфічні ознаки. Водночас потрібно також враховувати й особливості, зумовлені функціонуванням фінансів у різних сферах та секторах економіки. Загальною рисою фінансів підприємств є те, що вони відображають сукупність економічних (грошових) відносин, пов'язаних із розподілом вартості валового внутрішнього продукту [6]. Особливості функціонування фінансів підприємств у різних галузях економіки буде розглянуто далі.

Фінанси підприємств дуже тісно пов'язані з рухом грошових коштів, і тому доволі часто поняття «фінанси підприємств» ототожнюється з грошовими коштами [7]. Однак таке порівняння є спрощеним, оскільки самі кошти чи фінансові ресурси не розкривають поняття «фінанси», якщо не з'ясувати суті їхньої економічної природи. Основу фінансів становлять закономірності відтворювального процесу та грошові відносини, які

виникають між суб'єктами на всіх рівнях господарювання та у всіх сферах суспільної діяльності. Проте не всі грошові відносини можна віднести до фінансових. Грошові відносини перетворюються на фінансові тоді, коли рух грошових коштів набуває відносної самостійності, зокрема в процесі формування, розподілу та використання грошових доходів та фондів відповідно до цільового призначення у вигляді фінансових ресурсів.

До сфери фінансів належать наступні групи фінансових відносин:

- відносини, пов'язані з формуванням статутного фонду суб'єктів господарювання;
- відносини, пов'язані з утворенням та розподілом грошових доходів, зокрема виручки, прибутку, валового та чистого доходу, грошових фондів підприємств;
- взаємовідносини підприємств з державою з питань податкових та інших платежів у бюджет та цільові фонди, отримання бюджетного фінансування, одержання субсидій тощо;
- відносини, які виникають між підприємствами при інвестуванні у цінні папери та одержанні від них доходів, здійсненні пайових внесків, розподілі прибутку від спільної діяльності, одержанні та сплаті штрафних санкцій;
- відносини, які формуються між підприємствами та банками чи страховими компаніями у процесі одержання та погашення кредитів, сплати відсотків за кредитами, одержання відсотків за розміщення та зберігання коштів, а також з питань страхових платежів та відшкодування за різними видами страхування;
- відносини, що виникають на підприємстві у зв'язку з внутрішньовиробничим розподілом доходів [8].

Отже, об'єктом фінансів підприємств виступають економічні відносини, які пов'язані з рухом коштів, формуванням, розподілом та використанням грошових фондів. Суб'єктами таких відносин можуть виступати підприємства та організації, банківські та страхові установи, позабюджетні та інвестиційні

фонди, аудиторські організації та інші суб'єкти господарювання, які є юридичними особами.

Фінанси підприємств – це система економічних відносини, пов'язаних з управлінням грошовими потоками, формуванням, розподілом і використанням доходів і грошових фондів суб'єктів господарювання в процесі відтворення [9].

У процесі господарської діяльності фінанси підприємств як економічна категорія реалізуються через такі функції:

- формування фінансових ресурсів у ході виробничо-господарської діяльності;
- розподіл і використання фінансових ресурсів для забезпечення операційної, виробничої та інвестиційної діяльності, а також для виконання своїх фінансових зобов'язань перед бюджетом, банками та іншими господарюючими суб'єктами;
- контроль за процесами формування та використання фінансових ресурсів [10].

Фінансові відносини, у які вступають підприємства, мають на меті формування та використання фінансових ресурсів, що, за умов належної забезпеченості та ефективного використання, є умовою успішного функціонування будь-якого підприємства.

Хоча більшість науковців відносно схоже визначають сутність цього поняття, їхні трактування мають істотні відмінності, які дозволяють виокремити два основних підходи, а саме тих, хто розглядає фінансові ресурси з точки зору підприємств (мікрорівень), та тих, хто розглядає їх з боку держави (макрорівень), що продемонстровано у табл. 1.1.

У межах мікроекономічного підходу деякі автори [11, 12] ототожнюють поняття «фінансові ресурси» з грошовими коштами. Інші ж автори [13] дають значно вужче трактування фінансових ресурсів, як виключно грошових фондів цільового призначення. У такому випадку грошові кошти, які

використовуються у нефондовій формі не входять до складу фінансових ресурсів підприємства.

Таблиця 1.1 - Визначення поняття «фінансові ресурси підприємств» на макро- і мікро-рівнях

Макрорівень	Мікрорівень
Рудика В. А., Маковецька Н. А.. – «Фінансові ресурси народного господарства являють собою сукупність грошових нагромаджень, амортизаційних відрахувань й інших грошових коштів, які формуються в процесі створення розподілу і перерозподілу суспільного продукту» [14]. Воробйов Ю.М. – «Сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні держави та суб'єктів господарювання» [15]. Василик О.Д., Януль І.Є. – «Це грошові нагромадження і доходи, які утворюються в процесі розподілу й перерозподілу валового внутрішнього продукту й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення і задоволення інших суспільних потреб» [16]. Гриньова В.М.- «Фінансові ресурси підприємств - це грошові фонди цільового призначення, що формуються в процесі розподілу та перерозподілу національного багатства, валового внутрішнього продукту, національного доходу та використовуються для реалізації статутних цілей підприємства» [17]. Зятковський І.В. – «Фінансовими ресурсами підприємства можна вважати сукупність грошових фондів цільового призначення, сформованих у процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту створеного на підприємстві, якими воно розпоряджається на правах власності або повного господарського відання і використовує на статутні потреби» [25].	Підручник під. ред. Поддєрьогіна А.М. – «Під фінансовими ресурсами слід розуміти грошові кошти, що є в розпорядженні підприємств. Таким чином до фінансових ресурсів належать усі грошові фонди й та частина грошових коштів, яка використовується в нефондовій формі» [19]. Опарін В.М. – «Фінансові ресурси – це сума коштів, спрямованих в основні засоби та обігові кошти підприємства» [2]. Бугас В. В., Коваль А. А. – «Фінансові ресурси — це грошові кошти, акумульовані у фондах цільового призначення для здійснення певних видатків.» [20]. Халатур С., Павлова Н. – «Фінансові ресурси фірми – це частина коштів у формі доходу та зовнішніх надходжень, призначених для виконання фінансових зобов'язань та здійснення витрат із забезпечення розширеного відтворення» [21]. Підручник під. ред. Г.Г.Кірейцева – «Фінансові ресурси підприємства – це сукупність власних грошових доходів і надходжень із зовні (залучені і позикові кошти), призначених для виконання фінансових зобов'язань підприємства, фінансування поточних витрат і витрат, пов'язаних з розширенням виробництва [22]. Підручник «Фінанси підприємств» автора Слав'юка Р.А.– «Фінансові ресурси – це грошові кошти, які є в розпорядженні підприємства і призначені для здійснення поточних витрат і витрат по розширеному відтворенню, для виконання фінансових зобов'язань і економічного стимулювання працівників [23].

Найточнішим та найбільш лаконічним трактуванням мети вищезазначених фінансових відносин є виконання фінансових зобов'язань, покриття поточних витрат та витрат, пов'язаних з фінансуванням розширення виробництва [24].

Серед визначень понять «фінансові ресурси підприємств» найбільш розгорнутим з точки зору зазначення предмету фінансових відносин є трактування Опаріного В.М. [2], згідно з яким фінансові ресурси - це не лише наявні грошові кошти, а всі кошти, які вкладені в основні засоби та оборотні кошти. Водночас варто зауважити, що у визначенні Опаріна В.М. не вказано характер та мету економічних відносин, які є невід'ємними компонентами наукового дослідження будь-яких економічних категорій.

Вищенаведені характеристики дають підстави стверджувати, що на мікрорівні фінансові ресурси підприємств представляють собою сукупність грошових коштів, що перебувають як у фондовій, так і не у фондовій формі, а також перетворені у відповідну матеріалізовану форму. Основним їхнім призначення є виконання фінансових зобов'язань, здійснення поточних витрат та витрат, спрямованих на забезпечення розширеного відтворення.

Фінансові ресурси суб'єктів господарювання є однією з ключових ланок фінансової системи України. У зв'язку з цим, задля підвищення ефективності фінансової діяльності на підприємствах доцільним є проведення всебічного аналізу фінансових ресурсів, як у цілому, так і окремих їхніх видів. Це зумовлює необхідність визначення обсягу фінансових ресурсів, які перебувають в розпорядженні підприємства. Для вирішення цієї проблеми необхідною є класифікація фінансових ресурсів за однорідними ознаками. Питання класифікації фінансових ресурсів підприємств висвітлені у працях цілої низки економістів [10, 12-15, 23].

Слав'юк Р.А. [23], для прикладу, пропонує класифікацію фінансових ресурсів (наведену на рис. 1.1), яка характеризує склад фінансових ресурсів підприємства за джерелами формування.

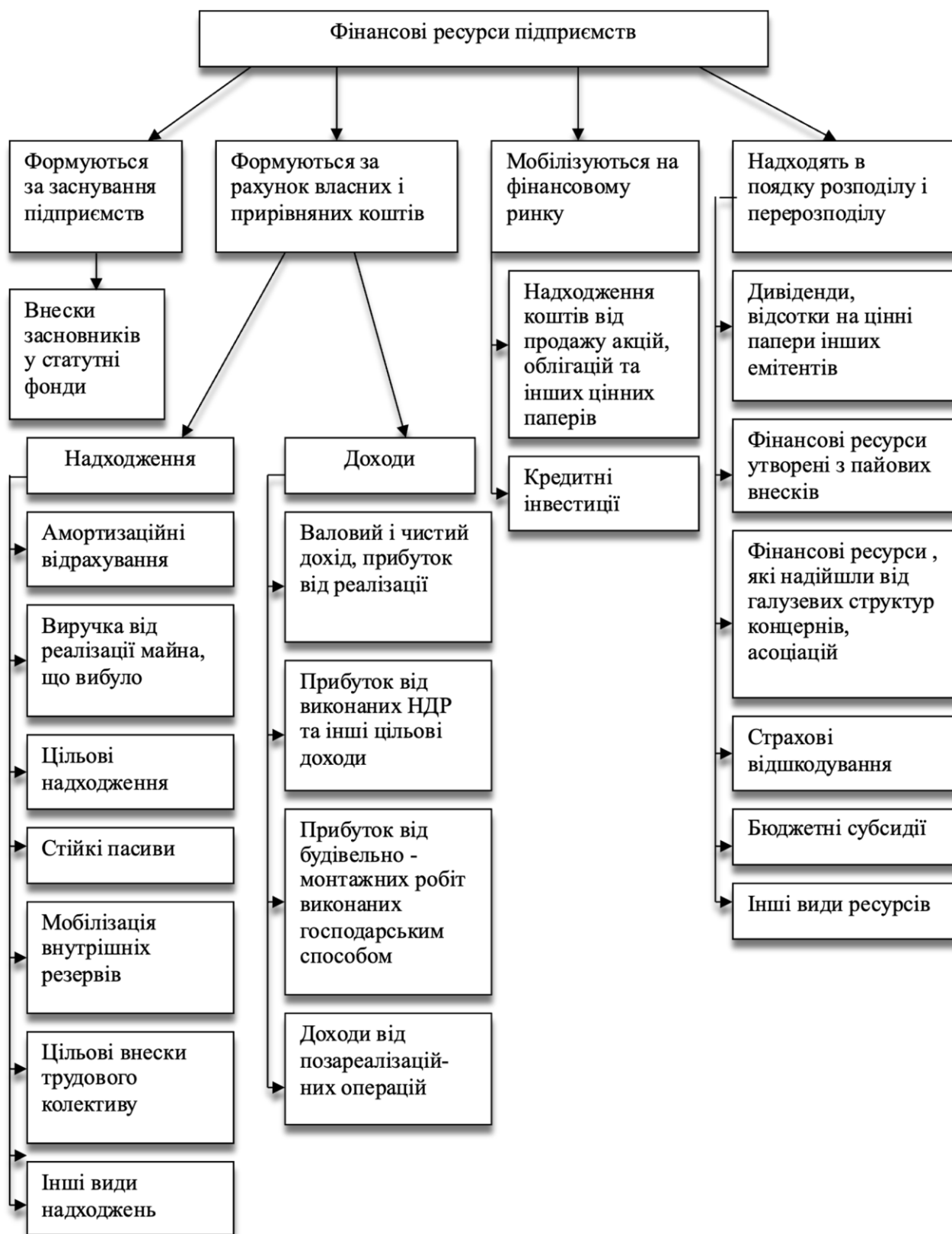


Рисунок 1.1 - Формування фінансових ресурсів підприємств [23]

Водночас інші науковці [10], поділяють фінансові ресурси підприємств за походженням на внутрішні, або власні, та зовнішні, або залучені. Внутрішні фінансові ресурси, на їхню думку, представлені в реальній формі у вигляді чистого прибутку, а в перетвореній – як зобов’язання перед працівниками, податковими органами та іншими фірмами. Зовнішні фінансові ресурси, у свою чергу, поділяються на власні та позикові, що обумовлено формою капіталу, у якій він вкладається зовнішніми учасниками в розвиток даної фірми.

На думку Зятковського І.В. [18], фінансові ресурси підприємств доцільно поділити за джерелами їхнього походження на:

- 1) власні кошти (статутний капітал, кошти засновників, спрямовані на збільшення розміру статутного фонду, резервний капітал, сформований для покриття можливих збитків та непередбачуваних витрат, кошти міжнародної технічної допомоги, інвестиційний фонд (прибуток, амортизація, нагромадження в будівництві, що здійснюється господарським способом), фонд валютних цінностей (іноземна валюта, цінні папери);
- 2) позичені (банківські кредити, факторинг, форфейтинг, лізинг, кошти, що надходять з міністерств).

На думку інших авторів [15], фінансові ресурси варто розглядати з урахуванням трьох рівнів, а саме загальнодержавного, регіонального та рівня підприємств. Однак у цьому підході автори майже не приділяють уваги класифікації фінансових ресурсів підприємств, лише називаючи основні елементи фінансових ресурсів, не об’єднавши їх в однорідні групи. Не зважаючи на те, що в умовах ринкової економіки пошук фінансових джерел розвитку підприємства має особливе значення, класифікація фінансових ресурсів лише за цією ознакою є недостатньою для проведення повного та комплексного аналізу.

Проблематика класифікації фінансових ресурсів детально розглянута у працях І.О. Бланка [25, 26], котрий до складу власного капіталу підприємства відносить статутний та резервний капітали, а також спеціальні фінансові фонди, нерозподілений прибуток та інші форми власного капіталу. Значного інтересу заслуговує й розроблена І.О. Бланком [27] класифікація позичених коштів, представлена на рис. 1.2.

Серед основних джерел власних фінансових ресурсів є прибуток та амортизаційні відрахування, тоді як залучені ресурси формуються переважно за рахунок кредитів і позик. Детальніше склад джерел фінансових ресурсів наведено на рис. 1.3

Слід зазначити, що класифікація фінансових ресурсів підприємств за їхнім призначенням тісно пов'язана з їхнім визначенням, де окреслено основні цілі формування та використання ресурсів, а саме для виконання фінансових зобов'язань, забезпечення розширеного відтворення, задоволення інших господарських та соціальних потреб.

За матеріально-речовою структурою фінансові ресурси можна поділити на грошові кошти та їх еквіваленти, тобто ті фінансові ресурси, які перебувають у грошовій формі, на поточному рахунку чи в касі, і не генерують дохід, та на капітал, тобто фінансові ресурси, які вкладені у оборотні та необоротні активи та приносять дохід у процесі господарської діяльності.

Класифікація фінансових ресурсів за ступенем терміновості погашення використовується в рамках аналізу ліквідності підприємства, оскільки дозволяє оцінити здатність суб'єкта господарювання вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання.

За кругообігом, фінансові ресурси поділяють на початкові та прирощені. Початкові ресурси – це капітал, з яким підприємство розпочинає свою діяльність, і яким можна простежити у балансу на початок звітного періоду. Прирощені фінансові ресурси формуються в процесі діяльності підприємства та визначаються як різниця між підсумком балансу на кінець і початок звітного року.

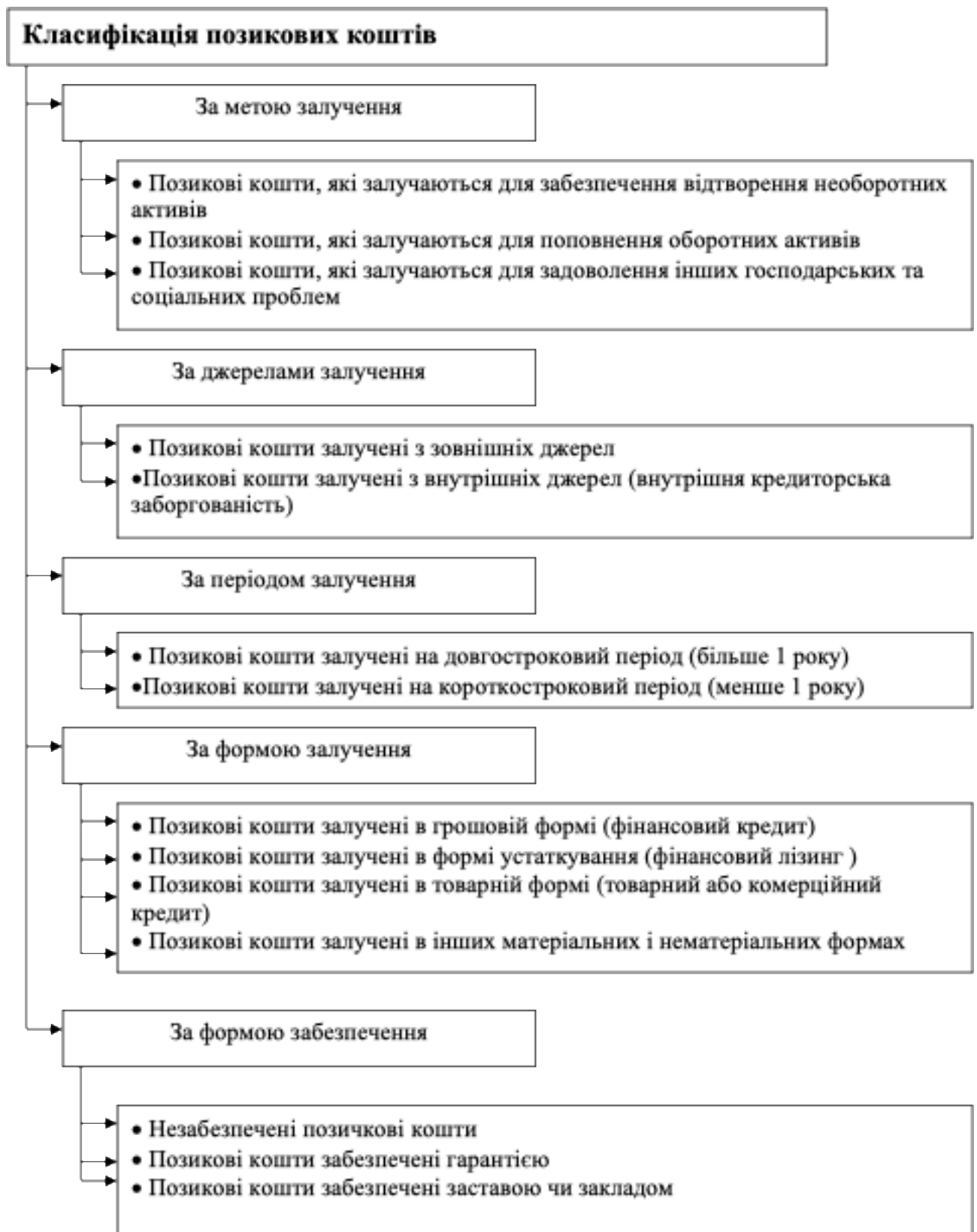


Рисунок 1.2 - Класифікація позикових коштів, залучених підприємством [6]



Рисунок 1.3– Структура формування фінансових ресурсів підприємства [53]

У економічній енциклопедії редакції С.В. Мочерного [22] подано визначення двох термінів «кругообіг коштів підприємства» та «кругообіг капіталу». Перше поняття розглядається як рух коштів (оборотних засобів) у межах виробництва й обігу з метою виробництва нової продукції чи надання послуг і отримання прибутку. Друге поняття ж визначено як рух коштів у сфері виробництва й обігу, під час якого він набуває грошової, продуктивної та товарної форм, здійснюючи повне коло та повертаючись до своєї вихідної точки.

Представлено також модель процесу кругообігу фінансових ресурсів підприємств, яка включає чотири основні стадії [23].

Перша стадія кругообігу фінансових ресурсів – формування фінансових ресурсів. Жодне підприємство не може розпочати свою господарську діяльність без достатнього рівня забезпеченості фінансовими ресурсами. Джерелами формування таких ресурсів виступають власний капітал (тобто нерозподілений прибуток, статутний, додатковий та резервний капітал), довгострокові та короткострокові позикові кошти, кредиторська заборгованість перед постачальниками, бюджетом та небюджетними фондами, з внутрішньо-господарських розрахунків, з заробітної плати, а також доходи майбутніх періодів.

Узагальнюючи можна дійти висновку, що фінансові ресурси підприємств формуються за рахунок власних та залучених коштів. Високий відсоток власних фінансових ресурсів є запорукою фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Водночас підприємство залишається без такого важливого джерела фінансування, як залучені кошти, а отже і без потенційних прибутків.

Друга стадія – використання фінансових ресурсів. На цьому етапі фінанси підприємства можуть залишатися у вигляді грошових коштів або ж трансформуватися у матеріальну форму, тобто бути вкладеними у оборотні та необоротні активи з метою отримання доходу. Обсяг наявних грошових коштів має забезпечувати дотримання оптимального значення коефіцієнта абсолютної ліквідності, який становить 0,15 – 0,25.

Третя стадія – виробнича, і її ефективність досягається шляхом збалансованої та синхронізованої роботи усіх структурних підрозділів підприємства і запобігання внутрішньозмінних та цілодобових простоїв. На цьому етапі основний капітал знаходиться у вигляді амортизаційних відрахувань, витрати на оплату праці, виробничі запаси поступово набувають товарної форми, тобто перетворюються у готову продукцію. Натомість, гостро стоїть питання оптимізації тривалості виробничого процесу.

Четверта стадія – стадія реалізації, від ефективності та тривалості якої залежить швидкість обігу фінансових ресурсів підприємства. Саме тому особливої важливості набуває збутова політика підприємства та управління дебіторською заборгованістю [16]. Збільшення частки дебіторської заборгованості у загальній структурі оборотних коштів підприємства та наявність простроченої дебіторської заборгованості приводять до значного уповільнення платіжного обігу.

Таким чином, з погляду на кругообіг фінансових ресурсів діяльність підприємств є безперервним процесом трансформації одних видів ресурсів в інші. Основне завдання підприємства ж полягає в оптимізації процесу кругообігу, як в цілому, так і на окремих його стадіях. Відповідно, виникає потреба управління механізмом перетворення одних видів ресурсів на інші.

1.2 Роль і місце управління фінансовими ресурсами в структурі управлінської діяльності підприємства

Проведений аналіз сучасних підходів до визначення цього поняття свідчить про відсутність єдиної загальноприйнятої інтерпретації терміну "фінансові ресурси". Базуючись на узагальненні різних наукових теорій можна зробити висновок, що дослідники трактують цей термін з урахуванням різних факторів, зокрема призначення, форми розрахунків, джерела формування тощо. Кожний з даних підходів має місце бути,

оскільки володіє практичною та теоретичною значущістю та може бути використаний відштовхуючись від специфіки дослідження та його цілей.

Тему управління фінансовими ресурсами підприємства розкрито у цілій низці наукових праць, присвячених окремим аспектам цього процесу.

28. Курінна О. В. у своєму дослідженні зосереджується на чіткому управлінні цими ресурсами, зокрема на питаннях їх подальшого планування та методах контролю за ними [28]. Онишко С.В.. описує системний підхід до управління фінансовими ресурсами та детально зупиняється саме на процесі формування фінансової стратегії підприємства та його особливостях. Варто відмітити, що запропонований ним спосіб є неповним, оскільки охоплює лише стадії підготовки та прийняття управлінських рішень, не показуючи шляхи реалізації функцій та методів менеджменту [29].

Науковці Гудзь О. Є. та Стецюк П. А. також підтримують системний підхід у дослідженні управління фінансовими ресурсами підприємств [5]. Однак запропонована ними схема процесу керування не охоплює повний цикл менеджменту – не усі етапи управлінського процесу – залишаючи поза увагою такі важливі функції, як регулювання, організація та мотивування. Не менш важливим є й те, що у вказаній послідовності управління фінансовими ресурсами підприємства виявлено певну нелогічність: етап прийняття рішень передусь визначенню методів управління та функції контролю.

Окремо можна виділити праці, присвячені зарубіжному досвіду управління фінансовими ресурсами. Зокрема, Фоміних В. І., Безпалова Д. І., Довгопола А. Д. розглядають ключові іноземні моделі, однак не повністю розкривають питання їхнього впровадження на вітчизняних підприємствах [30]. У свою чергу, Довгаль О, Левкович О. поділяють інструменти управління фінансовими ресурсами підприємств на три основні групи та обґрунтовують практичні способи підвищення ефективності цього процесу [31].

Аналіз показав, що значна кількість наукових джерел зосереджена на виокремленні певних складових процесу управління фінансовими ресурсами. Однак недостатньо уваги приділено комплексному поєднанню усіх невід'ємних елементів у єдину цілісну систему управління.

Поняття фінансового менеджменту та керування фінансовими ресурсами підприємств є багатограними та складними за змістом, оскільки охоплюється широкий спектр функцій, термінів та процесів. Управління фінансовою діяльністю, на думку Бугас В. В., Коваль А. А. [20] повинно як забезпечувати підприємство необхідними коштами для поточної господарської діяльності із найменшими можливими витратами та без втрати фінансової автономії по відношенню до третіх осіб, так і передбачати контроль за доцільністю та раціональністю використання коштів та ефективністю операцій, на які вони були призначені та витрачені.

Управління фінансовими ресурсами підприємства потрібно розглядати як процес вибору та застосування найефективніших форм, методів та заходів щодо створення, розподілу та доцільного використання фінансових ресурсів, задля досягнення поставленої мети у визначені строки та з мінімальними витратами. У такому підході чітко зазначається об'єкт управління, економічний характер даних взаємовідносин, ціль та умови її досягнення. Мета може бути поставлена як на короткостроковий, так і на довгостроковий період. З погляду класичного підходу стратегічне управління фінансовою діяльністю підприємства являє собою єдину систему керування фінансовими потоками, орієнтовану на досягнення довгострокових цілей, зокрема забезпечення процесу розширеного відтворення.

Ряд авторів [16] у своїх роботах зазначають, що до ключових елементів стратегічного фінансового менеджменту належать:

- 1) управління інвестиційними проектами;
- 2) стратегічне фінансове планування;
- 3) реструктуризація підприємства.

На думку інших авторів [22], фінансова стратегія відображує осмислений і зафіксований в довгостроковому плані спосіб формування та використання фінансових ресурсів. У рамках цього підходу виділяють такі структурні частини фінансової стратегії:

- 1) динаміка структури товарів, що виготовляються;
- 2) співвідношення між накопиченням і споживанням у складі чистого прибутку;
- 3) безпечні розміри заборгованості;
- 4) фінансування масштабних інвестиційних проєктів;
- 5) система запобігання фінансовим труднощам.

Опарін В.М. [2] запропонував схему стратегічного управління, наведену на рис. 1.4., у якій враховано як внутрішнє, так і зовнішнє середовище підприємства. Внутрішнє середовище охоплює організаційні аспекти та частину інформаційного забезпечення, а зовнішнє – включає нормативно-правове забезпечення, а також ринкове середовище.

Організаційний аспект управління фінансовими ресурсами передбачає детальне структурування процесу керування, вибору основних його ланок, створення спеціалізованих фінансових служб та формування їх внутрішньої структури. Ефективність управлінських рішень, насамперед, пов'язана з якістю організаційного та інформаційного забезпечення, що тісно переплітаються між собою. У повсякденній діяльності немає потреби у визначенні стратегічних цілей та створенні фінансових служб. Основна увага, натомість, приділяється поточній фінансовій діяльності, що зображено у загальній схемі тактичного управління фінансовими ресурсами (рис. 1.5) [34].

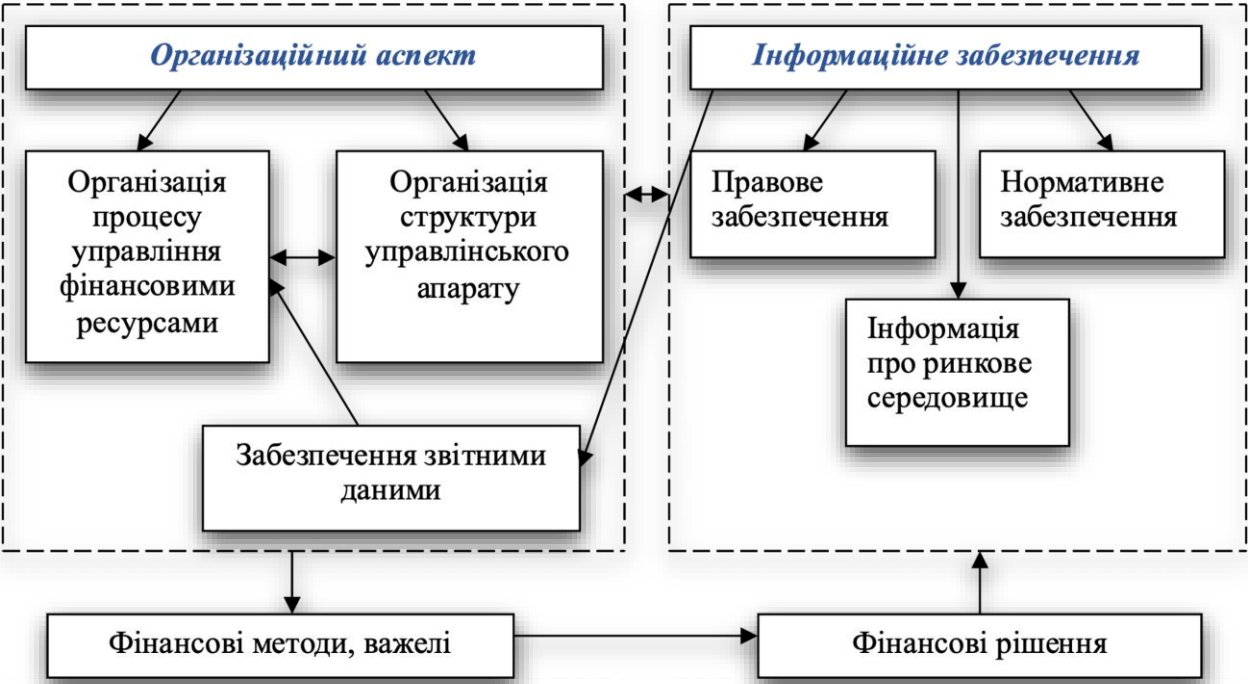


Рисунок 1.4. - Загальна схема стратегічного управління фінансовою діяльністю підприємств



Рисунок 1.5. - Схема тактичного управління фінансовими ресурсами підприємства

З рис. 1.5 зрозуміло, що тактичне управління фінансовими ресурсами підприємств варто трактувати як комплекс заходів поточного управління, спрямованих на досягнення тактичних цілей підприємства.

Тактичне та стратегічне управління фінансовими ресурсами підприємств є, водночас, складовими єдиного організаційно-економічного механізму управління.

Організаційно-економічний механізм управління фінансовими ресурсами підприємств слід розглядати як підсистему загальної системи управління, що формується, використовується та розширюється в межах управлінської діяльності підприємства (рис. 1.6.).

Варто зазначити, що така діяльність є не просто сукупністю послідовних дій, а натомість представляє собою циклічний процес. Відтак, і сам процес управління можна трактувати як замкнутий управлінський цикл, який постійно повторюється.

Однією з характерних рис організаційно-управлінського механізму є те, що результатом його функціонування є управлінське рішення, яке напряду впливає на ефективність роботи підприємства, продуктом його діяльності є інформація, а в основі функціонування лежать інформаційні процеси [13].

Якість керування підприємством визначає результат функціонування всіх його ланок. Кожна ланка управлінської системи здатна як покращити кінцевий результат, так і знизити його ефективність, адже вони знаходяться під впливом динамічних змін та зовнішніх і внутрішніх чинників.

З огляду на це, організаційно-економічний механізм управління фінансовими ресурсами підприємства має бути зроблений таким чином, щоб зменшити негативний вплив внутрішніх та контрольованих зовнішніх факторів та разом з тим посилити позитивний вплив. Водночас, чинники зовнішнього середовища, які підприємство не здатне контролювати, але котрі мають високий рівень невизначеності та динамізму, повинні обов'язково враховуватись під час прийняття рішень. Пояснити це можна тим, що вони тісно взаємодіють з іншими факторами (рис. 1.7).

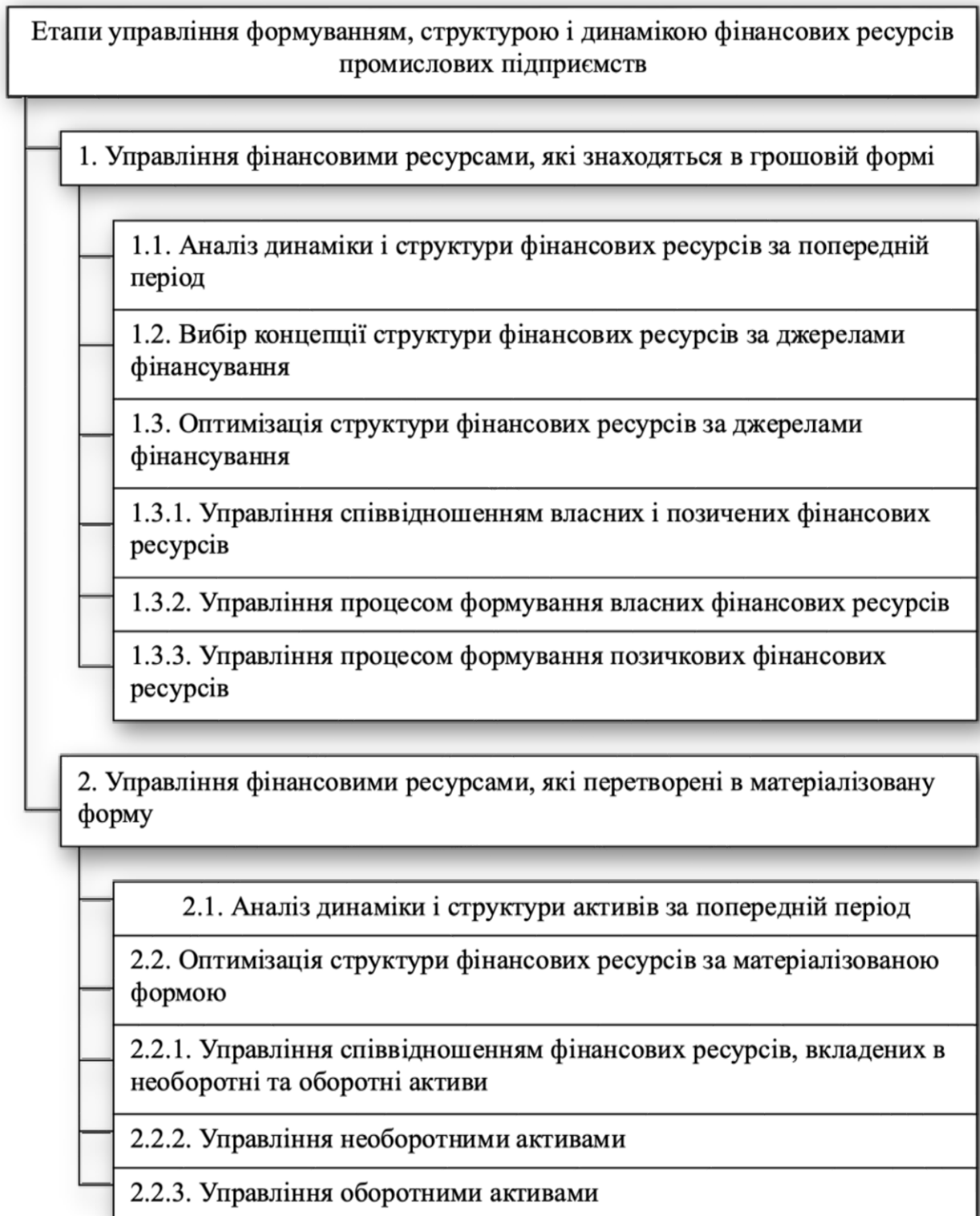


Рисунок 1.6 - Загальна схема управління формуванням, структурою і динамікою фінансових ресурсів підприємств (складено на основі [14])

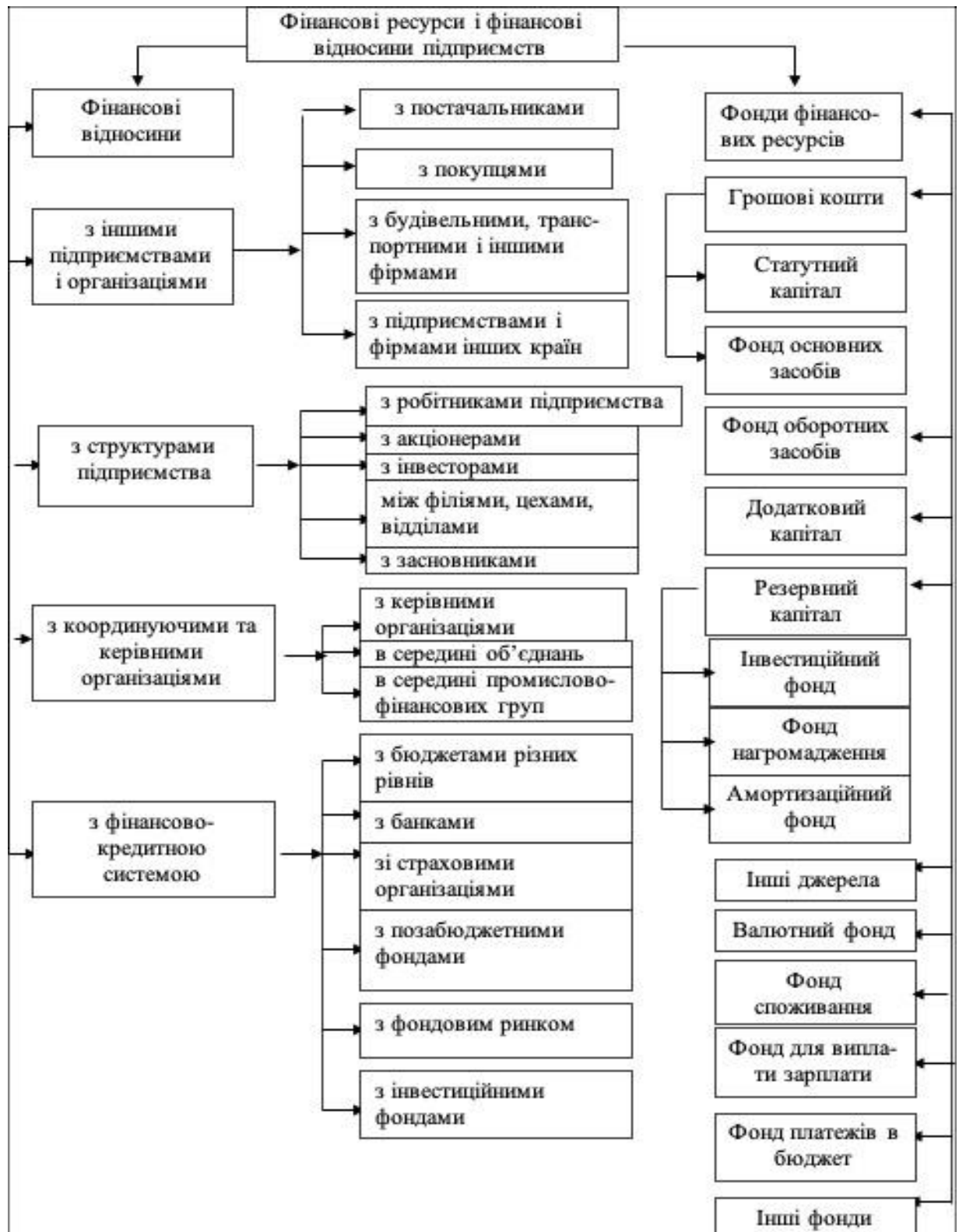


Рисунок 1.7 - Схема фінансових ресурсів і фінансових відносин підприємств

У таблиці 1.2 наведено головні чинники, які мають вплив на формування організаційно-економічного механізму управління фінансовою діяльністю підприємства.

Таблиця 1.2 - Перелік основних факторів впливу на формування організаційно-економічного механізму управління фінансовою діяльністю підприємства

Зовнішні фактори	Внутрішні фактори
Неконтрольовані підприємством: економічні фактори соціокультурні фактори географічні та демографічні фактори політико-правові фактори технологічні фактори Контрольовані підприємством: відносини з контрагентам відносини з бюджетною системою відносини з фінансово-кредитною системою відносини в середині об'єднань підприємства (між філіями, дочірніми компаніями)	Кадрове забезпечення Організаційне забезпечення Інформаційне забезпечення Структура фінансової служби підприємства Рівень організації планування та контролю Рівень організації управління дебіторською та кредиторською заборгованістю Рівень організації оперативного управління фінансовими ресурсами Виробничий потенціал підприємства Інвестиційна політика підприємства

1.3 Методи і моделі оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємств

Управління фінансовими ресурсами підприємства – це цілеспрямований комплекс дій, що полягає у виявленні, оптимальному накопиченні та ефективному використанні як власних, так залучених та позикових фінансових ресурсів з метою задоволення потреб виробничо-господарської діяльності підприємства та досягнення стабільного позитивного фінансового стану.

Аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства як окремої функції менеджменту слід розглядати з точки зору процесно-структурованого підходу, що передбачає формування процесу управління шляхом виокремлення та обґрунтування його основних етапів, а саме:

1. Планування фінансових ресурсів підприємства;
2. Організація роботи персоналу, що здійснює операції з фінансовими ресурсами підприємства;
3. Стимулювання персоналу, що відповідають за управління фінансовими ресурсами підприємства;
4. Контроль за рухом та використанням фінансових ресурсів;
5. Регулювання фінансових ресурсів;
6. Вибір оптимальних інструментів та методів управління фінансовими ресурсами;
7. Прийняття управлінських рішень.

Процес управління фінансовими ресурсами підприємства відбувається за класичною послідовністю менеджменту, однак кожна його складова має специфічну структуру, що відображає особливості цього виду управління. На рівні підприємств у процесі управління фінансовими ресурсами має бути реалізація ряду функцій, зокрема, планування, організації, мотивації, контролю та регулювання фінансових ресурсів. Варто підкреслити, що кожна функція є критично важливою, і не виконання хоча б однієї з них може призводити до порушення логіки та цілісності управлінського процесу, і таким чином негативно вплине на його результативність.

Найпершою функцією управління фінансовими ресурсами підприємства є фінансове планування, яке варто реалізовувати у стратегічному, поточному та оперативному форматах. Стратегічне фінансове планування є довгостроковим видом планування та передбачає розробку фінансової стратегії, яка узгоджується з цілями підприємства. На сьогодні існує ціла низка різновидів фінансових стратегій, вибір

найдоцільнішої зумовлюється багатьма чинниками, як внутрішніми, так зовнішніми. Одним з ключових завдань в межах стратегічного планування фінансових ресурсів підприємства є встановлення стратегічних фінансових індикаторів, які визначають планові обсяги власних, позичених та залучених фінансових ресурсів.

На цьому рівні планування фінансових ресурсів доцільно застосовувати наступні інструменти фінансового управління, а саме бюджетування, кошторисне планування витрат, калькуляції тощо. Оскільки поточне планування є середньостроковим, варто складати бюджети доходів і витрат для кожного виду діяльності підприємства задля визначення їхньої прибутковості. Варто також не забувати про розрахунок собівартості продукції на основі доцільно обраного методу калькулювання. Це дозволить підвищити економічність підприємства, оптимізувати витрати на виготовлення продукції, надання послуг чи виконання ним робіт. У рамках поточного планування потрібно встановлювати норми рентабельності, зокрема щодо активів, власного капіталу, виготовлення та реалізації продукції.

Оперативне планування фінансових ресурсів є короткостроковим, тому й передбачає планування бюджетів руху грошових коштів, які дозволять виявити наявні та передбачити потенційні касові розриви. Такі бюджети слід формувати на основі ретельних планів та графіків руху грошових коштів в розрізі напрямів діяльності, продукції, ринків, тощо. Доцільним інструментом у цьому процесі є платіжний календар, формування якого дасть змогу уникнути ряду фінансових ризиків, зокрема накопичення дебіторської та кредиторської заборгованостей, затримка надходжень і видатків, а також касових розривів.

Організація роботи персоналу, залученого в управління фінансовими ресурсами на підприємстві, є видом управлінської діяльності, що передбачає упорядкування діючої організаційної структури управління згідно з усіма встановленими цілями та завданнями управління фінансовими ресурсами. У цьому контексті йдеться, зокрема, про

визначення працівників, відповідальних за управління фінансовими ресурсами на підприємстві, перегляд їхніх поточних повноважень та окреслення нових, а також узгодження існуючих та нових повноважень між працівниками різних структурних підрозділів підприємства та встановлення механізму їхньої взаємодії задля реалізації цілей управління фінансовими ресурсами.

Мотивація персоналу, залученого до управління фінансовими ресурсами, є видом управлінської діяльності підприємства, спрямованим на матеріальне та моральне стимулювання працівників як у довгостроковій, так і у короткостроковій перспективі. Метою цього процесу є досягнення не лише особистих цілей працівників, але й стратегічних завдань, пов'язаних з управління фінансовими ресурсами. За таких умов, працівник відчуватиме себе частиною підприємства та буде зацікавленим у його розвитку. Досягти цього можна різними шляхами, зокрема, шляхом кар'єрного росту, визнанням професійних досягнень, проявами поваги та цінування працівника як фахівця, фінансового стимулювання тощо.

Контроль фінансових ресурсів на підприємстві розглядається як вид управлінської діяльності, спрямований на оцінювання ефективності процесів формування, розподілу та використання фінансових ресурсів. На основі результатів такого контролю можна сформувати інформаційну базу для визначення необхідності впровадження заходів щодо регулювання фінансової діяльності.

Процес контролювання фінансових ресурсів підприємства варто розділити на три складових етапи: попередній, поточний та завершальний.

Попередній контроль фінансових ресурсів забезпечує перевірку та оцінку усіх вхідних фінансових ресурсів ще до початку їх використання. Йдеться, зокрема, про аналіз потреб підприємства у фінансових ресурсах та джерел їх формування, зіставлення планових показників із фактичними обсягами фінансових ресурсів, розроблення індикаторів для оцінки рентабельності підприємства, а саме його активів, власного капіталу, виготовлення та реалізації продукції тощо.

Поточний контроль реалізується безпосередньо у процесі використання фінансових ресурсів і полягає у відстеженні обсягів використання фінансових ресурсів шляхом аналізу та порівняння запланованих показників із фактичними. Заплановані показники формування і використання фінансових ресурсів закладені в бюджетах доходів та витрат, кошторисах витрат, планах-графіках руху грошових коштів тощо.

Останній завершальний контроль здійснюється після завершення фінансових операцій та покликаний перевірити ефективність формування та використання фінансових ресурсів. Сюди входить, зокрема, визначення фінансового стану підприємства на основі розрахунку репрезентативних показників. У межах цього етапу контролю необхідно проводити ретельний аналіз виконання усіх бюджетів, кошторисів та планів-графіків на предмет ефективності формування та використання власних, залучених та позичених фінансових ресурсів.

Регулювання фінансових ресурсів є логічним продовженням функції контролювання та полягає у впровадженні необхідних коригувальних заходів як відповідь на виявлені невідповідності та відхилення. Ці заходи можуть передбачати перегляд планових показників, удосконалення системи мотивації працівників, впровадження більш ефективних методів контролю, тощо.

Кожна гривня, інвестована в активи підприємства, повинна мати чітке обґрунтування щодо джерел її фінансування, оскільки залучення фінансових ресурсів не є безкоштовним, за її використання підприємство має сплатити за ринковими цінами. Залучення ж цих фінансових ресурсів можливо лише за умови, що активи використовуються ефективно, тобто приносять економічну вигоду для підприємства.

Таким чином, не виникає сумнівів щодо необхідності аналізу ефективності використання фінансових ресурсів. Для отримання достовірних результатів такого аналізу, перед його здійсненням якого слід ретельно обрати необхідний інструментарій. У разі потреби доцільно буде

навіть розробити власну (авторську) методику аналізу для конкретного підприємства чи групи підприємств, що є можливим виключно за умови комплексного аналізу і узагальнення уже наявних у вітчизняній та зарубіжній практиці методів і моделей ефективності використання фінансових ресурсів підприємств.

Аналіз наукових джерел [10, 11-14, 16, 24] показав, що у вітчизняній літературі поняття аналізу ефективності використання фінансових ресурсів підприємств висвітлено доволі обмежено. Натомість, значно частіше дослідники зосереджуються на аналізі ефективності використання капіталу, що здійснюється на основі коефіцієнтів рентабельності, оборотності та капіталовіддачі всього капіталу. При цьому аналіз охоплює його складові, зокрема, загальний капітал підприємства, власний капітал, основний капітал, позиковий капітал, капітал, задіяний в інвестиційній діяльності, тощо.

У дослідженнях вітчизняних економістів аналіз ефективності використання фінансових ресурсів відбувається із застосуванням двох груп показників: показників рентабельності, при розрахунку яких використовують показник валового прибутку, та показників чистої рентабельності, при розрахунку яких використовують показник чистого прибутку. Остання, за своїм економічним змістом, відповідає показникам ефективності використання капіталу, запропонованим І.О. Бланком [27].

Варто також згадати методики зарубіжних аналітиків, які вивчали питання оцінки ефективності використання капіталу таких, зокрема, Ван Хорн Джеймс К., Джей К. Шим, Джоел Г., Уолт К., О-Шонессі Дж. [29].

Онишко С.В. [29] звертає увагу, що Уолта К. у своїх дослідженнях виділяє систему показників оцінки діяльності:

- дохідність сукупних активів (return on total assets, ROTA, ДСА);
- дохідність власного капіталу (return on net assets, RONA, ДБК);
- дохідність інвестованого капіталу (return on capital employed , ROCE, ДІК).

Таким чином, дохідність сукупних активів (ДСА), яка дозволяє визначити операційну ефективність підприємства, визначається за формулою:

$$ДСА = \frac{ПВПН}{СА} \times 100, \quad (1.1)$$

де ПВПН – прибуток до сплати відсотків і податків;

СА – сукупні активи.

Коефіцієнт ДСА дозволяє оцінити, чи має підприємство належну базу для забезпечення високої дохідності власного капіталу, оскільки компанія, котра не забезпечує високої дохідності своїх сукупних активів, не зможе досягти такого ж рівня доходності власного капіталу. Прибуток до сплати відсотків та податків визначається як різниця між сукупними доходами та сукупними витратами до сплати податків та відсотків. До складу сукупних операційних витрат входять виробничі, накладні витрати та витрати на управління і збут.

Цей коефіцієнт відображає те, наскільки вміло менеджмент підприємства використовує всі наявні у нього активи з метою отримання прибутку. На перший погляд може здатися, що показник дохідності сукупних активів відповідає коефіцієнту загальної рентабельності капіталу, який використовується у вітчизняній практиці, однак це не так. Основна відмінність полягає у підходах до визначення прибуткової бази для розрахунку відповідного коефіцієнта. При обчисленні показника ДСА використовується величина прибутку до сплати податків та відсотків (сукупні доходи за мінусом сукупних витрат), а для розрахунку показника рентабельності капіталу, який використовується у вітчизняній практиці, – величина валового прибутку (дохід від реалізації продукції за вирахування її собівартості). Згідно з Положенням бухгалтерського обліку №16 «Витрати» [50] до собівартості не включаються витрати на збут та адміністративні витрати.

Дохідність власного капіталу (ДВК) – це показник, який характеризує прибуток на інвестиції акціонерів та розраховується за формулою:

$$ДВК = \frac{ППН}{ВК} \times 100, \quad (1.2)$$

де ППН – прибуток після сплати податків;

ВК – власний капітал.

Високе значення цього коефіцієнта свідчить про ефективне використання власного капіталу та загальний успіх компанії, що сприяє підвищенню ринкового курсу її акцій та полегшує процес залучення додаткового капіталу для її розвитку.

Окрім цього показника, у зарубіжній практиці поширеним є також показник дохідності інвестицій (ДІК), який відображає ефективність використання сукупного інвестованого капіталу:

$$ДІК = \frac{ПВН}{ІК} \times 100, \quad (1.3)$$

де ПВН – прибуток до сплати податків і відсотків за вирахуванням величини відсотків за короткостроковими позиками;

ІК – інвестований капітал.

Інвестований капітал (ІК) – це показник, який обчислюється як різниця між сукупними активами підприємства та його короткостроковими зобов'язаннями. Такими чином, при визначенні коефіцієнта ДІК у знаменнику значення показника буде меншим, ніж при визначенні показника ДСА, а отже слід очікувати більш високої підсумкової цифри у результаті.

Зарубіжна практика фінансового аналізу підтверджує доцільність вивчення ефективності діяльності підприємства в контексті системи бізнесу, тобто за трьома ключовими напрямками:

- виробнича діяльність – показник ДСА;
- фінансова діяльність – показник ДВК;

- інвестиційна діяльність – показник ДІК.

Окрім рентабельності, для аналізу довгострокової платоспроможності підприємства у науковій літературі пропонують використовувати наступні показники:

- коефіцієнт концентрації власного капіталу;
- коефіцієнт концентрації позикового капіталу;
- співвідношення позикового і власного капіталу.

Оцінці наведених показників здійснюється з використанням коефіцієнтів, при аналізі яких користуються загальним описовим правилом: «чим вище значення коефіцієнта концентрації власного капіталу, тим більш фінансово стійке, стабільне та незалежне від зовнішніх джерел фінансування підприємство». Якщо значення показника дорівнює 1 (або 100 %), можна стверджувати, що власники повністю фінансують своє підприємство. Натомість на практиці підприємство вважається фінансово стійким, якщо частка власного капіталу перевищує 50 % загального обсягу фінансових ресурсів. Кредитори, або інші контрагенти зазвичай віддають перевагу підприємствам з більшою фінансовою автономністю, тобто з високою часткою власного капіталу, оскільки такі підприємства більш ймовірно матимуть змогу самостійно виконувати боргові зобов'язання. Водночас, власники підприємства (акціонери, інвестори, засновники тощо), як правило, віддають перевагу оптимальному зростанню в динаміці частки позикових коштів.

Детальніше розглянемо основні коефіцієнти:

1. Власні обігові кошти (ВОК) (робочий, функціонуючий капітал) – це частина оборотних активів, які фінансуються за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань. Наявність робочого капіталу свідчить не тільки про здатність своєчасно погашати поточні борги, а й можливість потенційного розширення виробництва, та розраховується за формулою:

$$ВОК = (ВК + ДЗ) - НА \quad (1.4)$$

де ВК – власний капітал;

ДЗ – довгострокові зобов'язання;

НА – необоротні активи.

2. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами характеризує абсолютну здатність підприємства перетворювати активи у ліквідні кошти та розраховується за формулою:

$$K_{з.в.к} = BOK / OA \quad (1.5)$$

де BOK – власний оборотний капітал (робочий капітал);

OA – оборотні активи.

Нормативне (рекомендоване) значення цього показника - $K_{з.в.к} > 0,1$.

3. Маневреність робочого капіталу (M_{PK}) характеризує частку запасів, тобто матеріальних, виробничих активів у структурі власного обігового капіталу, і розраховується за формулою:

$$M_{PK} = 3 / BOK \quad (1.6)$$

де 3 – запаси

BOK – власний оборотний капітал (робочий капітал).

4. Маневреність власних обігових коштів (M_{BOK}) відображає частку абсолютно ліквідних активів у власному обіговому капіталі та розраховується за формулою:

$$M_{BOK} = GK / BOK \quad (1.7)$$

де BOK – власний оборотний капітал (робочий капітал);

G – грошові кошти та їх еквіваленти.

5. Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів ($K_{з.ВOK}$) демонструє наскільки запаси, що мають найменшу ліквідність у складі оборотних активів, забезпечені стабільними джерелами фінансування та розраховується за формулою:

$$K_{з.ВOK} = BOK / 3 \quad (1.8)$$

де ВОК – власний оборотний капітал (робочий капітал);

З – запаси.

6. Коефіцієнт покриття запасів КПз відображає частку запасів, які покриваються «нормативними» джерелами фінансування та розраховується за формулою:

$$КПз = НДПЗ / З \quad (1.9)$$

де НДПЗ – «нормативні» джерела покриття запасів (власний капітал, довгострокові зобов'язання та частково поточні зобов'язання (рядки 1600, 1605, 1615 та 1635 пасиву балансу);

З – запаси.

7. Коефіцієнт автономії (Ка) показує, яку частину активів підприємства профінансовано за рахунок власного капіталу, та визначається як відношення загальної суми власних коштів до підсумку балансу. Чим вище значення цього коефіцієнта, тим менша залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Він розраховується за формулою:

$$Ка = ВК / А \quad (1.10)$$

де ВК – власний капітал;

А – активи.

Нормативне (рекомендоване) значення даного показника - більше 0,5.

8. Коефіцієнт фінансової залежності (Кфз) – цей показник є оберненим до коефіцієнта автономії та відображає, яка сума загальної вартості майна підприємства припадає на 1 грн. власного капіталу і визначається за формулою:

$$Кфз = А / ВК \quad (1.11)$$

де A – активи;

BK – власний капітал.

9. Коефіцієнт маневреності власного капіталу M_{BK} характеризує ступінь мобільності власного капіталу підприємства та обраховується за формулою:

$$M_{BK} = BOK / BK \quad (1.12)$$

де BOK – власні оборотні кошти;

BK – власний капітал.

10. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу ($K_{KПЗ}$) відображає частку позикових коштів у загальній сумі капіталу підприємства і обраховується за формулою:

$$K_{KПЗ} = PK / K \quad (1.13)$$

де PK – позиковий капітал;

K – весь капітал підприємства.

11. Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування) ($K_{\Phi Стаб.}$) відображає, наскільки позиковий капітал забезпечений власними коштами підприємства. Якщо власні кошти перевищують позикові, то підприємство вважається фінансово стійким. Він розраховується за формулою:

$$K_{\Phi Стаб.} = BK / PK \quad (1.14)$$

де PK – позиковий капітал;

BK – власний капітал підприємства.

12. Коефіцієнт фінансової стійкості ($K_{\text{фСтік.}}$) показує частку стабільних джерел фінансування у загальному обсязі капіталу підприємства. Він розраховується за формулою:

$$K_{\text{фСтік.}} = \frac{BK + ДЗ}{K} \quad (1.15)$$

де ВК – власний капітал;

ДЗ – довгострокові зобов'язання;

К – весь капітал підприємства.

У міжнародній практиці управління капіталом значного поширення набули підходи провідних зарубіжних економістів щодо систем інтегрального фінансового аналізу та особливостей його практичного застосування. Серед них вирізняються наступні:

1. Дюпонівська система інтегрального аналізу ефективності використання капіталу підприємства. Ця система, розроблена та вперше впроваджена американської компанією «Дюпон» (DuPont), передбачає розкладання коефіцієнта рентабельності капіталу на ряд коефіцієнтів його формування, а саме на коефіцієнт рентабельності реалізації продукції та коефіцієнт оборотності капіталу, який чисельно відповідає значенню коефіцієнту капіталовіддачі.

Для тлумачення та аналізу результатів, які отримують при використанні цієї моделі, використовують матрицю оцінки результату інтегрального аналізу коефіцієнта рентабельності капіталу підприємства, яка дозволяє виявити ключові резерви підвищення рентабельності капіталу підприємства.

2. Система SWOT-аналізу. Суть SWOT-аналізу полягає в комплексній оцінці сильних і слабких сторін підприємства, а також його можливостей та потенційних загроз. SWOT-аналіз зазвичай виконується у графічному вигляді (таблиці або матриці) та спрямований дослідити вплив

зазначених факторів на можливості підприємства в умовах певних зовнішніх (екзогенних) та внутрішніх (ендогенних) чинників.

3. Об'єктно-орієнтована система інтегрального аналізу ефективності використання капіталу підприємства. Ця система була розроблена американською компанією «Модернсофт» (Modernsoft) та ґрунтується на застосуванні комп'ютерних технологій і спеціального пакету прикладних програм. Її суть полягає у побудові моделі визначення рівня рентабельності власного капіталу у вигляді взаємодіючих фінансових блоків, які функціонують як «класи» елементів, що безпосередньо впливають на цей показник. Користувач має змогу самостійно визначити систему таких блоків виходячи від специфіки господарської діяльності конкретного підприємства. Після побудови моделі всі блоки заповнюються кількісними характеристиками, що дозволяє провести ще більш точний аналіз.

4. Інтегральна система портфельного аналізу. Цей підхід має за основу засади «портфельної теорії», згідно з якою рівень прибутковості портфеля фондових інструментів оцінюється у межах взаємозв'язку між прибутком та ризиком. Відповідно до цієї концепції, формування так званого «ефективного портфеля» дозволяє зменшити рівень портфельного ризику і, водночас, забезпечити більш вигідне співвідношення рівня прибутковості і ризику.

Усі вищезазначені системи інтегрального аналізу ефективності використання капіталу безперечно мають безліч значних переваг та застосовуються у світовій практиці. Однак дві останні методики передбачають високий рівень самостійності з боку аналітиків при виборі відповідних показників аналізу, а також відповідного програмного забезпечення та спеціалізованої комп'ютерної техніки для проведення розрахунків та моделювання.

Таким чином, враховуючи поставлені до цього розділу бакалаврської кваліфікаційної роботи завдання та результати вивчення наукових джерел [1-31], поняття «фінансові ресурси підприємства» пропонуємо трактувати як загальну суму власного, позиченого та залученого капіталу, який

використовується підприємством для формування активів та проведення ефективної виробничо-господарської діяльності з метою отримання прибутку. Слід відмітити, що дане визначення акцентує увагу на структурі фінансових ресурсів, яка охоплює власний, залучений та позичений капітал.

Власні фінансові ресурси – це ті, що формуються в межах самого підприємства та є результатом його виробничо-господарської діяльності. До них відносять: статутний капітал, нерозподілений прибуток, резервний фонд та інші елементи власного капіталу. Позичені фінансові ресурси – це кошти, які підприємство отримує на певний визначений строк від зовнішніх джерел за відповідну плату та на умовах повернення. До них належать банківські та комерційні кредити, облігації та позики від інших організацій. Натомість залучені фінансові ресурси – це ті ресурси, які підприємство отримує за допомогою інших механізмів, окрім позик та власної виробничо-господарської діяльності, зокрема різні інвестиції, лізинг, факторинг, тощо.

Ефективна діяльність вітчизняних підприємств у межах ринкової економіки можлива виключно за умови належної організації процесу формування та використання їхніх фінансових ресурсів. Задля забезпечення ефективного управління цим процесом необхідною є розробка спеціальної фінансової політики підприємства, що буде орієнтована на мобілізацію різних джерел генерування капіталу. При цьому важливо враховувати довгостроковий розвиток підприємства, витрати на залучення ресурсів та ефективне їх використання в процесі діяльності. Така фінансова політика повинна розглядатися як складова частина загальної фінансової стратегії підприємства та бути спрямованою на забезпечення підприємства потрібним обсягом фінансових ресурсів для реалізації його цілей.

2 АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОВ «БМУ-3»

2.1 Стан та особливості розвитку будівельної галузі в Україні

Будівництво є ключовою галуззю вітчизняної економіки, яка включає проектування, зведення, реконструкцію, ремонт та демонтаж будівель і споруд. Будівництво відіграє важливу роль у розвитку інфраструктури будь-якої країни, безпосередньо створюючи житлові, промислові, транспортні, енергетичні та соціальні об'єкти. У 2022-2024 рр. з початком повномасштабного вторгнення росії, усі вітчизняні галузі економіки зіштовхнулись з суттєвими випробуваннями, адже окрім обстрілів та інших ризиків, пов'язаних з бойовими діями, підприємствам доводиться постійно адаптуватися до змін у правилах, зокрема законодавчих, а також до змін у настроях споживачів товарів і послуг.

У будівельній галузі України виділяють такі сектори:

1. Будівництво житлове будівництво (охоплює будівництво багатоквартирних та приватних будинків).
2. Будівництво промислове (охоплює будівництво заводів, фабрик, складських приміщень).
3. Будівництво транспортне (охоплює зведення доріг, мостів, тунелів, залізничних магістралей).
4. Будівництво енергетичне (охоплює зведення електростанцій, ліній електропередач, вітрових та сонячних станцій).
5. Будівництво гідротехнічне (охоплює зведення гребель, дамб, каналів, портів).
6. Будівництво комерційне та соціальне (охоплює будівництво офісних будівель, торгових центрів, шкіл, лікарень тощо).

Аналіз стану вітчизняної будівельної галузі [32, 33] дозволив виділити серед особливостей галузі використання нею надсучасних технологій та матеріалів; високу капітоємність та залежність від довгострокових інвестицій; суттєвий вплив факторів навколишнього середовища;

взаємозалежність з іншими секторами економіки, зокрема виробництвом будматеріалів, транспортом, енергетичним забезпеченням; жорсткий контроль дотримання у діяльності підприємств галузі будівельних норм та стандартів безпеки.

Не викликає сумніву, що саме будівництво є стратегічно важливою галуззю для вітчизняної економік, адже від нього залежить рівень життя населення, розвиток інфраструктури, економічне зростання, а наразі і відбудова держави.

Оцінимо рушійні сили розвитку вітчизняної будівельної галузі, які визначають її динаміку, інвестиційну привабливість та стійкість до економічних змін. Вони включають економічні, технологічні, соціальні, екологічні та державні фактори.

До економічних рушійних факторів можна віднести рівень інвестицій в галузі, тобто наявність внутрішніх та зовнішніх капіталовкладень, що визначають масштаби будівництва; темпи економічного зростання (адже стабільна економіка стимулює зростання попиту на будівництво житла, інфраструктури та комерційних об'єктів); доступність кредитування (нижчі відсоткові ставки полегшують залучення кредитних ресурсів та сприяють активізації будівельного галузі); та активна присутність на будівельному ринку державних та приватних замовлень, наприклад на спорудження або відбудову мостів, доріг, об'єктів соціальної інфраструктури тощо

До технологічних рушійних сил можна віднести інновації у будівельних матеріалах, що спрямовані на ширшому використанні енергоефективних, екологічних та довговічних матеріалів; автоматизацію та цифровізацію, зокрема розповсюджене використання BIM-технологій, 3D-друку, роботизованої техніки; поширення принципів енергозбереження та «зеленого» будівництва.

До соціальних рушійних сил можна віднести внутрішню міграцію населення, що провокує зростання потреби у новому житлі та інфраструктурі серед внутрішньопереміщених осіб та релокованих підприємств; посилення тенденцій урбанізація за рахунок розширення міст

та передмість, що продовжує стимулювати будівництво житлових і комерційних об'єктів., а також трансформація «стилю життя» - перегляд населенням вимог до житлових приміщень, зокрема зростання попиту на «розумні будинки», «smart» квартири, багатофункціональні житлові комплекси [33].

Серед екологічних факторів варто виділити жорсткі екологічні норми (контроль за використанням шкідливих матеріалів та ширшим впровадженням екологічних технологій); боротьба з кліматичними змінами (гнучкість та адаптація споруд до екстремальних погодних умов, підвищення їх енергоефективності).

До державних факторів віднесемо регулювання та стандарти, які включають сукупність будівельних норм та вимог щодо якості, безпеки та енергоефективності; податкова політика через податкові програми стимулювання та підтримки та субсидії ; розвиток інфраструктурних програм зі зведення доріг, мостів, соціальних об'єктів, що однозначно стимулює зростання галузі.

Варто відмітити, що наведені рушійні сили є взаємопов'язаними. Саме баланс цих факторів забезпечує стабільний розвиток будівельної галузі, яка на відміну від інших галузей демонструє стростання навіть під час воєнного стану в країні.

У [34] зазначено, що на будівельному ринку спостерігається зміна в структурі загальних площ житлових та нежитлових приміщень, прийнятих в експлуатація за видами (рис. 2.1).

Як видно з рисунку 2.1 будівельна галузь відновлюється швидше, ніж прогнозували. Забудовники порівняно швидко адаптувались до складних і мінливих умов, переналагодили власні бізнес-процеси та логістичні маршрути. Підтвердженням цього є зростання у 2023 році на 22,6% (до 162,7 млрд грн) обсягу виконаних будівельних робіт в порівнянні з даними 2022 року [32]. Проте, навіть за такого зростання будівельна галузь ще не відновила свої довоєнні показники: у 2022 році обсяг будівельних робіт зменшився на 65% відносно значень 2021 р..

Співставлення обсягу будівельних робіт 2023 року на 52,2% нижчий за аналогічний показник 2021 року.



Рисунок 2.1 – Динаміка структури загальних площ житлових та нежитлових приміщень, прийнятих в експлуатація за видами ((побудовано на основі даних Держстат України [32]).

Також варто відзначити, що динаміка відновлення різних секторів будівельної галузі є також різною. У 2024 -2024 роках найбільший приріст демонструє інфраструктурне будівництво, що спричинено попитом на відновлення об’єктів соціальної інфраструктури: мостів, доріг, комунікацій, ліній електропередач тощо, зруйнованих через російську військову агресію, а відповідно – супроводжується перевагами у плануванні у т. .ч державних витрат та черговості. Показовим є зворотня динаміка інфраструктурного будівництва:

- Ремонт і будівництво мостів у 2023 р. складає 8,5% у загальній структурі будівельних робіт у порівнянні із 1,8% у 2021 році;
- Будівництво і ремонт доріг – відповідно 24,8% (2023 р.) та 54,1% (2021 р.)

На рисунку 2.2 наведено характеристику будівництва у 2022-2023 рр.

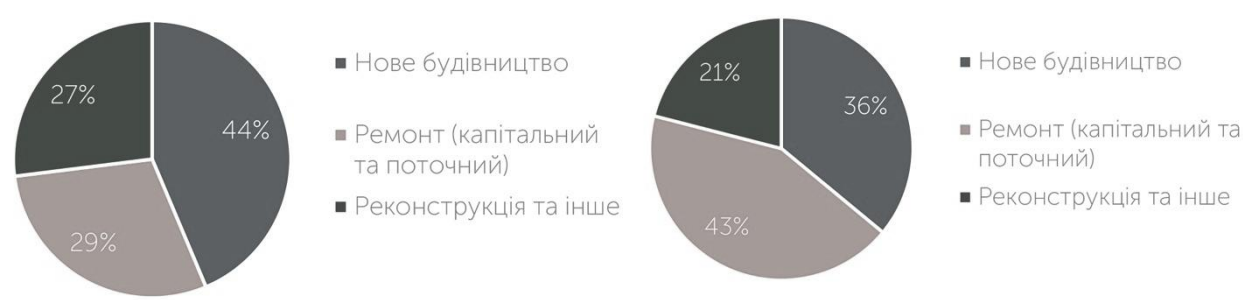


Рисунок 2.2. – Структура будівництва за характером у 2022-2023рр. (побудовано на основі [34])

Як видно з рис.2.2 у 2023 році частка нового будівництва становила 36,3% до загального обсягу виконаних будівельних робіт, ремонту — 42,9% і реконструкції та технічного переоснащення — 20,8% відповідно. У 2022 році нове будівництво займало вагомішу частку (понад 44%), а капітальний та поточний ремонт складав близько 29%.

На рисунку 2.3. для наочності заведено Динаміки будівництва житла та нежитлових будівель за 2018 -2024 (І півріччя) рр.

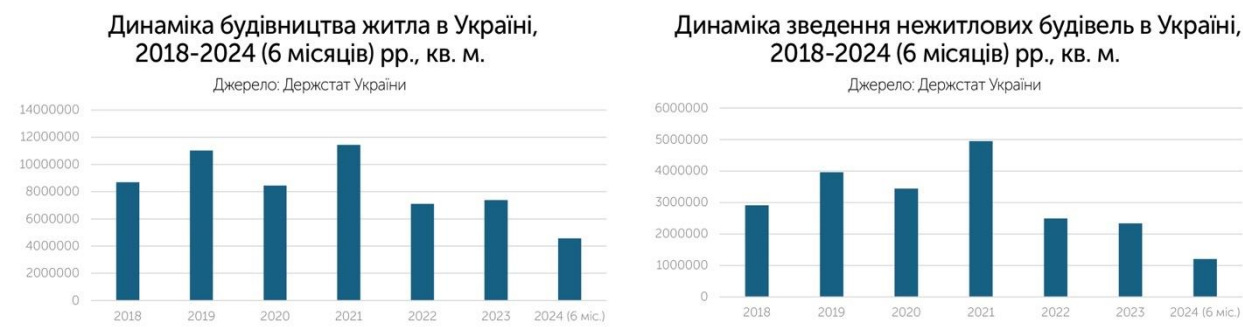


Рисунок 2.3 – Динаміки будівництва житла та нежитлових будівель за 2018 -2024 (І півріччя) рр. . (побудовано на основі [35])

У наведених на рис. 2.3. даних враховано високу динаміку відновлення інфраструктури, яка пошкоджена бойовими діями. За даними Державної статистики України [25] у 2024 р. цей показник зріс на 37,1% відносно значень 2023 р. та складав 82,4 млрд грн. Нижче наведено прирости значень 2024 р. основних секторів будівельної галузі відповідно значень 2023 р.;

інженерні споруди складають 49,7 млрд грн – зросли на 46,1%;

нежитлове будівництво досягло 21,1 млрд грн – зросло на 31,6%;

житлове будівництво складає 11,8 млрд грн – зросло на 16,8% р/р.

Серед факторів, які стримують подальшу активність будівельного бізнесу, залишаються обстріли критичної інфраструктури, погіршення курсових очікувань, гострий дефіцит робочої сили, підвищення акцизів на паливо і прискорення темпів інфляції [36].

2.2 Загальна характеристика ТОВ «БМУ-3» та аналізування основних показників його діяльності

Досліджуваний підприємством бакалаврської кваліфікаційної роботи обрано Товариство з обмеженою відповідальністю «БМУ-3», яке започаткувало свою діяльність як колективне підприємство «Будівельно-Монтажне Управління-3» у 1986 році і було реорганізоване у ТОВ «БМУ-3» в 2001 р.

Підприємство має 34 річний досвід у будівельному бізнесі та у м. Вінниця впродовж усього періоду є одним із провідних забудовників, завдяки талановитому колективу, інноваційним виробничим потужностям та плідній співпраці із вітчизняними виробниками будівельної продукції [37].

Основним напрямком діяльності ТОВ «БМУ-3» залишається будівництво житлових і нежитлових будівель, добування піску, гравію, глини

і коаліну, виробництво інших дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів.

Історія розвитку досліджуваного підприємства бере початок у 1986 р., коли колектив працівників тресту «Вінницяпромбуд» створив колективне підприємство «Будівельно-монтажного управління №3», яке з 1990 р. очолював Заслужений будівельник України Гіренко Т.М.. З червня 2003 р. підприємство реорганізоване у Товариство з обмеженою відповідальністю, головним призначенням якого є будівництво житлових, цивільних, промислових та комунальних об'єктів, інженерних комунікацій у місті Вінниці та Вінницькій області, а також виробництво і реалізація різноманітних будівельних матеріалів та конструкцій, столярних та металопластикових виробів, залізобетонних конструкцій [37] .

У таблиці 2.1. узагальнено основні етапи розвитку ТОВ «БМУ-3»

Таблиця 2.1. – Історія розвитку ТОВ «БМУ-3» (складено на основі [37])

Роки	Основні результати
2003	Розпочато будівництво району «ПОДІЛЛЯ». З'являються будинки, які стали візитівкою району (адміністративна будівля фонду соціального страхування (вулиця Зодчих, 22) , адмінбудівля (вулиця Зодчих, 24). Побудовано торговельно-розважальний комплекс «ПОДІЛЛЯ СІТУ» та паркінги, 2 дошкільних загальноосвітніх заклади, влаштовано автомобільну дорогу, що з'єднує район з містом.
2005	Створення Концерну «ПОДІЛЛЯ», який об'єднав будівельні організації та підприємства будівельної індустрії м. Вінниці, а також житлово-експлуатаційну організацію та фінансову компанію для реалізації об'єктів нерухомості. Для підвищення якості продукції постійно використовуються найновіші технології та впроваджуються нові методи будівництва. Ведеться будівництво цегляних, каркасно-монолітних та каркасно-металевих будівель.
2011	Початок будівництва району «АКАДЕМІЧНИЙ», який знаходиться на околиці міста Вінниці та триває активна забудова квартирної фонду «АКАДЕМІЧНОГО».

Продовження таблиці 2.1

Роки	Основні результати
2014	Виробнича база підприємства оновила обладнання (встановлено сучасну лінію на заводі залізобетонних виробів Вінницького регіону. Будівельні організації Концерну «ПОДІЛЛЯ» виконують увесь комплекс будівельно-монтажних робіт, а також спеціальних видів робіт, таких як сантехнічні, електромонтажні, оздоблювальні, слабо струменеві, утеплювальні.
2017	Введено в експлуатацію: житлові будинки по вулиці Анатолія Бортняка 14 (188 квартир), 1 (186 квартир), по вулиця Тимофійська 4 (152 квартири) та Дитячий садок на 7 груп “Пазлик” (мікрорайон “Академічний”). Концерн «ПОДІЛЛЯ» підтримує українську армію, надає благодійну допомогу дитячим установам, медичним закладам, релігійним громадам. Також сприяє впровадженню культурно-мистецьких проєктів.
2018	Введено в експлуатацію: житлові будинки по вулиці Анатолія Бортняка 5 (191 квартира), по вулиці Миколаївська 23 (160 квартир), по вулиці Тимофіївська 8 (с62 квартири) та Торговельний комплекс «Barbara»
2019	Введено в експлуатацію: житлові будинки по вулиці Анатолія Бортняка 7 (108 квартир), по вул. Миколаївська 25 (139 квартир), по вул. Тимофіївська 12 (150 квартир)
2020	Введено в експлуатацію: житлові будинки по вулиці Зодчих 17 (156 квартир), 19 (138 квартир), по вул. Миколаївська 27 (156 квартир) та Комунальний заклад “Вінницька гімназія № 24”
2021	Введено в експлуатацію: Житловий будинок по вул. Тимофіївська 14 (151 квартира), по вул. Миколаївська 29 (146 квартир), 31 (120 квартир), 33 (132 квартири).
2022	Введено в експлуатацію: Житловий будинок по вул. Тимофіївська 16 (122 квартири), 18 (96 квартир) та Житловий будинок на 111 квартир по вул. Олександрівська
2023	Введено в експлуатацію: Житловий будинок на 125 квартир по вул. Олександрівська, 3
2024	Введено в експлуатацію: Житловий будинок на 119 квартир по вул. Олександрівська, 5

Як видно з табл. 2.1 ТОВ «БМУ-3» входить до концерну «ПОДІЛЛЯ», головною метою якого є забезпечення замкненого циклу виробництва, а також централізованого використання коштів підприємств-членів Концерну на розвиток будівництва м. Вінниці та Вінницької області.

Проаналізуємо фінансовий стан ТОВ «БМУ-3» за даними форми звітності 1 «Баланс» за 2023 -2024 рр. (додаток Б).

Стан, структур та динаміку активів досліджуваного підприємства зведено до табл.2.2

Таблиця 2.2. – Аналізування складу, структури та динаміки активів ТОВ «БМУ-3»

Актив	Середньорічне значення, тис. грн		Відхилення значень 2024 р. від значень 2023 р.		Питома частка у складі активів		
	2023	2024	абсолютне, тис. грн	відносне, %	2023	2024	зміна
Нематеріальні активи	4,0	5,5	2	37,5	0,0	0,0	0,00
первісна вартість	237,5	247,0	10	4,0	0,1	0,0	-0,01
накопичена амортизація	233,5	241,5	8	3,4	0,1	0,0	-0,01
Незавершені капітальні інвестиції	466,0	466,0	0	0,0	0,1	0,1	-0,02
Основні засоби	21311,0	19543,0	-1768	-8,3	4,9	3,7	-1,15
первісна вартість	89815,5	91900,5	2085	2,3	20,6	17,6	-3,03
знос	68504,5	72357,5	3853	5,6	15,7	13,9	-1,88
Інвестиційна нерухомість	39157,5	35665,5	-3492	-8,9	9,0	6,8	-2,17
первісна вартість	69784,0	69727,0	-57	-0,1	16,0	13,4	-2,68
інші фінансові інвестиції	30626,5	34061,5	3435	11,2	7,0	6,5	-0,51
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	92572,0	118112,0	25540	27,6	21,3	22,6	1,36
Усього за розділом I	153510,5	173792,0	20282	13,2	35,3	33,3	-1,98
Запаси	9412,0	14173,0	4761	50,6	2,2	2,7	0,55
Виробничі запаси	8506,5	12524,0	4018	47,2	2,0	2,4	0,44
Незавершене виробництво	35,5	644,5	609	1715,5	0,0	0,1	0,12
Готова продукція	870,0	1004,0	134	15,4	0,2	0,2	-0,01
Товари	0,0	0,0	0	-	0,0	0,0	0,00
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	165886,5	230337,0	64451	38,9	38,1	44,1	6,01

Актив	Середньорічне значення, тис. грн		Відхилення значень 2024 р. від значень 2023 р.		Питома частка у складі активів		
	2023	2024	абсолютне, тис. грн	відносне, %	2023	2024	зміна
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	94829,0	95173,5	345	0,4	21,8	18,2	-3,56
з бюджетом	145,5	2,5	-143	-98,3	0,0	0,0	-0,03
у тому числі з податку на прибуток	4,0	0,0	-4	-100,0	0,0	0,0	0,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	6450,5	2948,0	-3503	-54,3	1,5	0,6	-0,92
Поточні фінансові інвестиції	0,0	0,0	0	-	0,0	0,0	0,00
Гроші та їх еквіваленти	1039,5	1069,5	30	2,9	0,2	0,2	-0,03
Готівка	0,0	0,0	0	-	0,0	0,0	0,00
Рахунки в банках	1039,5	1069,5	30	2,9	0,2	0,2	-0,03
Витрати майбутніх періодів	2428,0	3644,0	1216	50,1	0,6	0,7	0,14
Інші оборотні активи	1417,5	773,0	-645	-45,5	0,3	0,1	-0,18
Усього за розділом II	281608,5	348120,5	66512	23,6	64,7	66,7	1,98
III, Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0,0	0,0	0	-	0,0	0,0	0,00
Баланс	435119,0	521912,5	86794	19,9	100,0	100,0	0,00

Як видно з табл. 2.2 у 2024 році ТОВ «БМУ-3» мало активів на 521512,5 тис. грн, що на 86796 тис. грн або 19,9% більше за значення 2023 р. Це свідчить, що підприємству вдалося адаптуватись до викликів воєнного стану та продовжити масштабувати обсяги господарської діяльності.

Аналіз структури активів ТОВ «БМУ-3» за період 2023-2024 рр. вказує, що частка необоротних активів підприємства у складі загальних активів скорочується з 35,3% до 33,3% у 2024 р. при одночасному зростанні їх вартості з 153510,5 тис. грн до 173792 тис. грн, що складає 20282 тис. грн або 11,2% порівняно зі значенням 2023р. Зростання необоротних активів в основному відбулось за рахунок нарощення вартості довгострокових фінансових інвестицій, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств на 25540 тис. грн або 27,6% та інших фінансових інвестицій – на 3435 тис. грн або 11,2%. Водночас спостерігається скорочення залишкової вартості основних засобів на 1768 тис. грн або 8,3% та інвестиційної нерухомості на 3492 тис. грн або 8,9%. Співставлення темпів зростання первісної вартості та зносу основних засобів свідчить про відставання процесів оновлення парку основного обладнання від процесів його фізичного та морального зношування, а відповідно й амортизаційних відрахувань, що є негативним у динаміці розширення вартості контрольованих ресурсів підприємства.

Позитивним явищем в діяльності досліджуваного підприємства є нарощення вартості оборотних активів. Так у 2024 році вони склали 348120,5 тис. грн, що на 66512 тис. грн або 23,6% є більшим за аналогічний показник 2023 року (281608,5 тис. грн.). Частка необоротних активів у складі загальної вартості активів ТОВ «БМУ-3» у 2023 році складала 64,7%, а у 2024 р. зросла до 66,7%, що свідчить про збільшення виробничого потенціалу підприємства. Найбільші частки в структурі оборотних активів займають дебіторська заборгованість за продукцію, товари та послуги (38,9% у 2023 році та 38,1% - 2024 р.) та дебіторська заборгованість за розрахунками (21,8% та 18,2% відповідно). Аналізуючи склад оборотних активів варто відзначити, що частка запасів, у т.ч. виробничих запасів та

незавершеного виробництва, ТОВ «БМУ-3» у 2023 році складала лише 2,2%, та зросла до 2,7%, що пояснюється особливостями будівельної галузі, де операційний цикл зазвичай є понад 12 місяців. Значний обсяг дебіторської заборгованості за товарами, роботами, послугами пояснює факт розтермінування сплати за житлові приміщення, яке широко використовується на будівельному ринку зараз.

Вихідні дані та обчислені показники відхилень складу та динаміки пасиву ТОВ «БМУ-3» наведено у табл. 2.3.

Як видно з табл. 2.3 ТОВ «БМУ-3» наростило вартість джерел фінансування господарських засобів на 86794 тис. грн або 19,9%, що є позитивним явищем за умов аналогічного (або вище) приросту показників результативності господарської діяльності. Як бачимо, підприємство формує пасиви підприємства виключно з власного капіталу та поточних зобов'язань. При чому частка власного капіталу у 2023 році складала 78,3%, а у 2024 р. – 75,5% відповідно. В абсолютному значенні вартість власного капіталу має позитивну динаміку. Значення 2024 року на 53307 тис. грн або 15,6% є більшим ніж значення попереднього року. Зростання вартості власного капіталу мало місце за рахунок збільшення розміру нерозподіленого прибутку, який у звітному періоді склав 393991,5 тис. грн, що на 15,7% більше за попередній рік.

Вартість поточних зобов'язань також зросла у 2024 році. Її розмір у 2024 році склав 12791,0 тис. грн, що на 33487,0 тис. грн або 35,5% більше за аналогічне значення 2023 р. (94434,0 тис. грн) . Основними причинами зростання розміру поточних зобов'язань є збільшення поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 32752 тис. грн або 51,3%, заборгованості за розрахунками з бюджетом на 1479 тис. грн або 30,6%, поточного забезпечення на 89 тис. грн або 0,6%. Зростання поточної кредиторської заборгованості у випадку ТОВ «БМУ-3» може вказувати на залучення даного джерела для забезпечення розширення величини фінансових ресурсів, що за умов наявності значної дебіторської заборгованості є достатньо виправданим.

Таблиця 2.3. – Аналізування складу, структури та динаміки джерел фінансування господарських засобів ТОВ «БМУ-3»

Актив	Середньорічне значення, тис. грн		Відхилення значень 2024 р. від значень 2023 р.		Питома частка у складі активів		
	2023	2024	абсолютне, тис. грн	відносне, %	2023	2024	зміна
Зареєстрований (пайовий) капітал	99,0	99,0	0	0,0	0,0	0,0	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	340586,0	393892,5	53307	15,7	78,3	75,5	-2,80
Усього за розділом I. Власний капітал	340685,0	393991,5	53307	15,6	78,3	75,5	-2,81
Усього за розділом II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	0,0	0,0	0	-	0,0	0,0	0,00
Поточна кредиторська заборгованість за:							
товари, роботи, послуги	63838,5	96590,5	32752	51,3	14,7	18,5	3,84
розрахунками з бюджетом	4835,0	6313,5	1479	30,6	1,1	1,2	0,10
у тому числі з податку на прибуток	2396,0	3690,5	1295	54,0	0,6	0,7	0,16
розрахунками зі страхування	39,5	71,5	32	81,0	0,0	0,0	0,00
розрахунками з оплати праці	155,5	155,5	0	0,0	0,0	0,0	-0,01
одержаними авансами	4871,0	3625,0	-1246	-25,6	1,1	0,7	-0,42
Поточні забезпечення	5158,5	5540,0	382	7,4	1,2	1,1	-0,12
Інші поточні зобов'язання	15536,0	15625,0	89	0,6	3,6	3,0	-0,58
Усього за розділом III. Поточні зобов'язання і забезпечення	94434,0	127921,0	33487	35,5	21,7	24,5	2,81
IV, Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	0,0	0,0	0	-	0,0	0,0	0,00
Баланс	435119,0	521912,5	86794	19,9	100,0	100,0	0,00

Наступним етапом узагальнимо основні показники фінансового стану ТОВ «БМУ-3» із показниками результативності за досліджуваний період (табл. 2.4)

Таблиця 2.4 - Основні показники результативності досліджуваного підприємства за 2023-2024 рр..

Показники	Роки		Відхилення	
	2023	2024	абс. знач.	темп приросту, %
1. Загальна вартість майна підприємства, тис. грн	435119,0	521912,5	86793,5	19,95
2. Необоротні активи, тис. грн	153510,5	173792,0	20281,5	13,21
3. Оборотні активи, тис. грн	281608,5	348120,5	66512,0	23,62
4. Власний капітал, тис. грн	340685,0	393991,5	53306,5	15,65
5. Залучений капітал, тис. грн	94434,0	127921,0	33487,0	35,46
6. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	360 213,0	435 157,0	74944,0	20,81
7. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	310 623,0	424 026,0	113403,0	36,51
8. Валовий прибуток, тис. грн	49 590,0	11 131,0	-38459,0	-77,55
9. Адміністративні витрати, тис. грн	12 774	16 002	3 228	25,27
10 Інші операційні витрати, тис. грн	26 115	34 502	8 387	32,12
11. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	57 211,0	15 609,0	-41602,0	-72,72
12. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн	94 771,0	28 793,0	-65978,0	-69,62
13. Чистий прибуток, тис. грн	84 225,0	23 200,0	-61025,0	-72,45
14. Чисельність персоналу, осіб	241,0	229,0	-12,0	-4,98
15. Виручка на 1 працюючого, тис. грн/ос	1494,7	1900,2	405,6	27,14

З таблиці 2.4. видно, що при зростанні загальної вартості активів підприємства на 19,95%, чистий дохід від реалізації зріс на 20,81%, що є позитивним явищем. Водночас, підприємство наростило собівартість реалізованої продукції на 113403 тис. грн або 36,51%, що зумовило різке скорочення валового прибутку. Якщо у 2023 р. ТОВ «БМУ-3» мало 45590 тис. грн валового прибутку, то у 2024 році він склав лише 11131 тис. грн, що на 77,55% менше. Негативна динаміка щодо зростання витрат

спостерігається і у складі операційних витрат. І хоча підприємство не має витрат на збут , зростання амортизаційних витрат на 3228 тис. грн або 25,27% та інших операційних витрат – на 8387 тис. грн або 32,12% призвело до скорочення фінансового результату від операційної діяльності у 2024 році на 41602 тис. грн або 72,72 % за значення попереднього року.

Таким чином, після сплати податку на прибуток у досліджуваного підприємства лишилось у 2024 р. 23200 тис. грн чистого прибутку, що на 72,45% менше за рівень 2023 р. (84225 тис. грн) та є негативним явищем. До позитивних явищ, можна віднести скорочення персоналу ТОВ «БМУ-3» на 12 осіб за умови зростання обсягів діяльності, що спричинило збільшення показника Виручки на 1 працюючого на 405 тис. грн або 27,14%.

Перед аналізом системи управління фінансовими ресурсами проаналізуємо показники ліквідності ТОВ «БМУ-3» (табл. 2.5)

Таблиця 2.5 – Аналізування основних показників ліквідності ТОВ «БМУ-3» за 2023-2024 рр.

Показник ліквідності	2023	2024	абс. знач.	відносне значення
Коефіцієнт покриття	2,98	2,72	-0,261	-8,74
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,87	2,60	-0,28	-9,58
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,01	0,00	2,89
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	187174,5	220199,5	33025,00	17,64

Як видно з табл.2.5 підприємство має високі показники коефіцієнту покриття, зокрема 2,98 пункти у 2023 році та 2,72 пункти у 2024 р., що виходить за рекомендовані межі 1...2. Це свідчить, що будівельна організація активно не залучає поточні зобов’язання, як джерело фінансування власних господарських засобів.

Аналогічні висновки дозволяє зробити розрахунки показника швидкої ліквідності: значне переважання обсягу дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги над загальними поточними зобов’язаннями підтверджує рівень показника 2023 р. – 2,87 пункти, та 2024 р. – 2,60 пункти. Водночас, значення показника абсолютної ліквідності є меншими за рекомендований рівень (понад 0,2), що пояснюється відсутністю готівкових

операцій ТОВ «БМУ-3» та стратегією захисту грошей та їх еквівалентів від інфляційного знецінення шляхом переведення їх в матеріальні оборотні активи.

Доповнимо аналіз фінансового стану розрахунком показників фінансової стійкості та ділової активності (табл. 2.6)

Таблиця 2.6. – Аналіз показників фінансової стійкості та оборотності ТОВ «БМУ-3» за 2023-2024 рр.

Показники	Роки		Відхилення	
	2023	2024	абс. знач., пункти	відносне значення, ⁵
Коефіцієнт фінансової автономії	78,30	75,49	-2,81	-3,59
Коефіцієнт фінансової залежності	1,28	1,32	0,05	3,72
Коефіцієнт співвідношення позикових до власних коштів	0,28	0,32	0,05	17,13
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	21,70	24,51	2,81	12,93
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	54,94	55,89	0,95	1,73
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	66,47	63,25	-3,21	-4,83
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	5,03	6,44	1,41	28,00
Коефіцієнт оборотності активів	0,831	0,824	-0,01	-0,72
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	5,23	4,22	-1,01	-19,33
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,38	1,34	-0,04	-3,24
Коефіцієнт оборотності оборотних ктивів	1,28	1,25	-0,03	-2,28

З таблиця 2.6. видно, ТОВ «БМУ-3» є фінансово автономним, адже цей фінансовий показник значно перевищує рекомендоване значення 0,5 або 50%. На одну гривню власних коштів досліджуваного підприємства. У 2023 році приходилось 28 копійок позикових. У 2024 році цей показник зріс на 5 копійок та складає 32 копійки позикових коштів на одну гривню власних, що є відносно низьким та не загрожує втраті фінансової незалежності підприємству. Цей висновок підтверджує й показник концентрації залученого капіталу: у 2023 році 21,7% загальної вартості джерел фінансування – були залучені з позикових джерел. У 2024 р.

концентрація залученого капіталу зростає до 24,51%, що відповідає рекомендованим нормативам. Позитивно оцінюються показники маневреності власного капіталу та його динаміка до зростання, а також високі рівні показників коефіцієнтів забезпеченості власними оборотними засобами та забезпеченості запасів власними оборотними коштами (66,47 і 63,25 першого та 5,03 та 6,44 – другого відповідно у 2023 та 2024 роках).

Аналізування групи показників ділової активності вказує на уповільнення оборотності, що є негативною ознакою. І хоча дане уповільнення не є значним, уваги заслуговує власне низький рівень показників обігової. Так у 2023 р. , маючи у розпорядженні активів на суму 435119 тис. грн, ТОВ «БМУ-3» вдалось генерувати лише 360213 тис. грн чистого доходу від виручки, тобто менше 1 повного обороту. Аналогічна залежність лишається у 2024 р. Позитивно оцінене зростання вартості оборотних активів у 2024 р. порівняно з 2023 р. на 66512 тис. грн або 23,62%, частково нівелюється скороченням оборотності оборотних активів на 2,28%, що призводить до збільшення чистого доходу від реалізації лише на 20,81%.

З таблиці 2.6 бачимо скорочення оборотності кредиторської заборгованості на 19.33% та дебіторської заборгованості на 3,24%, що також потребує уваги керівників ТОВ «БМУ-3» як резервів зростання виручки від реалізації та маржинальності бізнесу в цілому.

2.3 Аналізування ефективності управління фінансовими ресурсами ТОВ «БМУ-3» за 2023-2024 рр.

У теоретичній частині нами було визначено, що основними джерелами фінансування господарської діяльності є внутрішні та залучені кошти, ефективність використання яких ілюструють показники рентабельності.

У табл. 2.7 узагальнено розрахунок основних показників рентабельності за 2023-2024 рр.

Таблиця 2.7 – Розрахунок коефіцієнтів рентабельності ТОВ « БМУ-3» за 2023-2024 р.

Показник	Роки		Відхилення	
	2023	2024	абсолютне, пунктів	відносне, %
Коефіцієнт рентабельності активів, %	19,36	4,45	-14,91	77,04
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу,%	24,72	5,89	-18,83	76,18
Коефіцієнт чистої рентабельності продажу,%	23,38	5,33	-18,05	77,20
Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності,%	15,88	3,59	-12,30	77,42
Коефіцієнт валової рентабельності ,%	13,77	2,56	-11,21	81,42
Коефіцієнт рентабельності оперційних витрат,%	16,30	3,29	-13,01	79,82

Як видно з табл. 2.7 за усіма показниками рентабельності відбулось скорочення, що є однозначного негативним явищем у діяльності ТОВ «БМУ-3» у 2024 р. порівняно з 2023 р.. Так коефіцієнт рентабельності активів склав у 2024 році лише 4,45%, що на 14,91 або 77,04% менше за відповідний рівень 2023 р., що означає, що ТОВ «БМУ-3» не доотримав 14,91 коп. на кожную вкладену гривню в активи. Аналогічну негативну динаміку спостерігаємо і за показником рентабельності власного капіталу, який свідчить, що отримані 24,72 коп на кожную гривню вкладених коштів у 2023 році знизились за результатами 2024 року до рівня 5,89 коп., що є однозначно нижчим навіть за найпоширеніший вид альтернативи - депозитні відсотки. Коефіцієнт чистої рентабельності реалізації скоротився на 18,05пункти та у 2024 році свідчить, що у кожній гривні чистого доходу від реалізації є лише 5,33 коп. чистого прибутку, що є достатньо низьким показником для будівельної галузі. Ще суттєвіший розрив демонструє показник валової рентабельності, який скоротився на 81,42% та складає у 2024 році лише 2,56%, що вказує, що динаміка приросту зростання відпускних цін ТОВ «БМУ-3» суттєво менша за приріст собівартості реалізованої продукції, що й негативно позначилась на усіх результативних

показниках досліджуваного підприємства. Вивчення взаємозалежності розміру фінансового результату від операційної діяльності та загальної вартості операційних витрат вказує, що у 2023 році на кожну вкладену гривню у витрати поверталось 16.3 коп., а у 2024 році лише 3,29 коп, що складає зменшення на 79,82%

На нашу думку, варто провести факторний аналіз показника рентабельності власного капіталу, щоб з'ясувати, які саме фактори спричинили таку його негативну зміну за формулою (2.1):

$$P_{BK} = \frac{ЧП}{BK} = a \times б \times в \times г \times д, \quad (2.1)$$

де ЧП – чистий прибуток, отриманий підприємством,

BK – величина власного капіталу,

a – рентабельність продажу,

б – коефіцієнт фінансового левериджу,

в – коефіцієнт поточної заборгованості,

г – коефіцієнт покриття,

д – коефіцієнт оборотності активів.

В табл. 2.8 проведемо розрахунок показників, за допомогою яких буде проводитись факторний аналіз рентабельності власного капіталу.

В першу чергу визначимо загальну зміну рентабельності власного капіталу за формулою (2.10):

$$\text{Зміна } P_{BK} = P_{BK1} - P_{BK0} = 24,72 - 5,89 = -18,83 \quad (2.2)$$

де P_{BK1} – рентабельність власного капіталу в 2024р.,

P_{BK0} – рентабельність власного капіталу в 2023р.

Визначимо зміну рентабельності власного капіталу внаслідок зміни факторних ознак (табл. 2.8)

Таблиця 2.8 – Розрахунок вихідних параметрів факторної моделі зміни рентабельності власного капіталу ТОВ «БМУ-3» за 2023-2024рр.

Показник	Методика розрахунку	Значення	
		2023р.	2024р.
вихідні дані			
Чистий прибуток	форма №2	84 225,00	23 200,00
Чистий дохід виручка від реалізації	форма №2	360 213,00	435 157,00
Вартість активів підприємства	форма №1	435 119,00	521 912,50
Власний капітал	форма №1	340 685,00	393 991,50
Поточні зобов’язання	форма №1	94434,0	127921,0
Вартість оборотних активів	форма №1	281608,5	348120,5
розрахункові значення			
Рентабельність продажу	$a = \frac{\text{ЧП}}{\text{ЧД(В)Р}}$	0,234	0,053
Коефіцієнт фінансового левериджу	$b = \frac{A}{BK}$	1,277	1,325
Коефіцієнт поточної заборгованості	$v = \frac{ПЗ}{A}$	0,217	0,245
Коефіцієнт покриття	$\Gamma = \frac{OA}{ПЗ}$	2,982	2,721
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	$d = \frac{\text{ЧД(В)Р}}{OA}$	1,279	1,250
Коефіцієнт рентабельності	$P_{BK} = \frac{\text{ЧП}}{BK}$	0,2472	0,0588

Як видно з формули 2.1 – факторна модель зміни рентабельності власного капіталу є мультиплікативною, тому скористаємось методом ланцюгових підстановок, розрахунки якого зведено у табл. 2.9

Таблиця 2.9 - Результат обчислень умовних величин методу ланцюгової підстановки факторної модулі зміни рентабельності власного капіталу

Формула розрахунку	Результат обчислень умовних величин	Відхилення ВК' -ВК
$a_0 * b_0 * V_0 * \Gamma_0 * D_0$	0,247222508	-
$a_1 * b_0 * V_0 * \Gamma_0 * D_0$	0,056370045	-0,190852463
$a_1 * b_1 * V_0 * \Gamma_0 * D_0$	0,058466109	0,002096064
$a_1 * b_1 * V_1 * \Gamma_0 * D_0$	0,066027978	0,007561869
$a_1 * b_1 * V_1 * \Gamma_1 * D_0$	0,060255734	-0,005772245
$a_1 * b_1 * V_1 * \Gamma_1 * D_1$	0,058884519	-0,001371215
РАЗОМ	-	-0,188337989

Як видно з табл. 2.9 загальну зміну показника рентабельності власного капіталу склали впливи п'ятих факторів :

$$\Delta P_{BK} = \Delta P_{BK}^a + \Delta P_{BK}^b + \Delta P_{PV}^B + \Delta P_{PV}^r + \Delta P_{PV}^d = -0,1908 * 0,0020 * 0,0076 * (-0,0058) * (-0,014) = -0,18883$$

Отже оцінимо вплив основних факторів на скорочення рентабельності власного капіталу на 18,83%.

Як видно з табл. 2.9 скорочували рентабельність власного капіталу зміна показників :

- скорочення рентабельності реалізації на 19,08%
- -скорочення коефіцієнта покриття на 0,58%;
- скорочення коефіцієнта оборотності оборотних активів на 0,14%.

Водночас мали позитивний (хоча й не достатньо високий) вплив :

- -зростання показника фінансового левериджу на 0,20%;
- - зростання поточних зобов'язань на 0,76%.

Додатково проаналізувати втрату підприємством потенціалу

генерувати чистий прибуток можна за допомогою аналізу витрат ТОВ «БМУ-3»

Таблиця 2.10 – Розрахунок показників витрато ємності ТОВ «БМУ-3» за 2023-2024 рр.

Показники	Роки		Відхилення 2024 р. від 2023 року	
	2023	2024	Абсолютне значення, гр.од	Відносне значення, %
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	360 213,0	435 157,0	74944	20,8054679
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	310 623,0	424 026,0	113403	36,5082431
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	84 225,0	23 200,0	-61025	- 72,4547343
Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, грн.	0,86	0,97	0,11	13,00
Витрати на 1 грн. чистого прибутку/збитку, грн.	3,69	18,28	14,59	395,58

Як видно з табл. 2.10 у 2023 році на отримання однієї гривні виручки ТОВ «БМУ-3» мало витратити 86 копійок витрат собівартості реалізованої продукції. У 2024 році цей показник зріс на 11 копійок та складає вже 97 копійок. Тобто 97 копійок кожної гривні виручки це компенсація тільки собівартості реалізованої продукції. Ще інтенсивніше підприємство нарощує витрато ємність чистого прибутку, що є негативною ознакою господарської діяльності. На кожну гривню чистого прибутку підприємство у 2024 році вимушене витрати 18,28 грн загальних витрат. У 2023 році для цього було достатньо нести витрат у розмірі 3,69 грн.

Використовуючи дані звіту про фінансові результати можемо додатково проаналізувати склад операційних витрат ТОВ «БМУ-3» у 2023-2024 рр. (табл. 2.11)

Таблиця 2.11. – Аналіз складу, структури та динаміки операційних витрат ТОВ «БМУ-3» за 2023-2024 рр.

Стаття витрат	Середньорічне значення, тис. грн		Відхилення значень 2024 р. від значень 2023 р.		Питома частка у складі активів		
	2023	2024	тис. грн	%	2023	2024	зміна, пт
Матеріальні затрати	256 695	367 419	110 724	43,13	73,12	77,43	4,31
Витрати на оплату праці	41 626	50 439	8 813	21,17	11,86	10,63	-1,23
Відрахування на соціальні заходи	8 964	10 502	1 538	17,16	2,55	2,21	-0,34
Амортизація	8 475	7 894	-581	-6,86	2,41	1,66	-0,75
Інші операційні витрати	35 279	38 235	2 956	8,38	10,05	8,06	-1,99
Разом	351 039	474 489	123 450	35,17	100,00	100,00	0,00

Як видно з табл. 2.11 найбільшу частку у складі операційних витрат на ТОВ «БМУ-3» займають матеріальні витрати, при чому їх сума зростає у абсолютному виразі на 110724 тис. грн або 33,14% та у структурі – на 4,31%, що ще раз підтверджує стрімке зростання цін на запаси і матеріали, які є вирішальними у будівельній галузі.

Іншою вагомою статтею у структурі операційних витрат є витрати на оплату праці, які зросли у 2024 році на 8813 тис. грн або 21,17% (за умов скорочення середньої кількості працюючих на 12 осіб (табл.2.4.)), що свідчить про зростання рівня оплати праці на ТОВ «БМУ-3». Водночас, у складі загальних витрат, оплата праці скоротила свою частку з 11,86% до 10,63%, що свідчить про не відповідність рівня зростання цін зростанню заробітної плати, що може зменшити мотивацію персоналу досліджуваного підприємства.

Варто звернути увагу на скорочення витрат на амортизації на 581 тис. грн або 6,86% , за умови скорочення залишкової вартості на 8,3% (табл 2.1.), що частково пояснюється введенням в експлуатацію нових об’єктів

основних засобів на 2083 тис. грн або 2,3% (табл. 2.1), що можуть зумовити вищі амортизаційні відрахування у перші роки їх використання.

Інші операційні витрати зросли на 2956 тис. грн або 8,88%, проте у структурі скоротили свою частку з 10,05% до 8,06%, що в цілому є позитивною ознакою господарської діяльності підприємства.

Виділені негативні тенденції в діяльності ТОВ «БМУ-3» вимагають додатково виділення факторів, що зумовили зміну валового прибутку підприємства, які й залежить від розміру виручки від реалізації та собівартості реалізованої продукції.

Розмір виручки від реалізації визначають розміри таких факторів, як ціна реалізованої продукції з урахуванням структури реалізації та кількості реалізованої продукції (формула 2.3) і:

$$B = N \cdot ПВ \cdot Ц, \quad (2.3)$$

де $ПВ$ - показник структури реалізованої продукції,

N - об'єм реалізації продукції,

$Ц$ - ціна продукції.

Водночас, розмір собівартості від реалізації визначають величини обсягу виробництва продукції з врахуванням його структури та змінних витрат (формула 2.4):

$$C = N \cdot ПВ \cdot З_{зм}, \quad (2.3.)$$

де $ПВ$ - показник структури виробленої продукції,

N - об'єм виробництва продукції,

$З_{зм}$ - змінні витрати на виробництво одиниці продукції.

Обидва фактори, що формують валовий прибуток підприємства – залежать від рівня цін, а тому - знаючи середній індекс цін, є можливим визначення впливу вплив на розмір фінансових результатів зміни цін, обсягу реалізованої продукції та обсягу виготовленої продукції.

За даними Міністерства фінансів [40] індекс споживчих цін у 2024 р. склав за рік 112%, тобто ($I_{ц}$) складає 1,12.

Отже, вирахуємо вплив факторів на зміну виручки від реалізації

таким чином:

$$\Delta\text{ЧДВР} = \text{ЧДВР}_{2024} - \text{ЧДВР}_{2023} = 435157 - 360213 = 74944 \text{ тис. грн}$$

Як бачимо, за 2024 р. чистий дохід (виручка) від реалізації зростав на 74944 тис. грн за рахунок зростання індексу ціни та зміни реального обсягу реалізованої продукції (з урахуванням структури). Отже, розподілимо зростання чистого доходу (виручки) від реалізації між цими факторами:

$$\Delta\text{ЧДВР}_{\text{ціна}} = \text{ЧДВР}_{2024} - \text{ЧДВР}_{2024} / I_{\text{ц}} = 435157 - 435157/1,12 = 46623,96 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta\text{ЧДВР}_{\text{обсяг}} = \text{ЧДВР}_{2024} / I_{\text{ц}} - \text{ЧДВР}_{2023} = 435157/1,12 - 360213 = 28320,04 \text{ тис. грн.}$$

Як видно з проведених розрахунків зростання виручки у грошовій оцінці від зростання цін складає 46623,96 тис. грн, а за рахунок збільшення реального обсягу реалізованої продукції – лише 28320,04 тис. грн

Аналогічно визначимо вплив основних чинників на зміну собівартості реалізованої продукції:

$$\Delta\text{СРП} = \text{СРП}_{2024} - \text{СРП}_{2023} = 424026 - 310623 = 113403 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta\text{СРП}_{\text{ціна}} = \text{СРП}_{2024} - \text{СРП}_{2024} / I_{\text{ц}} = 424026 - 424026/1,12 = 45431,36 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta\text{СРП}_{\text{обсяг}} = \text{СРП}_{2024} / I_{\text{ц}} - \text{СРП}_{2023} = 424026/1,12 - 310623 = 67971,64 \text{ тис. грн.}$$

Як бачимо, за рахунок зростання цін собівартість реалізованої продукції зросла на 45431,36 тис. грн, водночас – реальне збільшення обсягу реалізованої продукції склало 67971,64 тис. грн

Вищенаведене, дозволяє узагальнити, що ціновий фактор спричинив зміни одночасно у складі чистого доходу виручки від реалізації та собівартості реалізованої продукції, які мали різновекторний вплив на розмір валового прибутку:

$$\Delta\text{ВП}_{\text{ціна}} = \Delta\text{ЧДВР}_{\text{ціна}} - \Delta\text{СРП}_{\text{ціна}} = 46623,96 - 45431,36 = 1\,192,6 \text{ тис.}$$

грн ,

Тобто за рахунок коливання рівня цін валовий прибуток ТОВ «БМУ-03» зріс на 1192,6 тис. грн.. Але показник зміни валового прибутку 2024 році порівняно з 2023 р. скоротився на 38459 тис. грн, тобто має місце негативний вплив саме скорочення обсягу реалізованої продукції та зміни її структури:

$$\Delta \text{ВП}^{\text{обсяг}} = \Delta \text{ВП}^{\text{заг}} - \Delta \text{ВП}^{\text{ціна}} = - 38459 - 1192,6 = - 39651 \text{ тис. грн,}$$

Що потребує особливої уваги керівництва компанії.

Отже, у другому розділі бакалаврської кваліфікаційної роботи нами було проведено аналіз стану та особливостей розвитку будівельної галузі в умовах воєнного часу, що дозволило визначити, що більшість забудовників змогли адаптуватись до викликів і галузь починає повертатись до рівня розвитку довоєнних часів. Водночас, будівельний ринок зазнає структурних змін та скорочення маржинальності. В роботі Відмічено, що вітчизняна будівельна галузь України має великий потенціал зростання, головним рушієм якого є потреба у масштабному відновленні країни після військових дій. Відзначено що основними факторами успіху є фінансова стабільність, широке впровадження інноваційних технологій, постійних доступ до ресурсів та довіра клієнтів. Попри виклики, такі як дефіцит матеріалів, кадровий голод та військові ризики, галузь активно розвиватиметься завдяки державним програмам, міжнародним інвестиціям та модернізації під європейські стандарти.

Досліджуваним підприємством обрано товариство з обмеженою відповідальністю «БМУ-3», яке є флагманом будівельної галузі м. Вінниця та Вінницької області та входить до концерну «ПОДІЛЛЯ». Підприємство розпочало роботу у 1986 р. і зараз є відомим забудовником з гарною репутацією і широким спектром додаткових послуг. Проведений аналіз фінансового стану досліджуваного підприємства підтвердив його високу фінансову незалежність (понад 70% власного капіталу) та високу ліквідність активів (коефіцієнт загального покриття понад 2,7). Водночас, у 2024 році у

ТОВ «БМУ-3» значно зменшились усі показники фінансових результатів діяльності, що є негативною ознакою в діяльності підприємства. Аналіз вказав, що на підприємстві є суттєве перевищення темпів нарощення витрат, у т. ч. собівартості реалізованої продукції, адміністративних витрат та інших операційних витрат, за умов відставання темпів приросту доходу (виручки) від реалізації.

3 УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО
МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ
ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Основні напрямки удосконалення системи управління
фінансовими ресурсами ТОВ «БМУ-3»

Для удосконалення системи управління ТОВ «БМУ-3» потрібно визначити основні можливості та загрози зовнішнього середовища та сильні і слабкі сторони внутрішнього, що дозволяє зробити SWOT-аналіз підприємства (табл.3.1)

Таблиця 3.1. - SWOT-аналіз ТОВ «БМУ-3»

Сильні сторони	Слабкі сторони
- сталий високий попит на житло та інфраструктуру; - застосування новітніх технологій, наявність високотехнологічного устаткування; - наявність сталої ресурсної бази - наявність налагоджених комерційних зв'язків з контрагентами - налагоджені канали збуту продукції - наявність висококваліфікованого персоналу, що має 30-річний досвід роботи у даній сфері - висока якість продукції, що виробляється; - високий рівень фінансової незалежності	- енергетична нестабільність, - зростання кадрового дефіциту; - затримки у проєктуванні та погодженні документів, - неповне використання наявних потужностей; - незадовільна результативність роботи з дебіторами - високі кредитні ставки - проблеми з доступом до фінансування,
Можливості	Загрози
- інвестиції у відновлення країни та підвищення інвестиційної активності в цілому, - міжнародна підтримка (гранти, кредити), - нові державні програми будівництва житла, - активний розвиток «зеленого» будівництва; - використання новітніх технологій (BIM-моделювання, модульне будівництво); - розширення ринків збуту, можливість опанування нових сегментів ринку, у. т.ч. експортного потенціалу; - можливість відновлення прибутковості - підвищення кваліфікації персоналу	-макроекономічна та політична нестабільність; - військові ризики, - можливі махінації у сфері будівництва, слабкий контроль за якістю - інфляційні процеси - скорочення внутрішнього ринку збуту внаслідок відсутності попиту на продукцію - наявність конкурентів на зовнішньому ринку, що займають стійке положення - зростання внутрішніх цін на сировину, паливо, електроенергію тощо - високий рівень дебіторської заборгованості

Як видно з табл. 3.1, незважаючи на наявні передумови ефективного функціонування та розвитку ТОВ «БМУ-3», загроз його функціонуванню є достатньо. При цьому суттєвий вплив спричиняють як зовнішні фактори, так і внутрішні, створені в процесі недосконалого управління та певних прорахунків менеджменту підприємства. Тому адміністрації ТОВ «БМУ-3» важливо посилювати увагу на загрози та слабкі сторони підприємства з метою забезпечення вищої фінансової стійкості та рентабельності.

У таблиці 3.2. зведено основні фактори успіху у будівельній галузі та визначено рівень їх залучення на ТОВ «БМУ-3».

Таблиця 3.2 - Основні фактори успіху у будівельній галузі ТОВ «БМУ-3»

Фактор	Опис	Рівень впливу на ТОВ «БМУ-3» (за 5-бальною шкалою)
Фінансова стійкість	Здатність компанії залучати інвестиції, кредитування та ефективно розпоряджатися коштами.	5
Якість будівництва	Використання сертифікованих матеріалів, дотримання будівельних норм та стандартів.	4
Інновації та технології	Впровадження BIM-технологій, 3D-друку, модульного будівництва, "зелених" рішень.	4
Доступ до ресурсів	Наявність власного виробництва будівельних матеріалів або надійних постачальників.	5
Регуляторне середовище	Легкість отримання дозвільних документів, підтримка державних програм відновлення.	3
Довіра споживачів	Репутація забудовника, прозорість бізнесу, виконання зобов'язань перед клієнтами.	5
Гнучкість та адаптивність	Здатність швидко реагувати на зміну попиту, цін на матеріали, доступність робочої сили.	4
Логістика та постачання	Безперебійне забезпечення об'єктів матеріалами, оптимізація ланцюгів постачання.	4
Енергоефективність	Використання сучасних технологій енергоощадного будівництва, відповідність європейським стандартам.	3

Проведений аналіз фінансового стану ТОВ «БМУ-3» у другому розділі бакалаврської кваліфікаційної роботи виявив, що проблемним місцем досліджуваного підприємства є рівень його прибутковості, який суттєво знизився у 2024 р. Тому, пропонуємо дослідити взаємозалежність показника рентабельності реалізації з основними показниками фінансового стану, зокрема коефіцієнтом автономії, коефіцієнтом оборотності активів та частки матеріальних витрат у складі операційних витрат.

На сайті [38] вказано дані, наведені у табл. 3.3., які будуть використані для побудови регресійних моделей (частка матеріальних витрат обчислена за даними фінансової звітності , наведеної на вказаному сайті)

Таблиця 3.3 – Вихідні дані для побудови регресійних моделей залежності показника рентабельності реалізації

	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Коефіцієнт поточної ліквідності	212.06%	215.10%	205.85%	181,30%	224,1%
Коефіцієнт автономії	78.61%	79.80%	79.20%	78,30%	75,49%
Рентабельність реалізації	31.61%	19.51%	-9.91%	23.38%	5.33%
Частка матеріальних витрат у складі операційних витрат.	81.99%	78.50%	65,75%	73,12%	77,43%

Розрахунок параметрів регресійних функцій зведено у таблицях 3.4-3.6.

Таблиця 3.4 – Розрахунок параметрів регресійної модулі залежності рентабельності реалізації та коефіцієнту покриття

Рік	x (коэф. покриття), %	y , %	$(x - \bar{x})$	$(y - \bar{y})$	$(x - \bar{x})^2$	$(y - \bar{y})^2$	$(x - \bar{x})(y - \bar{y})$	X^2	xy
2020	212,06	31,61	4,4	18	19	310	77	44969	6703
2021	215,1	19,57	7,4	6	55	31	41	46268	4210
2022	205,85	-9,91	-1,8	-24	3	571	44	42374	-2040
2023	181,3	23,38	-26,4	9	696	88	-248	32870	4239
2024	224,1	5,33	16,418	-9	269,55	75,10	-142,28	50220,81	1194,45
Сума	1038,41	69,98	0,00	0	1043,11	1075,98	-227,59	216702,18	14306,00
Сер.величина	207,7	14,00	-	-	-	-	-		

Таблиця 3.5 – Розрахунок параметрів регресійної модулі залежності рентабельності реалізації та коефіцієнту автономії

МІСЯЦЬ	x (коэф. автономії), %	y , %	$(x - \bar{x})$	$(y - \bar{y})$	$(x - \bar{x})^2$	$(y - \bar{y})^2$	$(x - \bar{x})(y - \bar{y})$	X^2	xy
2021	78,61	31,61	0,3	18	0	310	6	6180	2485
2022	79,8	19,57	1,5	6	2	31	8	6368	1562
2023	79,2	-9,91	0,9	-24	1	571	-22	6273	-785
2024	78,3	23,38	0,0	9	0	88	0	6131	1831
2020. 05	75,49	5,33	-2,79	-9	7,78	75,10	24,18	5698,74	402,36
Сума	391,4	69,98	0,00	0	11,05	1075,98	16,66	30649,84	5494,69
Сер. величина	78,3	14,00	-	-	-	-	-		

Таблиця 3.6 – Розрахунок параметрів регресійної модулі залежності рентабельності реалізації та частки матеріальних витрат у складі операційних витрат

Рік	x (частка мат. витрат), %	y , %	$(x - \bar{x})$	$(y - \bar{y})$	$(x - \bar{x})^2$	$(y - \bar{y})^2$	$(x - \bar{x})(y - \bar{y})$	X^2	xy
2020	81,99	31,61	6,6	18	44	310	117	6722	2592
2021	78,5	19,57	3,1	6	10	31	18	6162	1536
2022	65,75	-9,91	-9,6	-24	92	571	230	4323	-652
2023	73,12	23,38	-2,2	9	5	88	-21	5347	1710
2024	77,43	5,33	2,072	-9	4,29	75,10	-17,96	5995,40	412,70
Сума	376,79	69,98	0,00	0	155,47	1075,98	325,06	28549,61	5598,61
Середня величина	75,4	14,00	-	-	-	-	-		

Використовуючи дані табл. 3.4. розрахуємо показник кореляції коефіцієнта рентабельності реалізації та коефіцієнту покриття:

$$r_{XY} = \frac{\sum (x - \bar{x})(y - \bar{y})}{\sqrt{\sum (x - \bar{x})^2 \sum (y - \bar{y})^2}} = -0,215 \quad (3.1)$$

Що дозволяє зробити висновок, що показник покриття не впливає на рівень рентабельності реалізації.

Використовуючи дані табл. 3.5. розрахуємо показник кореляції коефіцієнта рентабельності реалізації та коефіцієнту автономії покриття:

$$r_{XY} = \frac{\sum (x - \bar{x})(y - \bar{y})}{\sqrt{\sum (x - \bar{x})^2 \sum (y - \bar{y})^2}} = 0,153 \quad (3.2) ,$$

Що дозволяє зробити висновок, що показник автономії не впливає на рентабельність продажу.

Використовуючи дані табл. 3.6. розрахуємо показник кореляції коефіцієнта рентабельності реалізації та частки матеріальних витрат у складі операційних витрат:

$$r_{XY} = \frac{\sum (x - \bar{x})(y - \bar{y})}{\sqrt{\sum (x - \bar{x})^2 \sum (y - \bar{y})^2}} = 0,795 \quad (3.3)$$

Як бачимо присутня достатньо висока кореляція, що дозволяє побудувати регресійну модель залежності коефіцієнта рентабельності реалізації та частки матеріальних витрат у складі операційних витрат. Визначимо. параметри a і b цього рівняння за допомогою математико-статистичного методу найменших квадратів, який дає такі значення параметрів:

$$a = \frac{\sum y \sum x^2 - \sum xy \sum x}{n \sum x^2 - (\sum x)^2} = -0,556 \quad (3.4)$$

$$b = \frac{n \sum xy - \sum x \sum y}{n \sum x^2 - (\sum x)^2} = 0,2034 \quad (3.5),$$

Отже отримуємо рівняння

$$Y = -0,556 + 0,2034X \quad (3.6)$$

Використовуючи рівняння 3.6 можна змоделювати, яка рентабельність буде за планового рівня матеріальних витрат та визначати частку матеріальних витрат у складі операційних витрат за планового рівня рентабельності реалізації. Наприклад, якщо підприємство закладе у кошторис 85% матеріальних витрат, воно зможе отримати рентабельність реалізації такого рівня :

$$Y = -0,556 + 0,2034 * 85 = 16,73\%. \quad (3.7),$$

А щоб отримати рентабельність реалізації на рівні 15 % підприємство має досягти такої частки матеріальних витрат у складі операційних витрат:

$$X = (15 + 0,556) / 0,2034 = 76,78\%. \quad (3.8)$$

Ще одним напрямком покращення фінансового стану ТОВ «БМУ-3» є управління його поточними фінансовими потребами. Як показав розрахунок показників оборотності, досліджуване підприємство має сталий коефіцієнт оборотності активів на рівні 0,83, а щодо оборотності оборотних активів, то спостерігається негативна тенденція її уповільнення. Отже, ТОВ «БМУ-3» варто розробити дієву політику прискорення оборотності оборотних активів з метою зменшення поточних фінансових потреб. Основними напрямками прискорення оборотності є раціональне управління оборотними активами, зокрема скорочення періодів оборотності запасів і дебіторської заборгованості, розмір якої, як показав проведений аналіз є достатньо високим. По суті частка дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги у балансі на рівні 44,1% свідчить про суттєве

заморожування грошових коштів. Також ТОВ «БМУ-3» варто скоротити поточні витрати по обслуговуванню запасів за рахунок оптимізації їх нормування. Аналіз складу активів ТОВ «БМУ-3» вказав на постійне зростання вартості запасів, у т.ч. виробничих. Тому пропонуємо визначити оптимальний розмір партії сировини і матеріалів, адже чим вищий розмір партії поставки, тим нижчий відносний розмір поточних витрат по розміщенню замовлення, доставці товарів та їх прийманню. Водночас, високий розмір партії поставки визначає високий середній розмір запасу та підвищує розмір витрат по зберіганню запасів.

Розрахунок оптимального розміру партії поставки, при якому мінімізуються сукупні поточні витрати по обслуговуванню запасів здійснюється по формулі (3.9), відомій як модель Уілсона:

$$OP_{ПП} = \sqrt{\frac{2 * Z_{Г} * T_{З1}}{T_{З2}}} \quad (3.9)$$

де $OP_{ПП}$ - оптимальний розмір партії поставки;

$Z_{Г}$ - необхідний обсяг закупки товарів (сировини і матеріалів) в рік (квартал);

$T_{З1}$ — розмір поточних витрат по розміщенню замовлення, доставці товарів та їх приймання в розрахунку на одну партію;

$T_{З2}$ - розмір поточних витрат по зберіганню одиниці запасів.

Розглянемо на прикладі гравію, який наразі закуповується один раз на місяць. Річна потреба в сировині, що визначає обсяг закупки, складає 1500 тис. грн. Розмір поточних витрат по розміщенню замовлення, доставці товарів та їх зберігання в розрахунку на одну партію складає 24 тис. грн. Розмір поточних витрат на зберігання одиниці запасу складає 12 тис. грн. Підставивши значення в формулу (3.9), одержимо наступний результат:

$$OP_{ПП} = \sqrt{\frac{2 * 1500 * 24}{12}} = 77,46 \text{ тис. грн.} \quad (3.9)$$

Отже, впродовж року гравій має постачатися :

$1500 \text{ тис.грн.} / 77,46 \text{ тис.грн.} = 19 \text{ раз або через: } 360 \text{ днів} / 19 \text{ разів} = 19 \text{ днів.}$

Як видно з проведених розрахунків ТОВ «БМУ-3» варто скоротити інтервал поповнення запасів гравію з 30 днів до 19 днів, що забезпечить зменшення витрат на обслуговування запасів на складах.

Галузева приналежність ТОВ «БМУ-3» визначає не значні залишки готової продукції у активі балансу. Проте, на кінець 2023 – початок 2024 року вони склали 1598 тис. грн, що потребує формування заходів щодо мінімізації поточних витрат по їх обслуговуванню .

Проведемо розрахунок потенціалу вивільнення частини фінансових ресурсів, які перебувають у понаднормованих запасах за формулою 3.11:

$$\Phi_{\text{Св}} = Z_{\text{н}} - Z_{\text{ф}} = (Z_{\text{Дн}} - Z_{\text{Дф}}) * \text{СР} \quad (3.11)$$

де $\Phi_{\text{Св}}$ - сума вивільнених фінансових коштів в процесі нормалізації запасів;

$Z_{\text{н}}$ - норматив запасів в сумі;

$Z_{\text{ф}}$ - фактичні запаси в сумі;

$Z_{\text{Дн}}$ - норматив запасів в днях;

$Z_{\text{Дф}}$ - фактичні запаси в днях;

СР - середньоденний обсяг витрачання запасів в сумі.

Відповідно формули 3.11 сума вивільнених фінансових коштів ТОВ «БМУ-3» складає:

$$\Phi_{\text{Св}} \text{ готова продукція} = 1598 - 1004 = 594 \text{ тис. грн.}$$

$$\Phi_{\text{Св}} \text{ виробничі запаси} = 14\,061 - 13\,524 = 537 \text{ тис. грн}$$

Таким чином, за рахунок вивільнення фінансових коштів, які понаднормово закладені у запаси готової продукції, підприємство одержить додатково 594 тис. грн., а у виробничі запаси – 537 тис. грн, що разом складе

суму економії 1131 тис. грн

Під час аналізу фінансового стану ТОВ «БМУ-3» було виявлено високу суму дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги: у 2023 році – 165886,5 тис. грн, а у 2024 році – вже 230337 тис. грн та дебіторської заборгованості за розрахунками: у 2023 році 94829 тис. грн, а у 2024 році – 95173,5 тис. грн, що є негативним явищем. Заслуговує уваги і факт динаміка питомих часток дебіторської заборгованості у складі активів підприємства. У 2023 році відповідно складала 38,1% та 21,8%, а у 2024 році – 44,1% та 18,2%. Таким чином, незважаючи на те, що дебіторська заборгованість є лише відстрочкою платежу, має місце відволікання фінансових ресурсів ТОВ «БМУ-3» з обігу. Тому, радимо досліджуваному підприємству запровадити систему прискореного фінансування, тобто розрахувати величину знижки покупцям за скорочення строку розрахунків. Причому надання такої знижки, по суті, не зменшить доходи ТОВ «БМУ-3», адже власне відстрочка платежу є упущеною вигодою у розмірі банківського проценту, який міг би надійти за її термін. Крім того, сума платежу, негайно направлена в обіг, може принести ще більший приріст.

Також ТОВ «БМУ-3» варто приділяти увагу якості дебіторської заборгованості, зокрема дотримання погоджених строків платежів. З цією метою варто забезпечити ретельний аналіз стану заборгованості кожного клієнта та проводити моніторинг наступних показників

- відсоток неповернення дебіторської заборгованості на одного або декількох головних боржників,
- імовірність погашення заборгованості, строки її погашення, а також питому вагу векселів у загальному обсязі заборгованості.

Ще одним напрямком оптимізування величини дебіторської заборгованості на ТОВ «БМУ-3» є її рефінансування, тобто прискорене переведення в інші форми оборотних активів підприємства: грошові кошти та високоліквідні короткострокові цінні папери.

Додатково, з метою зменшення суми дебіторської заборгованості на ТОВ «БМУ-3» варто використовувати ефективну систему контролю за

рухом та своєчасною інкасацією дебіторської заборгованості, яка організовується у складі загальної системи контролю використання капіталу. Ми пропонуємо використовувати «Систему АВС», відповідно до якої аналітик включає до категорії «А» найбільші та ненадійні види дебіторської заборгованості (так звану проблемну дебіторку), до категорії «В» – заборгованість середніх розмірів, в категорію «С» – інші види дебіторської заборгованості, які суттєво не впливають на результати діяльності підприємства.

Додатковими заходами, що стимулюють прискорення погашення дебіторської заборгованості є:

- ознайомлення із фінансовим станом покупця та набуття впевненості щодо його подальшої платоспроможності,
- своєчасне оформлення розрахункових документів,
- застосування попередньої оплати,
- складання платіжного календаря,
- удосконалення розрахунків тощо.

Відносно платіжного календаря доцільним є зауважити, що він надасть ТОВ «БМУ-3» можливість забезпечити оперативне фінансування, виконання розрахункових та платіжних зобов'язань, фіксувати поточні зміни платоспроможності підприємства. Крім того, за його допомогою виникає можливість здійснювати спостереження за станом оборотних коштів та здійснювати моніторинг і приймати рішення про доцільність та необхідність використання позикових коштів у плановому періоді.

Складання платіжного календаря надає змогу виявити недостатність обігових засобів підприємства, з'ясувати причини такого становища, а також визначити, які заходи доцільно вжити для запобігання фінансовим ускладненням.

Розрахунок показника загального покриття виявив, що ТОВ «БМУ-3» не використовує потенціалу залучення поточних зобов'язань для розширення своєї господарської діяльності. Так, оборотні активи у 2023 році у 2,98 рази перевищували поточні зобов'язання, а у 2024 році – цей

показник дещо зменшився, проте також був завищений (2,72 рази).

Тому проведемо факторний аналіз даного коефіцієнту, що дозволить визначити причини такого високого рівня та динаміки зростання у 2024 році.

З метою проведення факторного аналізу розрахуємо допоміжні показники, які надають змогу визначити на скільки зміна коефіцієнта покриття визначається зміною оборотних активів, а на скільки – зміною поточних зобов'язань:

1. Коефіцієнт покриття у 2023 році визначимо за формулою (3.12):

$$K_{п2023} = OA_{2023} / ПЗ_{2023} = 281608,5 / 94434,0 = 2,982; \quad (3.12)$$

2. Коефіцієнт покриття у 2024 році складав відповідно:

$$K_{п2024} = OA_{2024} / ПЗ_{2024} = 348120,5 / 127921,0 = 2,721 \quad (3.13)$$

3. Коефіцієнт покриття за умови використання оборотних активів 2023 року та поточних зобов'язань 2024 року визначимо за формулою (3.14):

$$K_{п^1} = OA_{2023} / ПЗ_{2024} = 281608,5 / 127921,0 = 2,201 \quad (3.14)$$

4. Коефіцієнт частки участі зміни оборотних активів у зміні коефіцієнта покриття визначається за формулою (3.15):

$$\begin{aligned} K_{OA} &= (K_{п^1} - K_{п2023}) / (OA_{2024} - OA_{2023}) = \\ &= (2,721 - 2,201) / (348120 - 281608,5) = 0,52 / 66511,5 = 0,0000078 \end{aligned} \quad (3.15)$$

5. Коефіцієнт частки участі зміни поточних зобов'язань у зміні коефіцієнта покриття визначається за формулою (3.16):

$$\begin{aligned} K_{OA} &= (K_{п^1} - K_{п2023}) / (ПЗ_{2024} - ПЗ_{2023}) = (2,201 - 2,982) / (127921,0 - \\ &94434,0) = -0,781 / 33487 = -0,0000233 \end{aligned} \quad (3.16)$$

Факторний аналіз зміни коефіцієнта покриття зведемо до вигляду табл. 3.7

Як видно з табл. 3.7 зміна оборотних активів та поточних зобов'язань

мали протилежний вплив на динаміку коефіцієнту покриття.

Таблиця 3.7 - Факторний аналіз зміни коефіцієнта покриття ТОВ «БМУ-3» за 2023-2024 р.

Фактор	Розрахунок впливу	Рівень впливу
Загальна зміна коефіцієнта покриття	2,721 – 2,982	-0,261
в т.ч. за рахунок зміни:		
1. оборотних активів	(348120 - 281608,5) * 0,0000078	0,518
1.1. Запасів	(14173-9412)* 0,0000078	0,037
1.2. Грошових коштів та короткострокових цінних паперів	(1069,5-1039,5)* 0,0000078	0,001
1.3. Дебіторської заборгованості	(325511 - 260715,5) * 0,0000078	0,505
1.4. Інших оборотних активів	(773-1417,5)* 0,0000078	-0,025
2. Поточних зобов'язань	(127921,0 -94434,0)*(- 0,0000233)	-0,779
2.1. кредиторська заборгованість	(112296 – 78898)*(- 0,0000233)	-0,777
2.2. інші короткострокові пасиви	(15625 – 15536)х(-0,0000233)	-0,002

Так зростання запасів збільшило коефіцієнт на 0,037, грошових коштів та поточних фінансових інвестицій – на 0,001, а дебіторської заборгованості на 0,505. В цілому оборотні активи підвищили коефіцієнт покриття на 0,518 обертів. Водночас зростання поточних зобов'язань в цілому зменшило коефіцієнт покриття на 0,779 оберти, при чому з них 0,777 за рахунок зростання кредиторської заборгованості і 0,02 інших короткострокових пасивів.

3.2 Обґрунтування економічного ефекту від провадження запропонованих заходів

Проведений аналіз фінансового стану та управління фінансовими ресурсами ТОВ «БМУ-3» показав необхідність впровадження заходів для підвищення ефективності управління, зокрема:

- оптимізації структури активів і пасивів;
- підвищення ефективності використання майна;
- удосконалення розрахунків із кредиторами та дебіторами за термінами та обсягами.

Серед ключових заходів для ТОВ «БМУ-3» варто виділити:

- оптимізацію структури активів, зокрема оборотних, з урахуванням потреби у фінансових ресурсах та принципу збалансованості активів і пасивів за строками, що дозволить мінімізувати вартість залучення коштів та забезпечити відповідність груп активів і пасивів;
- скорочення поточної дебіторської заборгованості та посилення касової дисципліни для оптимізації структури оборотних активів і зростання надходжень від основної діяльності;
- подальшу оптимізацію розрахунків із кредиторами та дебіторами для узгодження строків платежів;
- розробку стратегічного підходу до управління фінансовими ресурсами, що враховує макроекономічну нестабільність та змінність кон'юнктури будівельного ринку.

Ключовим аспектом удосконалення управління фінансами підприємства є інтеграція стратегії з конкретним планом дій на визначений період, а також використання сучасних методів управління фінансовими ресурсами. Це сприятиме довгостроковій фінансовій стабільності та позитивним результатам діяльності ТОВ «БМУ-3».

Одним із ключових напрямів покращення фінансового стану ТОВ «БМУ-3» є оптимізація поточних витрат. У зв'язку з цим доцільно рекомендувати заходи щодо їх скорочення, зокрема шляхом раціонального використання виробничих запасів, матеріалів, а також зменшення

накладних витрат.

Крім того, підприємству необхідно впровадити механізм коригування платежів з метою зниження максимальної та середньої потреби у грошових активах шляхом оперативного фінансового регулювання.

На початковому етапі доцільно здійснювати коригування періодичності витрачання грошових коштів, що дасть змогу мінімізувати залишки грошових активів у межах кожного місяця чи кварталу. Оптимальним критерієм такого регулювання виступає мінімальне середньоквадратичне відхилення залишків грошових активів підприємства від їхнього середнього значення.

На другому етапі оптимізації фінансових потоків ТОВ «БМУ-3» розмір середнього залишку грошових активів коригується з урахуванням необхідного резервного запасу. Спочатку визначається максимальний залишок з урахуванням нерівномірності платежів та резервного запасу, а потім розраховується середнє значення як половина суми мінімального та максимального залишків.

Вивільнені в процесі регулювання платежів грошові активи доцільно реінвестувати в короткострокові фінансові вкладення або інші активи, що сприятиме підвищенню ефективності управління фінансами підприємства.

Для прискорення обороту грошових активів ТОВ «БМУ-3» необхідно виявити та реалізувати такі резерви:

- 1) Прискорення інкасації коштів, що зменшить залишок грошових активів у касі.

- 2) Зменшення частки готівкових розрахунків, оскільки вони збільшують залишок коштів у касі та скорочують період користування власними фінансовими ресурсами під час обробки платіжних документів.

- 3) Оптимізація розрахунків з постачальниками — скорочення операцій із використанням акредитивів і чеків, які потребують попереднього резервування коштів на спеціальних рахунках і затримують їхню участь у фінансовому обороті.

Забезпечення рентабельного використання тимчасово вільного залишку грошових активів необхідно здійснювати за рахунок наступних заходів:

1) узгодження з банком умов поточного зберігання залишку грошових коштів з виплатою депозитного проценту (наприклад, шляхом відкриття контокорентного рахунку в банку);

2) використання короткострокових грошових інструментів (в першу чергу депозитних вкладів в банках) для тимчасового зберігання вільних грошових активів;

3) використання високодохідних короткострокових фондових інструментів для розміщення резерву грошових активів (короткострокових депозитних сертифікатів, облігацій, казначейських зобов'язань, векселів), але за умови достатньої їх ліквідності на фондовому ринку.

Одним із шляхів покращення фінансово-економічного стану підприємства є підвищення якості продукції, що виробляється.

Для підвищення якості виготовленої продукції варто постійно підвищувати кваліфікаційний рівень працівників підприємства. Для цього керівництво має забезпечити:

- всебічне навчання операторів обладнання;
- працівників детальними інструкціями щодо роботи;
- засобами для перевірки або оцінювання результатів дій цих робітників;
- засобами для регулювання обладнання або процесу у випадку, якщо результат являється незадовільним.

Зростання технічного рівня насамперед знарядь праці справляє неабиякий вплив на прискорення темпів певних напрямків науково-технічного прогресу.

Зокрема підвищення надійності машин, устаткування, приладів та інших технічних пристроїв забезпечує розширення масштабів розвитку комплексної механізації та автоматизації виробничих процесів, гнучких автоматизованих виробництв, роботехнічних комплексів тощо.

У зв'язку із цим ТОВ «БМУ-3» варто вивчати ринок будівельного обладнання, постійно модернізувати виробничі потужності, залучати кошти для проведення реконструкції та модернізації виробництва, збільшення технологічних можливостей підприємства.

На підприємстві варто використовувати наступні форми морального та матеріального стимулювання:

- винесення подяки,
- присвоєння почесних звань,
- просування по службі найбільш здібних спеціалістів,
- виділення окремих спеціалістів в резерв на заміщення вакантних посад керівного складу,
- видача безкоштовної путівки,
- видача премії,
- встановлення надбавок до зарплати.

Усі запропоновані заходи дозволять підприємству отримати додатковий економічний дохід, відображений в таблиці 3.8

Таблиця 3.8 – Додатковий економічний ефект, який отримає ТОВ «БМУ-3» в результаті запровадження запропонованих заходів

	ЗАХОДИ	Виконавці	Термін виконання	Економічний ефект, тис. грн.	Питома вага, %
1	- вивільнення фінансових коштів, понаднормово закладених у запаси	Бухгалтерський відділ та склад (відповідальні - нач. відділу)	II квартал	537	1,1
2	- вивільнення фінансових коштів, понаднормово закладених у готову продукцію	Бухгалтерський відділ та склад (відповідальні - нач. відділу)	II квартал	594	1,2
3	- зменшення дебіторської заборгованості 10%	Бухгалтерський відділ та склад (відповідальні - нач. відділу)	III квартал	$230337,0 \cdot 0,1 = 23033,7$	47,3

Продовження табл. 3.8

	ЗАХОДИ	Виконавці	Термін виконання	Економічний ефект, тис. грн.	Питома вага, %
4	- збільшення чистого доходу підприємства на 5%	Відділ маркетингу та збуту (відповідальний - нач. відділу)	ІІІ квартал	$435157 \cdot 0,05 = 21757,9$	-
5	- зменшення витрат на 1 грн. реалізованої продукції на 5%	Бухгалтерський відділ та склад (відповідальні - нач. відділу)	ІІІ квартал	$0,97 \cdot 0,05 = 0,05$	-
6	приріст чистого прибутку *	Фінансовий директор	ІІІ квартал	$21757,9 \cdot 0,0533 + 435157 \cdot 1,05 \cdot 0,05 = 1159,7 + 22845,7 = 24005,4$	49,6
7	- підвищення якості продукції	Заст. техн. директора по контролю і якості виробництва	ІІІ квартал	300	0,6
8	- підвищення продуктивності праці	Директор з виробництва	ІІІ квартал	100	0,2
	Всього			48210,1	100

**При обчисленні приросту чистого прибутку за рахунок зростання обсягу реалізації враховуємо рентабельність реалізації по чистому прибутку (5,33%) .*

В результаті розробки заходів щодо удосконалення фінансового стану ТОВ «БМУ-3» та вдосконаленню його системи управління фінансовими ресурсами було виявлено резерви зростання прибутку. Загальна сума економічного впровадження запропонованих заходів складає 48210,1 тис. грн, основні ефекти акумулюються у оптимізації дебіторської заборгованості (47,3%) та зростання чистого доходу виручки від реалізації з одночасним скороченням витрат на 1 гривню виручки (49,6%).

Отже, як показало дослідження, сучасні умови макроекономічної нестабільності, посилені військовим конфліктом на території України, вимагають від ТОВ «БМУ-3» трансформувати систему управління фінансовими ресурсами, враховуючи нестабільність залучення джерел таких ресурсів, зміну їх вартості з часом, а також зміну ефективності використання фінансових ресурсів, виходячи з результативності діяльності підприємства.

На основі проведено SWOT аналізу ТОВ «БМУ-3» виділено фактори успіху в будівельній галузі та надано кількісну оцінку наявності цих конкурентних переваг у досліджуваного підприємства. Побудовано регресійну модель залежності рентабельності реалізації від частки матеріальних витрат у складі операційних витрат. Проведено факторний аналіз скорочення коефіцієнту покриття та обчислено потенціал вивільнення грошових активів за рахунок понаднормованих виробничих запасів та готової продукції.

Визначено, що система управління фінансовими ресурсами ТОВ «БМУ-3», що описує характеристику та послідовність етапів управління, включає інструменти залучення фінансових ресурсів та алгоритм їх розподілу за окремими конкуруючими напрямками використання, потребує прилаштування до сучасних умов та врахування особливостей економічної діяльності підприємства.

Проведений аналіз дозволив розробити ряд заходів щодо зростання стійкості фінансового становища досліджуваного підприємства та отримати економічний ефект у розмірі 48210,1 тис. грн.

ВИСНОВКИ

Представлене дослідження присвячене процесу управління фінансовими ресурсами підприємств, який включає якісне вирішення завдань забезпечення достатнім обсягом фінансових ресурсів для ефективного функціонування підприємства та підвищення показників результативності його діяльності.

В результаті виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи нами отримано такі результати:

1. Вивчення літературних джерел, які присвячені фінансовим ресурсам як об'єкту управління виявив, що наразі пріоритетним завданням підприємств є не лише раціональне використання власних фінансових ресурсів, але й залучення та ефективне використання різних зовнішніх джерел фінансування їхньої діяльності. Власне термін «фінансові ресурси» є доволі поширеним, а тому у літературі та на практиці зустрічаються різноаспектні підходи до його трактування. Отже, під фінансовими ресурсами запропоновано розуміти сукупність грошових коштів, які перебувають в фондовій і не фондовій формі, а також перетворені в відповідну матеріалізовану форму, і призначені для виконання фінансових зобов'язань, здійснення поточних витрат і витрат щодо забезпечення розширеного відтворення. Дослідження джерел формування фінансових ресурсів виділив такі групи: фінансові ресурси сформовані при заснуванні підприємства, фінансові ресурси сформовані за рахунок власних та прирівняних коштів, фінансові ресурси, мобілізовані на фінансовому ринку та фінансові ресурси, які надходять в порядку їх розподілу та перерозподілу. Серед класифікаційних ознак позикових фінансових ресурсів виділено мета залучення, джерела залучення, період залучення, форма залучення та форма забезпечення

2. Вивчення ролі і місця управління фінансовими ресурсами в структурі управлінської діяльності підприємства довело, що забезпечення ефективності діяльності підприємства та раціоналізація його фінансового

механізму вимагає ефективного управління всіма видами фінансових ресурсів. Під управлінням фінансовими ресурсами підприємств запропоновано розуміти вибір і застосування форм, методів, заходів ефективного формування та використання фінансових ресурсів і фінансових відносин, які його супроводжують, задля досягнення поставленої мети у визначений час і з мінімальними витратами. Водночас, ефективність управління фінансовими ресурсами визначається низкою факторів, зокрема наявністю дієвих механізмів управління фінансами підприємства. Одним із способів удосконалення системи управління фінансами підприємства є розробка фінансової стратегії, яка передбачає раціональне використання фінансових ресурсів та здійснює позитивний вплив на прибутковість підприємства. Дослідження етапів управління формуванням, структурою і динамікою фінансових ресурсів виділив такі: управління фінансовими ресурсами, які надходять у грошовій формі та управління фінансовими ресурсами, які перетворені у матеріалізовану форму.

3. Дослідження підходів до оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів підприємства вивило доцільність оцінювання усієї послідовності етапів процесу управління ними. Серед основних етапів виділено : планування фінансових ресурсів підприємства, організування діяльності працівників, які працюють з фінансовими ресурсами на підприємстві, мотивування працівників, які працюють з фінансовими ресурсами на підприємстві, контролювання та регулювання фінансових ресурсів, вибір методів управління фінансовими ресурсами та прийняття управлінських рішень щодо фінансових ресурсів. Проведений аналіз методичного забезпечення виявив, що частіше мова йде не про оцінювання ефективності управління фінансовими ресурсами, а про аналіз ефективності використання капіталу, який здійснюється за допомогою коефіцієнтів рентабельності, оборотності та капіталовіддачі всього капіталу, власного капіталу, основного капіталу, оборотного капіталу, позикового капіталу та капіталу, який використовується в інвестиційній діяльності підприємства. З огляду на це – було виділено ряд фінансових

коефіцієнтів , які дозволяють дати якісну оцінку процесу управління фінансовими ресурсами підприємства

4. Досліджуваним підприємством обрано товариство з обмеженою відповідальністю «БМУ-3» , яке є лідером будівельної галузі у Вінниці та Вінницькій області. В практичній частині бакалаврської кваліфікаційної роботи було проведено аналіз стану та особливостей розвитку будівельної галузі в Україні, який дозволив прийти до висновку, що з початком повномасштабного вторгнення росії, усі вітчизняні галузі економіки зіштовхнулись з суттєвими випробуваннями. Водночас аналіз статистичних даних, засвідчує відносно швидке відновлення вітчизняної будівельної галузі. Серед рушійних сил розвитку будівельної галузі в Україні виділено економічні, технологічні, соціальні, екологічні та державні фактори. Водночас, серед факторів, які стримують подальшу активність будівельного бізнесу, виділено обстріли критичної інфраструктури, погіршення курсових очікувань, гострий дефіцит робочої сили, підвищення акцизів на паливо і прискорення темпів інфляції.

5. ТОВ «БМУ-3» має 34 річний досвід у будівельному бізнесі м. Вінниці та є провідним забудовником нашої області. Проведений аналіз складу, структури та динаміки активів ТОВ «БМУ-3» за 2023-2024 рр. виявив зростання вартості ресурсів, якими розпоряджається підприємство одночасно у складі необоротних та оборотних активів. Водночас є скорочення питомої частки необоротних активів (1,98 пункти), що може свідчити про інтенсивніше використання виробничих потужностей підприємства. Аналіз оборотних активів показав, що найбільшу питому частку в них займає дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, сума якої продовжує зростати, що свідчить про відволікання значної частки фінансових ресурсів з обігу ТОВ «БМУ-3». Проведений аналіз складу, структури та динаміки джерел фінансування господарських засобів ТОВ «БМУ-3» показав високу частку власного капіталу (понад 75%) та відсутність довгострокових зобов'язань та забезпечень. За досліджуваний період відбулось зростання власних

джерел на 15,6% та поточних зобов'язань та забезпечень на 19,9%. Серед негативних явищ виділено скорочення рівня фінансових показників, зокрема чистого прибутку на 61025 тис. грн або 72,45% за умов зростання показника виручки на одного працюючого на 495,6 тис. грн або 27,14%. Обчислення коефіцієнтів ліквідності показало високе покриття оборотних активів суми поточних зобов'язань. Водночас спостерігається уповільнення оборотності активів, оборотних активів, дебіторської та кредиторської заборгованостей.

6. Аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами ТОВ «БМУ-3» за допомогою показників рентабельності показав на суттєве її скорочення. Так зафіксовано скорочення рентабельності активів на 14,91 пункти, рентабельності власного капіталу на 18,83 пункти, рентабельності реалізації на 18,05 пункти рентабельності операційної діяльності на 12,3 пункти та валової рентабельності на 11,21 пункти. Для визначення впливу фінансових показників на рентабельність власного капіталу проведено факторний аналіз даного показника, який показав, що на зменшення рентабельності власного капіталу в основному вплинули скорочення рентабельності реалізації (19,08%), скорочення коефіцієнта покриття (0,58%) та скорочення коефіцієнта оборотності оборотних активів (0,14%). Аналіз складу операційних витрат показав, що найбільшу частку на ТОВ «БМУ-3» займають матеріальні витрати, при чому їх сума зростає у абсолютному виразі на 110724 тис. грн або 33,14% та у структурі – на 4,31%, що ще раз підтверджує стрімке зростання цін на запаси і матеріали, які є вирішальними у будівельній галузі. Проведений аналіз показника валового прибутку показав, що за рахунок коливання рівня цін він зріс на 1192,6 тис. грн.. Водночас показник 2024 році порівняно з 2023 р. скоротився на 38459 тис. грн, тобто має місце негативний вплив саме скорочення обсягу реалізованої продукції та зміни її структури.

7. Вивчення основних напрямків удосконалення системи управління фінансовими ресурсами включало проведення SWOT аналізу ТОВ «БМУ-3», який вказав, що слабкими сторонами підприємства є енергетична

нестабільність, зростання кадрового дефіциту; затримки у проектуванні та погодженні документів, неповне використання наявних потужностей та незадовільна результативність роботи з дебіторами. Для обґрунтування заходів удосконалення управління фінансовими ресурсами було досліджено взаємозалежність показника рентабельності реалізації з основними показниками фінансового стану, зокрема коефіцієнтом автономії, коефіцієнтом оборотності активів та частки матеріальних витрат у складі операційних витрат, що дозволило побудувати регресійну модель коефіцієнта рентабельності реалізації та частки матеріальних витрат у складі операційних витрат. Серед основних рекомендацій ТОВ «БМУ-3» виділено скорочення інтервалу поповнення запасів гравію з 30 днів до 19 днів, що забезпечить зменшення витрат на обслуговування запасів на складах; вивільненням фінансових коштів, які понаднормово закладені у запаси готової продукції та виробничих запасів на суму 1131 тис. грн та заходи оптимізування розміру дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Проведений факторний аналіз коефіцієнта покриття довів, що його скорочення зумовлено зростанням суми поточних зобов'язань, зокрема у складі кредиторської заборгованості.

8. Серед основних заходів удосконалення фінансового стану ТОВ «БМУ-3» запропоновано оптимізувати структури активів та пасивів, підвищити ефективність використання майна підприємства та оптимізувати розрахунки підприємства з кредиторами та дебіторами за термінами й обсягами. Запропоновані заходи щодо удосконалення фінансового стану ТОВ «БМУ-3» та вдосконаленню його системи управління фінансовими ресурсами дозволять отримати економічний ефект у розмірі 48210,1 тис. грн, 47,3 % яких за рахунок оптимізації дебіторської заборгованості та 49,6% за рахунок зростання чистого доходу виручки від реалізації з одночасним скороченням витрат на 1 гривню виручки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко М.В., Заливанський О.Ю., Сметанюк О.А. Особливості формування фінансових ресурсів на вітчизняних підприємствах. *Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи» (МН-2025)*. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2025/paper/viewFile/25374/21059> (дата звернення 20.05.2025 р.)
2. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія) : навч. посіб. К.: КНЕУ, 2002. 240 с.
3. Лахтіонова Л. А. Загальна оцінка власного капіталу за даними проміжної фінансової звітності. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління*. 2020. Т. 31(70), № 3(2). С. 133-139. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2020_31\(70\)_3\(2\)_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2020_31(70)_3(2)_25) (дата звернення 20.04.2025 р.)
4. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: навчальний посібник. К.: Кондор, 2005. 400 с.
5. Гудзь О. Є., Стецюк П. А. Концептуальні засади формування системи управління фінансовими ресурсами підприємств. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2021. Т. 1. № 32. С. 330–340. URL: <https://fkf.net.ua/index.php/fkf/article/view/2892> (дата звернення 20.04.2025 р.)
6. Kuzheliev M. O., Zherlitsyn D. M., Zhytar M. O. Formalization Of Dynamic Relations Between Enterprise Financial Indicators. *Independent Auditor*. 2016. № 16 (II). P. 18–26.
7. Богма О.С., Павлова А.С. Особливості управління фінансовими ресурсами вітчизняних підприємств. *Вісник Запорізького національного університету*. 2018. №1(13). С.195–199.
8. Громова А., Пилипишина І., Носковська А. Теоретико-методологічні основи формування фінансових ресурсів підприємства.

Економічний дискурс. 2015. №4. С.100–106.

9. Бражник Л. В. Фінансові ресурси підприємства: їх формування та використання. *Економіка та суспільство*. 2018. № 14. С. 778–783

10. Бровко Л. І., Бровко Є. І., Крижановський О. О. Формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільності. *Економіка та держава*. 2019. № 9. С. 57–63.

11. Журавльова Т. О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 42–45. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4535&i=7>(дата звернення 20.04.2025 р.)

12. Поліщук Д. С. Напрями оптимізації джерел формування фінансових ресурсів підприємства у сучасних умовах. *Сучасний стан та перспективи розвитку фінансової системи України: збірник наукових праць XII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (16 червня 2023 р.)*. Вінниця : Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2023. 431 с. С. 239–244. URL: http://www.vtei.com.ua/doc/2023/konf2707/zb_fin.pdf (дата звернення 20.04.2025 р.)

13. Швець Ю. О. Мозолевська А. І. Сучасний стан формування фінансової стратегії промислового підприємства та шляхи її реалізації. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 34. С. 235–242. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/34_2019_ukr/36.pdf (дата звернення 20.04.2025 р.)

14. Рудика В. А., Маковецька Н. А. Теоретичні аспекти стратегії розвитку фінансів підприємств. *Економіка та суспільство*. 2017. № 10. С. 343–346. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/60.pdf (дата звернення 20.04.2025 р.)

15. Воробйов Ю.М. Теоретичні основи фінансового капіталу підприємств. *Фінанси України*. 2019. №7. С. 61 – 68.

16. Василик О.Д., Януль І. Є. Фінанси підприємницьких структур. *Фінанси України*. 2013. №3. С.147 – 148.

17. Гриньова В.М., Коюда В.О., Лепейко Т.І. Фінанси підприємств. Харків, ХДЕУ, 2020. 304 с.

18. Зятковський І.В. Фінансове забезпечення діяльності

підприємств. Тернопіль: Екон. думка, 2012. 231 с.

19. Фінанси підприємств: [Підручник] / Кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. 6-те вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2022. 571с.

20. Бугас В. В., Коваль А. А. Управління фінансовими ресурсами підприємства. *Modern Economics*. 2020. № 19. С. 32–34.

21. Khalatur S., Pavlova H., Vasilieva L., Karamushka D. & Danileviča A. (2022). Innovation management as basis of digitalization trends and security of financial sector. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 9(4), 56–76. URL: [http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4\(3\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4(3)) (дата звернення 20.04.2025 р.)

22. Фінансовий менеджмент: [Навчальний посібник]. Курс лекцій / За ред. проф. Г.Г. Кірейцева. К.: ЦУЛ, 2012. 496 с.

23. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств: Навчальний посібник для екон. спец. вищ. закл. освіти . Львів: РВВ «Вежа», 2012. 254 с.

24. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.2 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 848 с.

25. Бланк І.О., Ситник Г.В. Управління фінансами підприємств: підруч. Київський національний торговельно-економічний ун-т.- К. : 2006. 780 с.

26. Фінансове забезпечення розвитку підприємств : монографія / [І. О. Бланк та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. І. О. Бланка ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. К. : КНТЕУ, 2011. 343 с.

27. Управління фінансами підприємств : підручник / І. О. Бланк, Г. В. Ситник, В. С. Андрієць ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 791 с.

28. Курінна О. В. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка*. 2013. Вип. 2. С. 140–148.

29. Регулятивний потенціал фінансового ринку в умовах глобальних викликів: монографія / за заг. ред. д.е.н., професора С. В. Онишко. Ірпінь: Видавництво Національного університету ДПС України,

2016. 452 с.

30. Фоміних В. І., Безпалова Д. І., Довгопола А. Д. Аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2017. Вип. 27. Ч. 2. С. 61–64. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_27/2/17.pdf (дата звернення 20.04.2025 р.)

31. Dovgal O., Levkovich O. & Vodolazska O. (2022). Impact of selected factors on digitalization of financial sector. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 10(1), 358–377. DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1\(19\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1(19)) (дата звернення 20.04.2025 р.)

32. Державний комітет статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

33. Жовтяк Г.А., Волохова І.В. Стан та перспективи розвитку підприємств будівельної галузі. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: Економіка і управління. 2020. Том 31 (70). № 6. С. 50–55.

34. Паламарчук, О., Петришина, С. (2023). БУДІВЕЛЬНА ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ: СТАН ТА ПРОГНОЗИ. *Економіка та суспільство*, 2023 р. № 51 URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2497> (дата звернення 20.04.2025 р.)

35. Будівництво нового житла скоротилось вдвічі – Держстат. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/12/16/695106/> (дата звернення: 30.04.2025).

36. Відновити будівництво під час війни: чотири головних виклики. URL: <https://mind.ua/openmind/20251137-vidnoviti-budivnictvo-pid-chas-vijni-chotiri-golovnih-vikliki> (дата звернення: 30.04.2025).

37. Офіційний сайт Концерну Поділля URL: <https://koncern-podillya.com.ua/tov-btu-3> (дата звернення 30.04.2025 р.)

38. Основна інформація про ТОВ «БМУ-3» URL: <https://clarity-project.info/edr/02772391> (дата звернення 30.04.2025 р.)

39. Інформація про ТОВ «БМУ-3» <https://www.ua-region.com.ua/02772391> (дата звернення 30.04.2025 р.)

40. Індекс споживчих цін. Міністерство фінансів . URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/> (дата звернення 30.04.2025 р.)

41. Луциків І. Стан та перспективи розвитку будівельної галузі в Україні. Матеріали VII Міжнародної студентської науково - технічної конференції «Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання» URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/44916/2/VII_MCNTK_2024_Lutsykov_I-State_and_prospects_of_development_28-29.pdf (дата звернення 30.04.2025 р.)

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А
(обов'язковий)

ПРОТОКОЛ ПЕРЕВІРКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Назва роботи: УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ
РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ
ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «БМУ-3»)

Тип роботи: бакалаврська кваліфікаційна робота

(бакалаврська кваліфікаційна робота / магістерська кваліфікаційна робота)

Підрозділ кафедра менеджменту, маркетингу та економіки,

факультет менеджменту та інформаційної безпеки, гр. ЕК-216

(кафедра, факультет, навчальна група)

Коефіцієнт подібності текстових запозичень, виявлених у роботі
системою StrikePlagiarism 22,4 %

Висновок щодо перевірки кваліфікаційної роботи (відмітити потрібне)

- ☒ Запозичення, виявлені у роботі, є законними і не містять ознак плагіату, фабрикації, фальсифікації. Роботу прийняти до захисту
- ☐ У роботі не виявлено ознак плагіату, фабрикації, фальсифікації, але надмірна кількість текстових запозичень та/або наявність типових розрахунків не дозволяють прийняти рішення про оригінальність та самостійність її виконання. Роботу направити на доопрацювання.
- ☐ У роботі виявлено ознаки плагіату та/або текстових маніпуляцій як спроб укриття плагіату, фабрикації, фальсифікації, що суперечить вимогам законодавства та нормам академічної доброчесності. Робота до захисту не приймається.

Експертна комісія:

Вітюк А.В.
(прізвище, ініціали, посада)

Благодир Л.М.
(прізвище, ініціали, посада)

А.В. Вітюк
(підпис)

Л.М. Благодир
(підпис)

Особа, відповідальна за перевірку КА Карачина Н.П.
(підпис) (прізвище, ініціали)

З висновком експертної комісії ознайомлений(-на)

Керівник С.К.
(підпис)

Здобувач Григор
(підпис)

ген. дир. Сметанюк О.А.
(прізвище, ініціали, посада)

Бойко М.В.
(прізвище, ініціали)

ДОДАТОК Б
(обов'язковий)

Фінансова звітність підприємства
ТОВ «БМУ-3»
за 2023-2024 роки

ЄДРПОУ:02772391

Назва:ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "БМУ-3"
(ТОВ"БМУ-3")

Організаційна форма:Товариство з обмеженою відповідальністю

Адреса:21037, ВІННИЦЬКА область, місто
ВІННИЦЯ, *****,
Запис в ЄДР:
21037, ВІННИЦЬКА ОБЛ., М. ВІННИЦЯ, *****,

Дата реєстрації:05.06.2001 (23 роки 11 місяців)
Номер запису: 11741200000001022

Статутний капітал:99 123.00 грн

Види діяльності:41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель
08.12 Добування піску, гравію, глин і каоліну
16.23 Виробництво інших дерев'яних будівельних
конструкцій і столярних виробів
23.61 Виготовлення виробів із бетону для будівництва
47.52 Роздрібна торгівля залізними виробами,
будівельними матеріалами та санітарно-технічними
виробами в спеціалізованих магазинах
71.12 Діяльність у сфері інжинірингу, геології та
геодезії, надання послуг технічного консультування в
цих сферах

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
за 2024 рік [38]

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
І. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	1.00	10.00
первісна вартість	1001	238.00	256.00
накопичена амортизація	1002	237.00	246.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	466.00	466.00
Основні засоби	1010	20 065.00	19 021.00
первісна вартість	1011	90 460.00	93 341.00
знос	1012	70 395.00	74 320.00
Інвестиційна нерухомість	1015	37 403.00	33 928.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
первісна вартість	1016	69 727.00	69 727.00
знос	1017	32 324.00	35 799.00
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	111 400.00	124 824.00
інші фінансові інвестиції	1035	0.00	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	169 335.00	178 249.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	12 656.00	15 690.00
Виробничі запаси	1101	10 987.00	14 061.00
Незавершене виробництво	1102	71.00	1 218.00
Готова продукція	1103	1 598.00	410.00
Товари	1104	0.00	
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестраховування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	205 803.00	254 871.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	95 001.00	95 346.00
з бюджетом	1135	2.00	3.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3 240.00	2 656.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 149.00	990.00
Готівка	1166	0.00	
Рахунки в банках	1167	1 149.00	990.00
Витрати майбутніх періодів	1170	3 582.00	3 706.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	892.00	654.00
Усього за розділом II	1195	322 325.00	373 916.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	491 660.00	552 165.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
асив Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	99.00	99.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	0.00	
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	381 455.00	406 330.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	381 554.00	406 429.00
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов’язання	1500	0.00	
Пенсійні зобов’язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	0.00	
Інші довгострокові зобов’язання	1515	0.00	
Довгострокові забезпечення	1520	0.00	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	0.00	0.00
Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	76 234.00	116 947.00
розрахунками з бюджетом	1620	7 932.00	4 695.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	4 792.00	2 589.00
розрахунками зі страхування	1625	79.00	64.00
розрахунками з оплати праці	1630	311.00	
за одержаними авансами	1635	5 031.00	2 219.00
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Поточні забезпечення	1660	5 219.00	5 861.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов’язання	1690	15 300.00	15 950.00
Усього за розділом III	1695	110 106.00	145 736.00
IV. Зобов’язання, пов’язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	491 660.00	552 165.00

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	435 157.00	360 213.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестраховування	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	424 026.00	310 623.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	11 131.00	49 590.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов’язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	54 982.00	46 510.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	16 002.00	12 774.00
Витрати на збут	2150		0.00
Інші операційні витрати	2180	34 502.00	26 115.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	15 609.00	57 211.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220	17 127.00	37 656.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Інші доходи	2240		109.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250		0.00
Втрати від участі в капіталі	2255	3 703.00	0.00
Інші витрати	2270	240.00	205.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	28 793.00	94 771.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-5 593.00	-10 546.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	23 200.00	84 225.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410		0.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445		0.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0.00	0.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0.00	0.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	23 200.00	84 225.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	367 419.00	256 695.00
Витрати на оплату праці	2505	50 439.00	41 626.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	10 502.00	8 964.00
Амортизація	2515	7 894.00	8 475.00
Інші операційні витрати	2520	38 235.00	35 279.00
Разом	2550	474 489.00	351 039.00

Баланс (Звіт про фінансовий стан) за 2023 рік [39]

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	7.00	1.00
первісна вартість	1001	237.00	238.00
накопичена амортизація	1002	230.00	237.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	466.00	466.00
Основні засоби	1010	22 557.00	20 065.00
первісна вартість	1011	89 171.00	90 460.00
знос	1012	66 614.00	70 395.00
Інвестиційна нерухомість	1015	40 912.00	37 403.00
первісна вартість	1016	69 841.00	69 727.00
знос	1017	28 929.00	32 324.00
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	73 744.00	111 400.00
інші фінансові інвестиції	1035	0.00	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	137 686.00	169 335.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	6 168.00	12 656.00
Виробничі запаси	1101	6 026.00	10 987.00
Незавершене виробництво	1102	0.00	71.00
Готова продукція	1103	142.00	1 598.00
Товари	1104	0.00	
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	125 970.00	208 794.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	94 657.00	95 001.00
з бюджетом	1135	289.00	2.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	8.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	9 661.00	3 240.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	930.00	1 149.00
Готівка	1166	0.00	
Рахунки в банках	1167	930.00	1 149.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Витрати майбутніх періодів	1170	1 274.00	3 582.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	1 943.00	892.00
Усього за розділом II	1195	240 892.00	325 316.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	378 578.00	494 651.00
Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	99.00	99.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	0.00	
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	299 717.00	383 943.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	299 816.00	384 042.00
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов’язання	1500	0.00	
Пенсійні зобов’язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	0.00	
Інші довгострокові зобов’язання	1515	0.00	
Довгострокові забезпечення	1520	0.00	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов’язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	0.00	0.00
III. Поточні зобов’язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов’язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	51 443.00	76 234.00
розрахунками з бюджетом	1620	1 738.00	7 932.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	4 792.00
розрахунками зі страхування	1625	0.00	79.00
розрахунками з оплати праці	1630	0.00	311.00
за одержаними авансами	1635	4 711.00	5 031.00
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	5 098.00	5 219.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов’язання	1690	15 772.00	15 803.00
Усього за розділом III	1695	78 762.00	110 609.00
IV. Зобов’язання, пов’язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	378 578.00	494 651.00

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	360 213.00	226 167.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестраховування	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	310 623.00	237 478.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	49 590.00	
збиток	2095		11 311.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	46 510.00	39 544.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	12 774.00	11 766.00
Витрати на збут	2150		0.00
Інші операційні витрати	2180	26 115.00	31 020.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	57 211.00	
збиток	2195		14 553.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220	37 656.00	0.00
Інші доходи	2240	109.00	485.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250		1 977.00
Втрати від участі в капіталі	2255		5 445.00
Інші витрати	2270	205.00	927.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	94 771.00	
збиток	2295		22 417.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-10 546.00	0.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	84 225.00	
збиток	2355		22 417.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410		0.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445		0.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0.00	0.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0.00	0.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	84 225.00	-22 417.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	256 695.00	177 182.00
Витрати на оплату праці	2505	41 626.00	43 920.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	8 964.00	9 476.00
Амортизація	2515	8 475.00	10 276.00
Інші операційні витрати	2520	35 279.00	39 252.00
Разом	2550	351 039.00	280 106.00

ДОДАТОК В
(обов'язковий)

ІЛЮСТРАТИВНА ЧАСТИНА

«УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ
ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ
ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «БМУ-3)»

- Бакалаврська кваліфікаційна робота на тему:

**УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ
РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА
(НА ПРИКЛАДІ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «БМУ-3»)**

Виконав:

студент 4 курсу, групи ЕК-216
спеціальності 051 «Економіка»
Бойко М.В.

Керівник:

к.е.н., доц. Сметанюк О.А.

- **Метою дослідження** є деталізація процесу управління фінансовими ресурсами підприємства шляхом створення та формулювання уніфікованої послідовності його основних етапів і глибинного вивчення структури кожного з них на товаристві з обмеженою відповідальністю «БМУ-3».
- Відповідно до цільової спрямованості представленого дослідження нами визначено такі завдання:
 - - дослідити сутність фінансових ресурсів підприємства як об'єкту управління;
 - - визначити роль і місце управління фінансовими ресурсами в структурі управлінської діяльності підприємства;
 - - визначити методи і моделі оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства;
 - - оцінити стан та особливості розвитку будівельної галузі в Україні;
 - - дати загальну характеристику ТОВ «БМУ-3» та проаналізувати основні показники його діяльності;
 - - провести аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами ТОВ «БМУ-3» за 2023-2024 рр.
 - - визначити основні напрямки удосконалення системи управління фінансовими ресурсами ТОВ «БМУ-3» ;
 - - обґрунтувати економічний ефект від провадження запропонованих заходів.

- *Об'єктом дослідження* виступає процес управління фінансовими ресурсами підприємства.
- *Предметом дослідження* є теоретико-методичні та прикладні аспекти удосконалення управління фінансовими ресурсами товариства з обмеженою відповідальністю «БМУ-З»
- *Методи дослідження.* Для розв'язання поставлених завдань дослідження було застосовано і методи: групування та узагальнення (для систематизації підходів науковців до трактування сутності фінансових ресурсів), морфологічний аналіз (зادля уточнення поняття «фінансові ресурси підприємства»), процесний підхід (для формування послідовності управління фінансовими ресурсами підприємства) і структурної декомпозиції (щоб розкрити змістову структуру кожного етапу управління фінансовими ресурсами підприємства). Також для досягнення мети дослідження було використано процесно-структурований підхід до управління

- *Практична цінність.* Практична цінність роботи полягає у розробці комплексу економічно обґрунтованих пропозицій, які можуть бути впроваджені в діяльність ТОВ «БМУ-3» з метою оптимізації управління його фінансовими ресурсами.
- *Апробація результатів.* Основні положення дослідження були представлені на науково-практичній конференції «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи», що відбулася у місті Вінниця.
- *Публікації.* Ключові висновки, рекомендації та результати дослідження опубліковані у збірнику тез конференцій (1 публікація) [1].

Таблиця 1 – Визначення поняття «фінансові ресурси підприємства» мікро- та макро-рівнях

Макрорівень	Мікрорівень
Рудика В. А., Маковецька Н. А.. – «Фінансові ресурси народного господарства являють собою сукупність грошових нагромаджень, амортизаційних відрахувань й інших грошових коштів, які формуються в процесі створення розподілу і перерозподілу суспільного продукту» [14]. Воробйов Ю.М. – «Сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні держави та суб'єктів господарювання» [15]. Василик О.Д., Януль І.Є. – «Це грошові нагромадження і доходи, які утворюються в процесі розподілу й перерозподілу валового внутрішнього продукту й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення і задоволення інших суспільних потреб» [16]. Гриньова В.М.- «Фінансові ресурси підприємств - це грошові фонди цільового призначення, що формуються в процесі розподілу та перерозподілу національного багатства, валового внутрішнього продукту, національного доходу та використовуються для реалізації статутних цілей підприємства» [17]. Зятковський І.В. – «Фінансовими ресурсами підприємства можна вважати сукупність грошових фондів цільового призначення, сформованих у процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту створеного на підприємстві, якими воно розпоряджається на правах власності або повного господарського відання і використовує на статутні потреби» [25].	Підручник під. ред. Поддєрьогіна А.М. – «Під фінансовими ресурсами слід розуміти грошові кошти, що є в розпорядженні підприємств. Таким чином до фінансових ресурсів належать усі грошові фонди й та частина грошових коштів, яка використовується в нефондовій формі» [19]. Опарін В.М. – «Фінансові ресурси – це сума коштів, спрямованих в основні засоби та обігові кошти підприємства» [2]. Бугас В. В., Коваль А. А. – «Фінансові ресурси — це грошові кошти, акумульовані у фондах цільового призначення для здійснення певних видатків.» [20]. Халатур С., Павлова Н. – «Фінансові ресурси фірми – це частина коштів у формі доходу та зовнішніх надходжень, призначених для виконання фінансових зобов'язань та здійснення витрат із забезпечення розширеного відтворення» [21]. Підручник під. ред. Г.Г.Кірейцева – «Фінансові ресурси підприємства – це сукупність власних грошових доходів і надходжень із зовні (залучені і позикові кошти), призначених для виконання фінансових зобов'язань підприємства, фінансування поточних витрат і витрат, пов'язаних з розширенням виробництва [22]. Підручник «Фінанси підприємств» автора Слав'юка Р.А.– «Фінансові ресурси – це грошові кошти, які є в розпорядженні підприємства і призначені для здійснення поточних витрат і витрат по розширеному відтворенню, для виконання фінансових зобов'язань і економічного стимулювання працівників [23].



• Рисунок 3 – Структура формування фінансових ресурсів підприємства



Рисунок 4 - Загальна схема стратегічного управління фінансовою діяльністю підприємств



Рисунок 5 - Схема тактичного управління фінансовими ресурсами підприємства

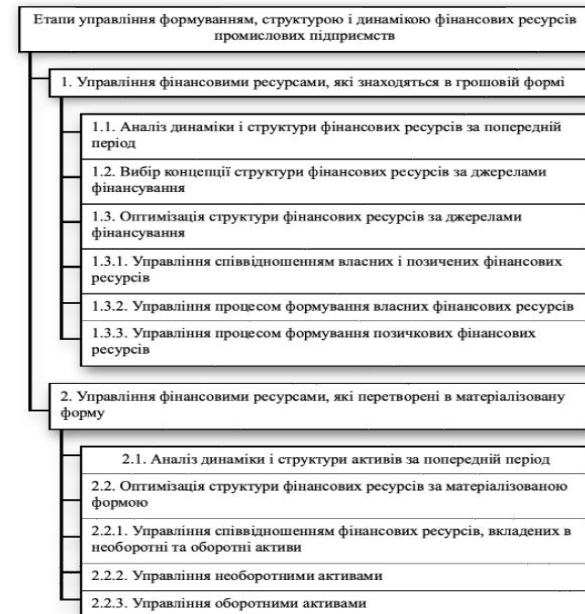


Рисунок 6 - Загальна схема управління формуванням, структурою і динамікою фінансових ресурсів підприємств

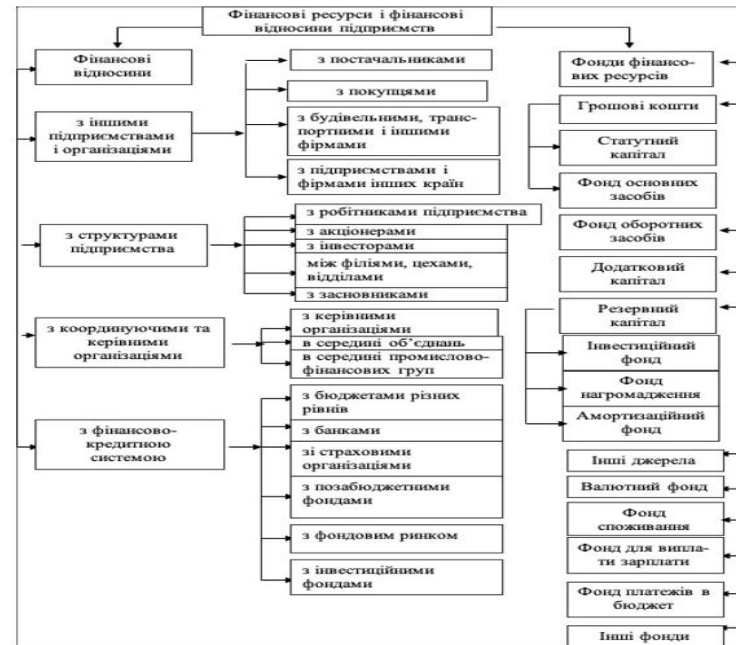


Рисунок 7 - Схема фінансових ресурсів і фінансових відносин підприємств



Рисунок 8 – Динаміка структури загальних площ житлових та нежитлових приміщень, прийнятих в експлуатацію за видами



Рисунок 9 – Структура будівництва за характером у 2022-2023рр. (побудовано на основі)

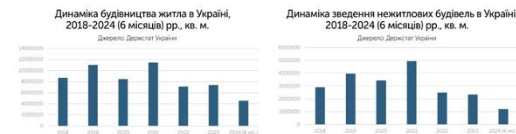


Рисунок 10 – Динаміки будівництва житла та нежитлових будівель за 2018 -2024 (1 півріччя) рр. .

Таблиця 2 – Основні показники результативності досліджуваного підприємства за 2023-2024 рр.

Показники	Роки		Відхилення	
	2023	2024	абс. знач.	темп приросту, %
1. Загальна вартість майна підприємства, тис. грн	435119,0	521912,5	86793,5	19,95
2. Необоротні активи, тис. грн	153510,5	173792,0	20281,5	13,21
3. Оборотні активи, тис. грн	281608,5	348120,5	66512,0	23,62
4. Власний капітал, тис. грн	340685,0	393991,5	53306,5	15,65
5. Залучений капітал, тис. грн	94434,0	127921,0	33487,0	35,46
6. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	360 213,0	435 157,0	74944,0	20,81
7. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	310 623,0	424 026,0	113403,0	36,51
8. Валовий прибуток, тис. грн	49 590,0	11 131,0	-38459,0	-77,55
9. Адміністративні витрати, тис. грн	12 774	16 002	3 228	25,27
10 Інші операційні витрати, тис. грн	26 115	34 502	8 387	32,12
11. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	57 211,0	15 609,0	-41602,0	-72,72
12. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн	94 771,0	28 793,0	-65978,0	-69,62
13. Чистий прибуток, тис. грн	84 225,0	23 200,0	-61025,0	-72,45
14. Чисельність персоналу, осіб	241,0	229,0	-12,0	-4,98
15. Виручка на 1 працюючого, тис. грн/ос	1494,7	1900,2	405,6	27,14

Таблиця 3 – Аналізування основних показників ліквідності ТОВ «БМУ-3» за 2023-2024 рр.

Показник ліквідності	2023	2024	абс. знач.	відносне значення
Коефіцієнт покриття	2,98	2,72	-0,261	-8,74
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,87	2,60	-0,28	-9,58
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,01	0,00	2,89
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	187174,5	220199,5	33025,00	17,64

Таблиця 4 – Аналіз показників фінансової стійкості та оборотності ТОВ «БМУ-3» за 2023-2024 рр.

Показники	Роки		Відхилення	
	2023	2024	абс. знач., пункти	відносне значення, %
Коефіцієнт фінансової автономії	78,30	75,49	-2,81	-3,59
Коефіцієнт фінансової залежності	1,28	1,32	0,05	3,72
Коефіцієнт співвідношення позикових до власних коштів	0,28	0,32	0,05	17,13
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	21,70	24,51	2,81	12,93
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	54,94	55,89	0,95	1,73
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	66,47	63,25	-3,21	-4,83
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	5,03	6,44	1,41	28,00
Коефіцієнт оборотності активів	0,831	0,824	-0,01	-0,72
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	5,23	4,22	-1,01	-19,33
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,38	1,34	-0,04	-3,24
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,28	1,25	-0,03	-2,28

Таблиця 5 – Розрахунок коефіцієнтів рентабельності ТОВ « БМУ-3» за 2023-2024 р.

Показник	Роки		Відхилення	
	2023	2024	абсолютне, пунктів	відносне, %
Коефіцієнт рентабельності активів, %	19,36	4,45	-14,91	77,04
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу,%	24,72	5,89	-18,83	76,18
Коефіцієнт чистої рентабельності продажу,%	23,38	5,33	-18,05	77,20
Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності,%	15,88	3,59	-12,30	77,42
Коефіцієнт валової рентабельності ,%	13,77	2,56	-11,21	81,42
Коефіцієнт рентабельності операційних витрат,%	16,30	3,29	-13,01	79,82

Таблиця 6 – Розрахунок вихідних параметрів факторної моделі зміни рентабельності власного капіталу ТОВ «БМУ-3» за 2023-2024рр.

Показник	Методика розрахунку	Значення	
		2023р.	2024р.
вихідні дані			
Чистий прибуток	форма №2	84 225,00	23 200,00
Чистий дохід виручка від реалізації	форма №2	360 213,00	435 157,00
Вартість активів підприємства	форма №1	435 119,00	521 912,50
Власний капітал	форма №1	340 685,00	393 991,50
Поточні зобов'язання	форма №1	94434,0	127921,0
Вартість оборотних активів	форма №1	281608,5	348120,5
розрахункові значення			
Рентабельність продажу	$a = \frac{ЧП}{ЧД(В)P}$	0,234	0,053
Коефіцієнт фінансового левериджу	$b = \frac{A}{BK}$	1,277	1,325
Коефіцієнт поточної заборгованості	$v = \frac{ПЗ}{A}$	0,217	0,245
Коефіцієнт покриття	$r = \frac{OA}{ПЗ}$	2,982	2,721
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	$d = \frac{ЧД(В)P}{OA}$	1,279	1,250
Коефіцієнт рентабельності	$p_{\%} = \frac{ЧП}{BK}$	0,2472	0,0588

Таблиця 7 - Результат обчислень умовних величин методу ланцюгової підстановки факторної моделі зміни рентабельності власного капіталу

Формула розрахунку	Результат обчислень умовних величин	Відхилення ВК'-БК
$a_0 * b_0 * v_0 * r_0 * d_0$	0,247222508	-
$a_1 * b_0 * v_0 * r_0 * d_0$	0,056370045	-0,190852463
$a_1 * b_1 * v_0 * r_0 * d_0$	0,058466109	0,002096064
$a_1 * b_1 * v_1 * r_0 * d_0$	0,066027978	0,007561869
$a_1 * b_1 * v_1 * r_1 * d_0$	0,060255734	-0,005772245
$a_1 * b_1 * v_1 * r_1 * d_1$	0,058884519	-0,001371215
РАЗОМ	-	-0,188337989

$$\Delta P_{BK} = \Delta P_{BK}^a + \Delta P_{BK}^b + \Delta P_{BK}^v + \Delta P_{BK}^r + \Delta P_{BK}^d =$$
$$-0,1908*0,0020*0,0076*(-0,0058)*(-0014) =-0,18883$$

Таблиця 8 – Розрахунок показників витрато ємності ТОВ «БМУ-3» за 2023-2024 рр.

Показники	Роки		Відхилення 2024 р. від 2023 року	
	2023	2024	Абсолютне значення, гр.од	Відносне значення, %
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	360 213,0	435 157,0	74944	20,8054679
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	310 623,0	424 026,0	113403	36,5082431
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	84 225,0	23 200,0	-61025	-72,4547343
Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, грн.	0,86	0,97	0,11	13,00
Витрати на 1 грн. чистого прибутку/збитку, грн.	3,69	18,28	14,59	395,58

0,2

Таблиця 9 – Аналіз складу, структури та динаміки операційних витрат ТОВ «БМУ-3» за 2023-2024 рр.

Стаття витрат	Середньорічне значення, тис. грн		Відхилення значень 2024 р. від значень 2023 р.		Питома частка у складі активів		
	2023	2024	тис. грн	%	2023	2024	змiна, пт
Матеріальні затрати	256 695	367 419	110 724	43,13	73,12	77,43	4,31
Витрати на оплату праці	41 626	50 439	8 813	21,17	11,86	10,63	-1,23
Відрахування на соціальні заходи	8 964	10 502	1 538	17,16	2,55	2,21	-0,34
Амортизація	8 475	7 894	-581	-6,86	2,41	1,66	-0,75
Інші операційні витрати	35 279	38 235	2 956	8,38	10,05	8,06	-1,99
Разом	351 039	474 489	123 450	35,17	100,00	100,00	0,00

Таблиця 10 – SWOT аналіз ТОВ «БМУ-3»

Сильні сторони	Слабкі сторони
- сталий високий попит на житло та інфраструктуру; - застосування новітніх технологій, наявність високотехнологічного устаткування; - наявність сталої ресурсної бази - зв'язків з контрагентами - налагоджені канали збуту продукції - наявність висококваліфікованого персоналу, що має 30-річний досвід роботи у даній сфері - висока якість продукції, що виробляється; - високий рівень фінансової незалежності	- Енергетична нестабільність, - зростання кадрового дефіциту; - затримки у проєктуванні та погодженні документів, - неповне використання наявних потужностей; - незадовільна результативність роботи з дебіторами - високі кредитні ставки - проблеми з доступом до фінансування,
Можливості	Загрози
- інвестиції у відновлення країни та підвищення інвестиційної активності в цілому, - міжнародна підтримка (гранти, кредити), - нові державні програми будівництва житла, - активний розвиток «зеленого» будівництва; - використання новітніх технологій (BIM-модельовання, модульне будівництво); - розширення ринків збуту, можливість опанування нових сегментів ринку, у. т.ч. експортного потенціалу; - можливість відновлення прибутковості - підвищення кваліфікації персоналу	- макроекономічна та політична нестабільність; - військові ризики, - можливі махінації у сфері будівництва, слабкий контроль за якістю - - інфляційні процеси - скорочення внутрішнього ринку збуту внаслідок відсутності попиту на продукцію - наявність конкурентів на зовнішньому ринку, що займають стійке положення - зростання внутрішніх цін на сировину, паливо, електроенергію тощо - високий рівень дебіторської заборгованості

Таблиця 11 – Основні фактори успіху ТОВ «БМУ» у будівельній галузі

Фактор	Опис	Рівень впливу на ТОВ «БМУ-3» (за 5-бальною шкалою)
Фінансова стійкість	Здатність компанії залучати інвестиції, кредитування та ефективно розпоряджатися коштами.	5
Якість будівництва	Використання сертифікованих матеріалів, дотримання будівельних норм та стандартів.	4
Інновації та технології	Впровадження BIM-технологій, 3D-друку, модульного будівництва, "зелених" рішень.	4
Доступ до ресурсів	Наявність власного виробництва будівельних матеріалів або надійних постачальників.	5
Регуляторне середовище	Легкість отримання дозвілних документів, підтримка державних програм відновлення.	3
Довіра споживачів	Репутація забудовника, прозорість бізнесу, виконання зобов'язань перед клієнтами.	5
Гнучкість та адаптивність	Здатність швидко реагувати на зміну попиту, цін на матеріали, доступність робочої сили.	4
Логістика та постачання	Безперебійне забезпечення об'єктів матеріалами, оптимізація ланцюгів постачання.	4
Енергоефективність	Використання сучасних технологій енергоощадного будівництва, відповідність європейським стандартам.	3

Таблиця 12 – Вихідні дані для побудови регресійних моделей залежності показника рентабельності реалізації

	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Коефіцієнт поточної ліквідності	212,06%	215,10%	205,85%	181,30%	224,1%
Коефіцієнт автономії	78,61%	79,80%	79,20%	78,30%	75,49%
Рентабельність реалізації	31,61%	19,51%	-9,91%	23,38%	5,33%
Частка матеріальних витрат у складі операційних витрат.	81,99%	78,50%	65,75%	73,12%	77,43%

Таблиця 13 – Розрахунок параметрів регресійної моделі залежності рентабельності реалізації та частки матеріальних витрат у складі операційних витрат

Рік	x (частка мат. витрат), %	y , %	$(x - \bar{x})$	$(y - \bar{y})$	$(x - \bar{x})^2$	$(y - \bar{y})^2$	$(x - \bar{x})(y - \bar{y})$	x^2	xy
2020	81,99	31,61	6,6	18	44	310	117	6722	2592
2021	78,5	19,57	3,1	6	10	31	18	6162	1536
2022	65,75	-9,91	-9,6	-24	92	571	230	4323	-652
2023	73,12	23,38	-2,2	9	5	88	-21	5347	1710
2024	77,43	5,33	2,072	-9	4,29	75,10	-17,96	5995,40	412,70
Сума	376,79	69,98	0,00	0	155,47	1075,98	325,06	28549,61	5598,61
Середня величина	75,4	14,00	-	-	-	-	-	-	-

$$r_{xy} = \frac{\sum (x - \bar{x})(y - \bar{y})}{\sqrt{\sum (x - \bar{x})^2 \sum (y - \bar{y})^2}} = 0,795 \quad (1)$$

$$a = \frac{\sum y \sum x^2 - \sum xy \sum x}{n \sum x^2 - (\sum x)^2} = -0,556 \quad (2)$$

$$b = \frac{n \sum xy - \sum x \sum y}{n \sum x^2 - (\sum x)^2} = 0,2034 \quad (3)$$

$$y = -0,556 + 0,2034x \quad (4)$$

Таблиця 14 – Додатковий економічний ефект, який отримає ТОВ «БМУ-3» в результаті запровадження запропонованих заходів

	ЗАХОДИ	Виконавці	Термін виконання	Економічний ефект, тис. грн.	Питома вага, %
1	- вивільнення фінансових коштів, понаднормово закладених у запаси	Бухгалтерський відділ та склад (відповідальні - нач. відділу)	II квартал	537	1,1
2	- вивільнення фінансових коштів, понаднормово закладених у готову продукцію	Бухгалтерський відділ та склад (відповідальні - нач. відділу)	II квартал	594	1,2
3	- зменшення дебіторської заборгованості 10%	Бухгалтерський відділ та склад (відповідальні - нач. відділу)	III квартал	$230337,0 * 0,1 = 23033,7$	47,3
4	- збільшення чистого доходу підприємства на 5%	Відділ маркетингу та збуту (відповідальні - нач. відділу)	III квартал	$435157 * 0,05 = 21757,9$	-
5	- зменшення витрат на 1 грн. реалізованої продукції на 5%	Бухгалтерський відділ та склад (відповідальні - нач. відділу)	III квартал	$0,97 * 0,05 = 0,05$	-
6	приріст чистого прибутку *	Фінансовий директор	III квартал	$21757,9 * 0,0533 + 435157 * 1,05 * 0,05 = 1159,7 + 22845,7 = 24005,4$	49,6
7	- підвищення якості продукції	Заст. техн. директора по контролю і якості виробництва	III квартал	300	0,6
8	- підвищення продуктивності праці	Директор з виробництва	III квартал	100	0,2
	Всього			48210,1	100

*При обчисленні приросту чистого прибутку за рахунок зростання обсягу реалізації враховуємо рентабельність реалізації по чистому прибутку (5,33%) .

Серед ключових заходів для ТОВ «БМУ-3» варто виділити:

- оптимізацію структури активів, зокрема оборотних, з урахуванням потреби у фінансових ресурсах та принципу збалансованості активів і пасивів за строками, що дозволить мінімізувати вартість залучення коштів та забезпечити відповідність груп активів і пасивів;
- скорочення поточної дебіторської заборгованості та посилення касової дисципліни для оптимізації структури оборотних активів і зростання надходжень від основної діяльності;
- подальшу оптимізацію розрахунків із кредиторами та дебіторами для узгодження строків платежів;
- розробку стратегічного підходу до управління фінансовими ресурсами, що враховує макроекономічну нестабільність та змінність кон'юнктури будівельного ринку.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!